Anul X Numărul 106 Februarie 2012 Preț 5,9 lei / 3 euro www.rostonline.org

ROST 106 FEBRUARIE 2012

ROST

revistă de cultură creștină și politică

DREAPTA
ŞI FALSA DREAPTĂ

Înainte de a fi o orientare politică, Dreapta este un mod de viață. Tradițional (deci creştin pentru români), conservator, naționalist, personalist, comunitarist, realist şi responsabil. Stînga este exact pe dos. Mentalitatea de stînga, dominantă în ultimii 60 de ani, împiedică încă apariția unei autentice forțe politice de dreapta în România postcomunistă.

Repere
Doctorul fără de arginți al temnițelor comuniste

Interviu
De ce militează FCD pentru Statele Unite ale Europei

Anchetă
Cît bine şi cît rău face religia în şcoală?

PUBLICAŢIE EDITATĂ DE
ASOCIAŢIA ROST
CALEA VITAN NR. 242
SECTOR 3, BUCUREŞTI

Abonaţi-vă la ROST!

Abonamentul vă aduce o reducere de 30%

Avantaje

Plătiţi mai puţin faţă de preţul de copertă.
Primiţi revista acasă.
Taxele poştale sunt suportate de Redacţie.
Nu pierdeţi nici un număr al publicaţiei.

PREŢUL PE 6 LUNI
25 LEI

PREŢUL PE 12 LUNI
50 LEI

PREŢUL PE 12 LUNI ÎN STRĂINĂTATE
50 EURO

Cum vă puteţi abona

Trimiteţi contravaloarea prin mandat poştal pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23 CP 27 sector 6 Bucureşti.

sau

Trimiteţi contravaloarea abonamentului în contul RO25BACX0000000107363250, deschis la Unicredit Ţiriac Bank, Sucursala Drumul Taberei – Bucureşti, pe numele Asociaţia Rost, cod fiscal 12495302, după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare la OP 23 CP 27 Bucureşti, prin care solicitaţi abonamentul şi indicaţi adresa la care doriţi să primiţi revista.

Tipar
ROMPRINT
Grupul de presă şi tipografie
Piaţa Presei Libere nr. 1
Bucureşti, sector 1, România
Tel.: +4 021 317 9788
Fax: +4 021 224 5574
www.tiporomprint.ro
ROMPRINT
Grupul de presă şi tipografie

RESTAURAREA NORMALITĂȚII SE AMÎNĂ

CLAUDIU TÂRZIU
claudiu.tarziu@rostonline.org

> **Demonstrațiile de protest din acestă iarnă au fost legitime și necesare. Indiferent care au fost resortul lor inițial și încercările de deturnare ulterioare, trebuia să aibă loc. Ca să-i trezească pe politicieni la realitate și ca dovadă de demnitate a poporului român. Din păcate, miza principală a revoltelor a fost ratată.**

Efectele celor trei săptămîni de manifestații de stradă neîntrerupte, desfășurate în Capitală și în mai multe orașe din țară, sînt importante, dar nu fundamentale. A fost retrasă și dată la rescris Legea Sănătății, repus în funcția de secretar de stat dr. Raed Arafat, suspendată pentru un an taxa de primă înmatriculare a autoturismelor, demis ministrul de Externe Teodor Baconschi și respinsă ca neconstituțională legea privind comasarea alegerilor parlamentare cu cele locale.

La ora cînd scriu aceste rînduri, pentru că Opoziția a intrat în grevă parlamentară, iar protestele de stradă nu încetează, premierul Emil Boc a demisionat, iar în locul său a fost desemnat să alcătuiască un nou guvern Mihai Răzvan Ungureanu, șeful Serviciului de Informații Externe, un om care, pe cînd era ministru de Externe, n-a slujit interesul național, dimpotrivă.

Concesiile Puterii vin din teama că puținii revoltați din piețele publice sînt numai partea vizibilă a marii majorități a românilor nemulțumiți de politica făcută de PDL-UDMR-UNPR și de președintele Traian Băsescu. PDL, ca principal partid de guvernămînt, își joacă, în următoarele luni, șansa de a rămîne nu la guvernare, ci în Parlament.

Este justificată și reconfortantă perspectiva trimiterii PDL în Opoziție și a suspendării din funcție, de către Parlament, apoi a demiterii, prin referendum, a lui Traian Băsescu. Dar aceste demersuri nu rezolvă, din nefericire, problema de fond. Întreaga clasă politică este profund coruptă și irecuperabilă pe linia interesului național. Sîntem puși din nou să alegem „răul mai mic“, nefiind deloc clar dacă acesta există. Pentru că PSD, PNL și PC au mai fost la guvernare și au partea lor consistentă de vină pentru situația de azi a României.

Din acest punct de vedere, „noua Piață a Universității“ a eșuat. Ea a dat diagnosticul corect: avem nevoie de alți politicieni decît cei care se succed la putere de 22 de ani încoace. Însă, manifestanții n-au avut un program coerent de revendicări care să ducă la ameliorarea sistemului politic și nici lideri care să exprime și să negocieze aceste cereri.

Este bine că „Piața“ s-a scuturat de surferii politici – anarhiști, marxiști, populiști otevizați, foști militari deliranți și publicitari fără scrupule –, care au încercat să se cocoațe pe valul nemulțumirilor. Este însă regretabil că „Piața“ nu și-a născut propriii lideri, care să obțină schimbarea și adăugarea cîtorva legi esențiale pentru însănătoșirea vieții politice, referitoare la înființarea partidelor, finanțarea campaniilor electorale, alegerile uninominale, înlăturarea traseismului politic, reducerea numărului de parlamentari, eliminarea imunității parlamentare, restrîngerea imunității prezidențiale, limitarea practicii ordonanțelor de urgență și a asumării răspunderii guvernamentale, instituirea unor mecanisme simple și eficiente pentru adoptarea inițiativelor legislative cetățenești.

Fără aceste modificări în legislație, putem doar să rotim la guvernare la nesfîrșit partidele existente. Restaurarea normalității se amînă. ■

ROST

revistă de cultură creştină şi politică

FONDATĂ 2002

Anul X • Numărul 106 • Februarie 2012

Fotografia reprodusă pe coperta 4 este realizată de **Irinel Cîrlănaru**

Editor Asociaţia „Rost", Calea Vitan nr. 242, sector 3, Bucureşti
Corespondenţă O.P. 23 – C.P. 27, sector 6, Bucureşti **Telefon** 0740.103.621
Email redactia@rostonline.org **ISSN** 1583-6312
Tipar Grupul de presă şi tipografie ROMPRINT

UE LA MOMENTUL ADEVĂRULUI
INTERESE NAŢIONALE ŞI „CHEIA GERMANĂ"

13

50

NOŢIUNILE POLITICE DE DREAPTA ŞI STÎNGA
O ÎNCERCARE DE REDEFINIRE CRITICĂ DIN PERSPECTIVĂ CREŞTINĂ

AGORA

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Mihail Albişteanu, profesor de istorie, doctorand, publicist
Răzvan Codrescu, scriitor, ultima carte publicată: *Crucile pustiei: poeme neptice* (2010)
Vlad Diaconu, publicist
Alina Ioana Dida, medic, publicist şi traducător, a tradus *Revoluţia franceză*, de Albert Soboul

30

70

60

20

40

REPERE

LITERATURĂ

DECANTĂRI

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Paul Ghițiu, scriitor, regizor și publicist, ultima carte publicată: *Reabilitarea politicii* (2000)
Ovidiu Hurduzeu, Doctor în Științe umaniste al Universității Stanford (SUA), scriitor și publicist
Mădălin Iacob, jurnalist
Sorin Lavric, scriitor, traducător, doctor în filosofie, ultima carte publicată: *10 eseuri* (2010)

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Constantin Mihai, doctor în Litere, profesor, publicist, ultima carte publicată: *Biserica și elitele intelectuale interbelice* (ediția a II-a, Iași, Institutul European, 2010)
Bogdan Munteanu, doctor în Științele Naturii, profesor, publicist, a publicat cartea *Mișcarea Legionară: Cuget, repere, atitudini* (Ed. Imago, Sibiu 2000)

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Dan Stanca, scriitor, ultima carte publicată: *A doua zi după moarte* (2011)
Claudiu Târziu, jurnalist

BĂSESCU SE ÎNCHINĂ. LA NOUL IMPERIU. Traian Băsescu se teme că nu mai apucă încă doi ani de mandat și grăbește aservirea totală a României față de noul imperiu european. Șeful statului român a declarat recent, din nou: „…cedarea de suveranitate este în continuare insuficientă pentru ca pe viitor să avem o uniune [UE – n. red.] competitivă. Va trebui să acționăm destul de repede, pentru că nu mai este vorba despre un interes național, ci despre unul european. […] Singura soluție este realizarea Statelor Unite ale Europei". Că Băsescu își continuă politica în ciuda protestelor din țară, deja nu mai miră pe nimeni. Problema este că nici Opoziția nu combate viziunea aceasta trădătoare. Și mă tem că, incompetentă și lipsită de orice aderență la interesul național cum este, va merge pe același drum de construire a noii ordini mondiale. De bună seamă, va invoca și ea interesul național cu același patos ca și Băsescu.

DEZINTEGRAREA MITROPOLIEI CLUJULUI. Episcopii Irineu al Albei și Sofronie al Oradei au determinat Adunările Eparhiale să voteze trecerea episcopiilor de la Mitropolia Clujului la Mitropolia Ardealului (Sibiu), dînd în acest fel o satisfacție tîrzie, dar nu mai puțin savurată, ÎPS Laurențiu. Așa au marcat un an de la mutarea ÎPS Bartolomeu la cele veșnice. Votul Sinodului pe această chestiune va fi o formalitate. Într-un comunicat al Patriarhiei ni se spune că Sinodul s-ar fi grăbit cînd a decis întinderea canonică a Mitropoliei Clujului, în urmă cu șase ani. Această mărturisire ne ridică mai multe întrebări. Oare de cîte ori s-a grăbit Sinodul? Și Mitropolitul Laurențiu a votat tot din grabă, în 2005, decizia Sinodului de înființare a Mitropoliei Clujului? Nu cumva s-a grăbit Sinodul alegînd anumiți ierarhi și chiar pe acest patriarh? Nu cumva se va fi grăbit și cînd a adoptat noul Statut al BOR? La ce alte amendări ale hotărîrilor sinodale trebuie să ne mai așteptăm? Ce valoare mai au deciziile Sinodului?

Mai mult, Patriarhul Daniel a promis, în urmă cu un an, la înmormîntarea vlădicăi Bartolomeu, că Mitropolia Clujului nu va fi destrămată. Ce cuvînt mai are?

Pe de altă parte, s-o recunoaștem, spargerea Mitropoliei conduse de ÎPS Andrei este favorizată și de neputința acestuia de a păstra măcar moștenirea vlădicăi Bartolomeu, nicicum s-o mai și sporească. În plus, Mitropolitul Andrei și-a pierdut din capitalul de încredere prin concesiile canonice, administrative și morale pe care le-a făcut de cînd este în scaun.

Acum, singura soluție pentru ca Mitropolia Clujului să nu rămână doar cu Maramureșul și Sălajul ar fi să ceară Sinodului înființarea de episcopii la Bistrița, Brașov și Satu Mare, sub jurisdicția sa canonică. Motivele pastoral-misionare pentru crearea de noi episcopii (și nu numai în orașele amintite) sînt evidente.

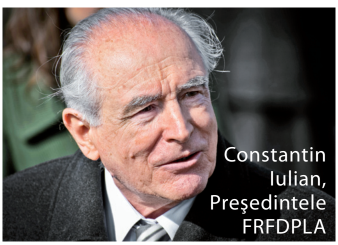

STATUL SE VREA PROPRIETAR PE MĂNĂSTIREA PUTNA. Părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, a făcut public faptul incredibil că Fiscul vrea să introducă în proprietatea statului vatra de viețuire monahală a Putnei: 14 hectare de pămînt, pe care se află biserica cu mormântul Sfîntului Voievod Ștefan cel Mare, cimitirul, chiliile, muzeul, arhondaricul, livada și gospodăria anexă. În iulie 2011, Tribunalul Suceava a recunoscut Mănăstirii dreptul de proprietate asupra terenului în litigiu și a tuturor celor aflate pe el. Dar în decembrie, Direcția Finanțelor Publice a cerut Tribunalului să anuleze hotărîrea judecătorească.

Pămîntul pe care se află Mănăstirea Putna a fost dăruit de ctitorul ei, Sf. Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, din averea sa personală. După ocuparea Bucovinei de către austrieci în 1775, a fost constituit în 1783 Fondul Bisericesc, cuprinzînd averile Bisericii Ortodoxe din Bucovina. În acest Fond au fost cuprinse în cartea funciară și toate proprietățile Mănăstirii Putna, iar statul român comunist, prin Decretul nr. 273/1949, nepublicat în Monitorul Oficial, s-a intabulat abuziv pe suprafața de 14 hectare amintită mai sus. Dar în toți cei 550 de ani de existență ai Mănăstirii, pămîntul acela a fost folosit numai de Mănăstire. Mai mult, orice mănăstire are un drept de proprietate sacră asupra bisericii, chiliilor și incintei mănăstirești, drept recunoscut prin lege.

PRĂPĂD ÎN PRESĂ. Presa scrisă este în colaps. Dacă tendința de scădere a vînzărilor se menține, în cel mult doi-trei ani nu vom mai avea publicații tipărite. Cauzele nu pot fi legate numai de criza economică și de dezvoltarea internetului. Dar nici numai de calitatea slabă a celor mai multe ziare și reviste, pentru că vînzările rămîn la un nivel ridicat tocmai în cazul publicațiilor superficiale, de cancan și pornografie. Am mai spus-o, cred că presa scrisă este în declin în primul rînd pentru că românii s-au dezobișnuit să citească (unii din lene, alții, mai tineri, pentru că sînt produsele unui învățămînt dezastruos) sau refuză să o facă „programatic“, întrucît nu mai au încredere în presă (pe care prea adesea au văzut-o amestecată în jocuri murdare, de influență, manipulare și putere).

Constantin Iulian, Preşedintele FRFDPLA

Extincția presei va fi rezultatul unui șir de erori (de management și politice) și de ticăloșii. Însă și un simptom pentru căderea întregii societăți românești în prăpastia ignoranței și barbariei.

Iată, potrivit BRAT, cifrele de vînzări ale cotidienelor *quality*, pe trimestrul al treilea din 2011: *România liberă* - 39.010 de exemplare pe ediție, *Adevărul* - 33.706, *Jurnalul Național* - 21.295, *Evenimentul Zilei* - 15.269, *Ziarul Financiar* - 9.983.

DREPTURILE OMULUI NU SÎNT ȘI PENTRU ANTICOMUNIȘTI. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins, la sfîrșitul anului trecut, cererea Federației Române a Foștilor Deținuți Politici - Luptători Anticomuniști de a condamna crimele săvîrșite de regimul comunist din România între anii 1945-1989. Curtea a primit de la FRFDPLA un volum impresionant de documente prin care erau dezvăluite peste 3.000 de omucideri identificate pînă în prezent, precum și autorii lor. Totodată, au fost prezentate Curții dovezi ale tăinuirii acestor crime de către Justiția Română de după 1989.

„Respingerea cererii noastre demonstrează, fără îndoială, solidarizarea Curții Europene a Drepturilor Omului cu crimele comunismului săvîrșite în România înainte de 1989 și, de asemenea, solidarizarea cu tăinuitorii acestor crime de după 1989.

Pentru noi, foștii deținuți politici luptători anticomuniști, a devenit limpede cum sîntem priviți în continuare de către cei ce conduc astăzi statele Europei“ – a declarat Președintele FRFDPLA, Constantin Iulian.

E BUNĂ RELIGIA ÎN ŞCOALĂ?

Maria Cană, elev în clasa a XI-a, liceul Matei Basarab din București

„RELIGIA NE AJUTĂ LA MĂRIREA MEDIEI“

Ca să fiu sinceră eu nu prea am făcut religie cu adevărat, cu toate că din clasa I am avut-o în programă. În clasa I și a II-a nu mai țin minte cum a fost, decît că spuneam rugăciunea înaintea orei de religie. Din clasa a III-a pînă în a VII-a, am făcut cu o doamnă drăguță, dar cu care nu vorbeam propriu-zis de religie, ci despre alte teme. Țin minte că în acei ani noi nu ziceam nici rugăciunea înainte de oră, ceea ce mie mi se părea ciudat. Eu de mică merg la biserică cu familia și aveam alte așteptări de la ora de religie. Apoi a venit un domn începător, care era cam derutat. În clasa a VIII-a am făcut cu o domnișoară care în toate orele se contrazicea cu colegii mei care nu prea credeau în Dumnezeu. Apoi a urmat liceul. Doi ani am făcut cu un domn care ne scria la tablă și atît. Mai citea din Biblie, dar colegii rîdeau și nu prea înțelegeam ce citește. De abia acum, în clasa a XI-a, am început și eu să fac religie, cu un domn profesor care ne explică, discută cu noi și, chiar dacă nu îl ascultă toți colegii, mie îmi place.

Am început să înțeleg cîte ceva din religie în ultimii doi ani, pentru că în clasa a X-a am fost la olimpiadă. Și cînd am ajuns în faza pe municipiu mi-era frică să nu mă fac de rîs, pentru că la oră... Atunci am făcut rost de un manual de Dogmatică de seminar și am început să învăț de acolo. Și așa am început să mai înțeleg unele lucruri; și nici nu m-am făcut de rîs, că am luat mențiune.

Mulți copii consideră religia ca pe o materie care ajută la medie, împreună cu desenul, pentru că se dau numai note de 10. Profesorul cu care facem acum ne-a spus că religia o facem nu să acumulăm informații, ci să ne apropiem mai mult de Dumnezeu. Colegii mei nu sînt însă prea interesați, lor li se pare plictisitor că vorbește atît de mult, că ne explică... Dacă nu sînt învățați din familie, cred că profesorul nu prea are ce să facă.

În tot gimnaziul nu am avut manuale, iar la clasă făceam și nu prea religie. În a IX-a am avut manual, dar nu prea l-am deschis, ci doar pe cel din a X-a, pentru că am mers la olimpiadă. ■

În numerele anterioare ale revistei spuneam că ne-ar bucura dacă dumneavoastră, cititorii noștri, ne-ați sugera teme de dezbatere și v-ați exprima opinia pe subiectele deja lansate de noi. În numărul acesta tema aleasă este sugerată de o cititorare, doamna Camelia Teodora Grosu din Arad: *„Personal consider că formula de predare actuală a religiei nu este nici eficientă și nici pe departe cea mai bună. [...] Am avut întotdeauna convingeri ortodoxe foarte puternice, dar am știut să am o relație bună cu toți cei care erau de alte religii, fie că erau rude sau doar apropiați. [...] Am observat că preoții care predau religia în școli sînt de multe ori prea intrasingenți și de multe ori mai mult îi îndepărtează pe copii de religie în loc să-i apropie. Părerea mea este că ar fi mai bine ca în școală să se predea o materie generală tuturor elevilor, care să cuprindă o istorie a religiilor și noțiuni generale despre toate religiile pămîntului, materie care să fie predată de profesorii de istorie sau filozofie, iar catehizarea propriu-zisă să fie făcută în biserică de preotul paroh, care să caute să găsească activități atractive pentru copii, care să îl ajute în catehizare“.*

Prin urmare, am încercat să aflăm cum văd un elev, un părinte, un pedagog și un teolog rostul orei de religie în școală și dacă modul actual de predare duce la împlinirea scopului pentru care religia a reintrat în programa școlii românești.

anchetă realizată de **MĂDĂLIN IACOB**

Florin Cotigă, părinte, Brașov

„ESTE NECESARĂ O REFORMĂ CREŞTINĂ A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI“

Scopul sistemului de învățămînt din România ar trebui să fie în primul rînd acela de formare de buni români și de buni creștini, iar mai apoi acela de deprindere de abilități în domeniile de studiu pe care și le alege fiecare. Învățarea religiei în școli este necesară pentru definirea și construirea identității spirituale și a formării morale a copiilor noștri. Orele de religie vin în completarea educației religioase din familie și din biserică și trebuie să fie împreună-lucrătoare. Educația religioasă din școală este menită să sistematizeze și să ordoneze cunoștințele dobîndite în familie. De asemenea, se poate întâmpla ca și copiii care vin din familii în care educația religioasă lipsește să prindă dragoste de biserică, de la orele de religie, și apoi să transmită această dragoste și părinților, și așa să devină ei motorul educației religioase în familie.

Reintroducerea religiei ca obiect de studiu în școli este singurul pas înainte pe care educația românească l-a făcut de la evenimentele din decembrie ‘89 pînă astăzi. Din păcate, reforma profundă a învățămîntului nu este încă realizată. Pe lîngă introducerea religiei ca obiect de studiu, este necesară și reforma în spirit creștin-ortodox a programelor de învățămînt a celorlalte materii. Mintea copilului poate fi bulversată cînd, după ora de religie, profesorul de biologie predă materia în paradigma darwinistă, sau dacă în ziua de Bobotează sau în Vinerea Mare este obligat să meargă la școală.

Ponderea orelor de religie este mică în comparație cu a celorlalte materii predate în manieră atee.

Dacă profesorul nu este un trăitor al credinței, el nu le poate transmite copiilor dragostea de Dumnezeu. La religie, față de celelalte materii, metoda de predare cade în urma exemplului personal.

Introducerea religiei ca materie obligatorie la examenul de bacalaureat ar trebui să fie vârful de lance în reforma învățămîntului românesc. Aceasta ar schimba profund percepția copiilor, dar și a părinților asupra orelor de religie și ar mări atenția acordată religiei și credinței strămoșești în viața de zi cu zi.

Mona Şerbănescu, pedagog, directorul şcolii „Anastasia Popescu - Mama Sica" şi al grădiniţei „Arc-en-ciel", Bucureşti

„VREM SĂ LE DĂM COPIILOR MODELE AUTENTICE DE URMAT: SFINȚII"

Religia, așa cum ar trebui ea predată, este un domeniu formativ pentru copii. Din perspectiva mea de pedagog, religia nu este o materie doar pentru sine, ci una care însumează o serie de definiții. În special în grădiniță și în școlile primare, mama Sica, al cărei nume îl poartă școala nostră, insista ca la ora de religie să se lucreze numai pe valori. Pentru mine religia este materia materiilor, domeniul de excelență care ar trebui să fie corolarul a ceea ce se face în școală. Din păcate, aceste valori, care fac parte din tradiția românească, actualmente nu le prea mai găsim în formarea noastră, din pricina debusolării prin care trece societatea.

Este bine că religia a fost reintrodusă după '90 și este firesc ca predarea ei să țină cont de confesiunea din care provine copilul, dar, revin, valoarea este normativul moral care trebuie sa fie vehiculat prin aceste ore. Prin aceste valori înțeleg lucrurile firești pe care un copil trebuie să le învețe: relația cu sine, cu aproapele, sentimentul că sîntem o persoană și că nu sîntem întîmplător aici, că avem locul nostru definit de Dumnezeu atunci cînd am venit pe lume, că există o relație cu ceilalți care cere responsabilitate, că nu trăim la întîmplare, că drumul nostru presupune o libertate și că aceasta este cea mai grea de dus. Toate acestea trebuie transmise copiilor, astfel încît ei să înțeleagă că au o menire, că trebuie să ducă la bun sfîrșit ceea ce își propun la vîrsta lor, cu mijloacele vîrstei lor.

La școala noastră, de exemplu, la ora de religie, pe lîngă programa pe care simțim nevoia să o îmbogățim, noi încercăm să intrăm în biserică și acolo să ne desfășurăm orele. În societatea actuală se simte foarte puternic lipsa de modele, ori noi încercăm să-i facem pe copii să aibă o relație cu sfinții, ca modele autentice de urmat. Religia eu nu

Preot prof. dr. Mihai Valică, Vatra-Dornei

„RELIGIA ÎN ŞCOALĂ ESTE VITALĂ"

Personal mă bucur că, în sfîrșit, Comisia de lucru a Patriarhiei Române pentru elaborarea noilor programe la disciplina religie, întrunită recent, a căutat ca prin noua programă școlară să nu mai fie pus accentul pe învățarea unor noțiuni, ci pe ideea ca orele de religie să aibă un aspect formativ, duhovnicesc și educativ. Dacă se merge pe această direcție de formare, ora de religie din școală va aduce ceva nou în relația elevului cu sinele, cu familia, cu semenii și cu lumea în general, și anume harul, întrucît prioritatea este nu dobîndirea cunoștințelor în sens scolastic, ci dobîndirea darului Sf. Duh spre a deveni „făptură nouă în Hristos". Cu alte cuvinte, scopul orei de religie este acela de a-i ajuta pe tineri să parcurgă cu folos și ușurință cele trei etape ale devenirii noastre hristice: despătimirea, iluminarea și îndumnezeirea, în sensul palamit. Acestea se realizează în primul rînd cu harul Sf. Duh și apoi cu înțelepciunea, răbdarea și dragostea profesorului de religie, care trebuie să ia chipul și rolul misionarului creștin, și cu asumarea liberă și personală a elevului și a părinților lui.

Religia în școală este vitală. Fără educație religioasă, fără repere morale și fără Dumnezeu, toată știința elevului nu ajută prea mult, ci el este asemenea unui orb care nu poate face mai nimic. Dacă am reduce prin absurd predarea religiei în școală doar la aspectul bioetic, tot ar

o văd ca pe o materie seacă, ci ca pe una plină de „mustul“ pe care îl dă relația ei cu viața bisericească, cu Sfînta Liturghie, cu sărbătorile mari de peste an, ora de religie trebuie să fie integrată în tot acest ciclu al Bisericii.

RELIGIA NU E O MATERIE SEACĂ, CI UNA PLINĂ DE „MUSTUL“ PE CARE ÎL DĂ RELAȚIA EI CU VIAȚA BISERICEASCĂ, CU SFÂNTA LITURGHIE.

Dacă m-ar întreba cineva, eu nu aș da note la religie. Ideal ar fi ca ora să fie axată pe discuții, pe prezența în biserică, pe excursii explicative în diferite locuri, dar acest lucru îmi dau seama că este aproape imposibil de realizat în sistemul public. Știm acel cuvînt că „omul sfințește locul“; aplicat în învățămînt, înseamnă că fiecare materie depinde de profesorul ei. Însă la religie acest fapt este esențial. Mi-aduc aminte că atunci cînd mama Sica, Anastasia Popescu, preda religia la noi în grădiniță, pe lîngă copii, absolut toată lumea, de la fetele de la bucătărie la educatoare și supraveghetoare, toți stăteam și ascultam ce spunea. Dînsa însă niciodată nu teoretiza, totdeauna pleca de la o poveste. Și pe marginea ei construia tot ceea ce dorea să transmită.

Mama Sica, o femeie care s-a născut acum 100 de ani, ne spunea mereu că profesorul trebuie să fie un ghid pentru copil. Este foarte importantă formarea profesorului, vocația de profesor. Din păcate, învățămîntul românesc este plin de hibe, nu numai ora de religie are o problemă. Cîtă vreme noi nu rezolvăm problema formării oamenilor, nu vom avea ce ne dorim, și nu mă refer aici numai la religie. Să ne uităm la manuale; după opinia mea, marea majoritate ar trebui total refăcute. Și am putea pleca de la niște manuale scoase la Ti-

mișoara, de la un caiet de lucru scos de o prietenă a mamei Sica, de la un abecedar făcut de cei de la Fundația „Sfinții Martiri Brâncoveni“, manuale care sînt prietenoase, pline de căldură. Noi nu avem căldură deloc cu copiii noștri, toți profesorii sîntem într-o poziție de război cu copiii. Astăzi, în școala noastră copiii sînt pe ultimul loc. Sînt mai importanți profesorii, directorul, birocrația specifică. ■

avea un folos civic, umanist și ar reprezenta un mare cîștig. Valorile oferite de educația religioasă sînt extrem de necesare, deoarece ele reprezintă pentru tineri un reper spiritual esențial și un liant catalizator între toate cunoștințele dobîndite prin studiul celorlalte științe. Pentru creștinii ortodocși predarea religiei în școală are însă un rol mîntuitor, dacă axiologia didactică ține cont de următoarele trei repere vitale: transmiterea harului prin învățătura cea bună și folositoare elevului, care aduce adevărata cunoaștere mîntuitoare; apoi, însușirea temeinică de către profesorul de religie a Învățăturii Ortodoxe, care nu

are voie să învețe pe elev ce crede el, relativizînd revelația divină, ci ce învață Biserica; în al treilea rînd, să se țină mereu cont de complexitatea ființei umane și de sufletul elevului, care trece prin diferite faze ale devenirii sale hristice și intelectuale.

Ora de religie trebuie să fie o adevărată sărbătoare a iubirii, a dialogului și comuniunii, în care copilul să se simtă în elementul lui, să se poată deschide, să spună ce gîndește, ce simte, ce-l frămîntă, să întrebe.

Cred că esențialul este nu poziția în curriculară a orei de religie, ci importanța pe care o acordă profesorii de religie, părinții și elevii acestei discipline. ■

TRANZIȚIA SPRE STATUL NEOFEUDAL

Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) a publicat, la mijlocul lunii ianuarie, raportul *Ce fel de tranziție vrem? Analiza critică a tranziției II*. Raportul echipei conduse de Cătălin Zamfir este al cincilea din ultimii doi ani, cercetări menite să ne facă să înțelegem criza societății românești, de ce *tranziția* ne-a dus la o construcție socială dezastruoasă, contestată acum și prin proteste de stradă, și să ne ajute să ne evaluăm opțiunile politice.

ALINA IOANA DIDA
alina.dida@rostonline.org

Raportul oferă un răspuns la întrebările: Ce schimbări s-au produs în societate în ultimii 22 ani, numiți inițial *tranziție*, iar acum *reformă a statului*? Cine au fost beneficiarii schimbării și cine a suportat costurile? Cine susține, cu instrumentele puterii, un curs contestat de români? Ne îndreptăm spre o societate a prosperității de tip european sau ne afundăm în subdezvoltare (o societate a inechității, guvernată prin metode care alunecă spre dictatură)?

După o perioadă de cîțiva ani, în care părea că lucrurile se așază în societatea românească, criza declanșată în 2008 ne-a întors la întrebarea *ce va fi după*? În 2011 86% dintre români apreciau că ne îndreptăm într-o direcție greșită.

Pentru a ști dacă procesul de transformare a societății românești s-a încheiat, să studiem obiectivele tranziției. Nu știm cine le-a stabilit, dar ele au fost prezente pe agenda politică internă din anii 1990: *privatizarea completă* a economiei și *reforma instituțională*.

Este discutabil dacă pentru funcționarea bună a unei societăți este necesară privatizarea completă. În țările dezvoltate există o dinamică între public și privat. Obiectivul tranziției ar fi putut fi nu o economie complet privatizată, ci o economie privată cu sectoare publice cu o dimensiune stabilită contextual. Dar privatizarea completă a devenit marea dogmă a tranziției, interpretată de sociologii de la ICCV ca o iluzie care ne absolvă de orice răspundere: justificăm ineficiența din economie prin faptul că mai există sectoare publice. Iluzia rezonează cu ceea ce ne tot repetă reprezentantul FMI în România: sectorul economic public atîrnă ca o piatră de moară de economia românească; privatizați tot și vă va fi mai bine!

Inițial, privatizarea țintea întreprinderile existente. Acum se prefigurează o „extindere“: privatizarea resurselor naturale, a sistemului sanitar, de fapt a tuturor sistemelor publice. Președintele a declarat că anul 2012 este anul marii privatizări; oare în 2013 vom putea spune că tranziția s-a terminat și că ne este bine? Deocamdată sîntem o societate capitalistă subdezvoltată, cu un segment important de populație săracă. (O serie de indicatori din raportul ICCV vorbesc de riscul de sărăcie al românilor care muncesc, rezultat al politicilor salariale.)

Instituțiile statului, transformate după model occidental, lasă impresia că alunecăm spre *dictatură*. Mulți parlamentari nu mai exprimă voința poporului, ci sînt aleși de către deținătorii de dosare sau contracte cu statul. Reforma constă, în realitate, în privatizarea totală a sistemului public. Ea se face deseori prin asumarea răspunderii de către guvern a unor legi ce vor schimba complet sistemul de asistență socială, de sănătate și de învățămînt. Proiectele de reformă sînt făcute de multe ori în secret, sînt contestate de către public și, mai important, sînt adoptate prin mecanisme nedemocratice.

Ce a rezultat în urma acestei politici, ca viziune și mod de lucru, este o țară sărăcită, cu o economie distrusă și un sistem politic ineficient și corupt, care nu mai are autoritate morală în fața poporului. Tranziția a fost prost concepută; întrebarea este

dacă vrem să o terminăm sau să schimbăm cursul lucrurilor.

A termina tranziția așa cum am început-o presupune privatizarea monopolurilor de interes public (resursele naturale), a serviciilor sociale fundamentale (sănătatea, educația, securitatea individuală) și a viitorului țării prin împrumuturi iresponsabile.

Spre finalul tranziției înțelegem că privatizarea făcută *oricum* nu duce la o economie prosperă; ea aduce beneficii celor ce vor să exploateze resursele în interesul lor, nu al comunității (obiectivul *băieților deștepți*). Simptomatic a fost că tema interesului economic național a fost inexistentă în discursul politic în cei 22 de ani. Statul ca instituție ce funcționează în interesul comunității este un stat democrat; controlul statului de către un grup reprezintă privatizarea statului – dictatura.

A doua parte a raportului ICCV tratează despre stat și despre reformarea lui, obiectiv al tranziției. Statul capitalist occidental are ca funcții furnizarea de servicii sociale și redistribuirea resurselor financiare pentru a realiza un anumit echilibru social. Resursele financiare produse de economie sînt preluate de către stat prin impozite și taxe și trebuie folosite pentru a gestiona riscurile sociale. În țările dezvoltate statul utilizează peste o treime din PIB sau mai mult; el redistribuie resursele economice *de sus în jos*, în funcție de nevoi. Cei cu resurse economice mai mari contribuie mai mult la funcționarea statului, iar cei cu resurse mai mici beneficiază mai mult. Structura socială a unei societăți capitaliste este formată din deținători de capital și salariați. Puterea primară o dețin grupurile sociale angajate în sistemul economic, iar oamenii politici au o putere secundară, derivată. Mecanismele asiguratorii contra abuzului de putere sînt: separarea puterilor în stat, reglementările și transparența acțiunii politice (statul de drept).

Într-o țară aflată în tranziție se confruntă două tendințe de organizare a statului: una programatică (de adoptare a modelului de stat occidental) și cealaltă subterană, produs al noii configurații sociale. România a preluat formele instituționale după modelul statului occidental, dar ele au generat aici o altă realitate decît cea așteptată. Profilul statului este determinat de structura social-economică a societății, care pentru tranziția românească arată altfel decît într-un stat capitalist. Marii capitaliști nu s-au format din întreprinzători care și-au organizat producția și au reinvestit profitul, ci prin transfer de proprietate (prin privatizări) și din contracte ale *băieților deștepți* cu statul. Oamenii politici au ca sursă de putere controlul politic și administrativ al procesului de privatizare a patrimoniului public și al distribuirii resurselor statului, dar accesul lor la aceste resurse este strict restricționat; ei au doar capacitatea de a-i îmbogăți pe alții prin decizia politică. Sistemul politic din tranziție nu este expresia unei structuri social-economice preconstituite, ca în societățile capitaliste, ci *el* este cel care creează structura social-politică.

Problema tranziției de la noi este accesul la resurse. Oamenii politici, noii capitaliști, funcționarii publici superiori și managerii întreprinderilor de stat au format o coaliție social-economică, și politică ce are o poziție priviegiată de putere, nesupusă nici unui control, întrucît lor ➘

„REFORMA“ STATULUI ROMÂN ESTE O VASTĂ OPERAȚIUNE DE FRAUDĂ, DE CONTROL ASUPRA RESURSELOR ŞI DE INSTITUIRE A UNOR MECANISME DE CONTROL DE TIP TOTALITAR.

li s-au alăturat şi persoane din sistemele de control al statului (poliție şi justiție). Oamenii politici au avut patru căi de a participa la distribuirea resurselor publice: 1. direct, ca beneficiari ai privatizării; 2. prin împărțirea profitului rezultat din privatizare cu noii capitalişti (corupție); 3. prin contracte privilegiate cu instituțiile statului (de exemplu, prin externalizarea serviciilor din sistemul public); 4. ca membri în consiliile de administrație ale întreprinderilor de stat.

Nu degeaba în discursul public se vorbeşte ca despre un grup social distinct de *clasa politică*. Ea se foloseşte de structurile statului pentru a exploata populația. Eticheta de corupție este o formă de atribuire strict individuală a responsabilității tranziției, şi nu structurală.

Cînd instituțiile statului sînt folosite ca mijloace de îmbogățire, redistribuirea resurselor are loc *de jos în sus*, în avantajul segmentului bogat. Este un stat întîlnit în feudalism. Pentru România de azi cercetătorii ICCV descriu conceptul de *stat neofeudal*. În România aflată în tranziție s-au confruntat două tendințe structurale (modelul statului occidental şi modelul statului neofeudal), ce au ca opțiuni politice statul *puternic* şi statul *slab* (sau statul minimal). Atacul împotriva statului a permis manifestarea grupurilor de interese particulare, explozia corupției şi căderea întregii economii. Compresia statului social este o modalitate de eliberare a unor resurse bugetare pentru a fi utilizate în zonele uşor exploatabile în interes privat. Pe măsură ce componenta capitalistă a statului a scăzut, a crescut partea de stat neofeudal.

Sărăcit de ineficiența economiei şi de deficitul mecanismelor controlului social, statul neofeudal se apropie de limita superioară a oportunităților de exploatare privată. Ultima sursă de exploatare neofeudală este populația însăşi. Mecanismele pentru obținerea de resurse suplimentare de la populație sînt: politica fiscală în defavoarea comunității sărace; monopolurile de stat, administrate cvasi-independent (cum este Poşta); monopolurile publice: prin privatizarea lor se va obține o creştere a eficienței mai mult prin concentrarea profitului şi creşterea tarifelor suportate de populație.

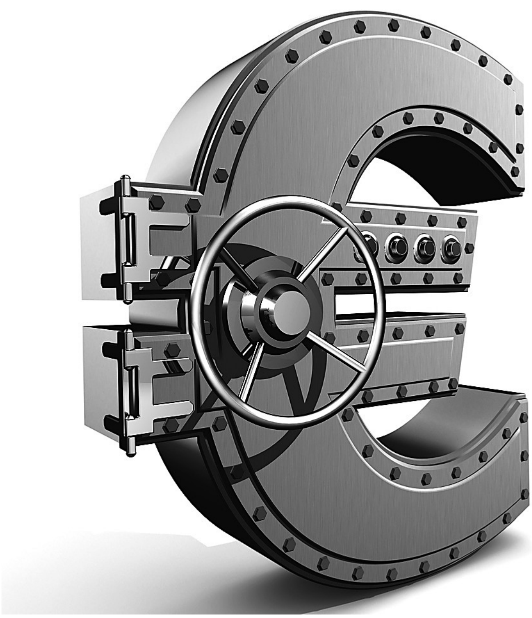
Statul neofeudal se află în criză prin epuizarea resurselor statului şi sărăcirea resurselor oferite de economie. Este un stat sărac al unei societăți tot mai sărace. Statul român tinde să recurgă la ultima opțiune politică: *adoptarea metodelor dictatoriale*. Politizarea instituțiilor statului este forma cea mai vizibilă de deplasare a societății româneşti spre *autoritarism*.

Tranziția a produs o economie structural deformată şi cronic ineficientă, dar şi o țară îndatorată. Concluzia raportului ICCV este că ne aflăm în punctul crizei în care nu mai este posibilă decît o schimbare de politică. *Explozia* nemulțumirilor sociale va genera reversul politic fie prin alegeri, fie prin revoltă populară. La întrebarea *care este garanția că viitorul guvern va renunța la modelul feudal de dezvoltare?* sociologii au ca răspuns amploarea fără precedent a crizei politice, sociale şi economice şi radicalizarea populației.

Întrebarea noastră este dacă există riscul ca statul român să dispară cu totul în urma exploziei. ■

UE LA MOMENTUL ADEVĂRULUI

INTERESE NAȚIONALE ŞI „CHEIA GERMANĂ“

Proiectul european, prezentat pînă nu demult drept aducător de libertate, prosperitate și bunăstare, suferă acum primul șoc major al contactului cu realitatea concretă. Totul a pornit de la o buturugă mică: Grecia. Sedusă de mirajul integrării și profitînd peste măsură de avantajele aderării la moneda comună, Grecia s-a văzut tîrîtă în vîrtejul necontrolat al datoriilor, a cărui spirală amenință acum să înghită întregul continent. S-a spus că o dată cu acest proiect european ideea de „identitate națională“ ar deveni desuetă, că locuitorii bătrînului continent ar deveni dintr-o dată cu toții „europeni fără frontiere“. Realitatea de sub ochii noștri contrazice însă această teorie.

BOGDAN MUNTEANU

Națiunile sînt entitățile creatoare ale istoriei și nu au cum să fie desființate. Ele se manifestă în continuare în cadrele politice și sociale ale momentului. Chiar dacă în clipa de față actorii principali nu se revendică de la ideologii naționaliste, asistăm indubitabil la o ciocnire a diverselor interese naționale. Iar acestea fac parte din categoria constantelor istorice, care transcend epocile și se înscriu pe linia specificului și a permanențelor fiecărei națiuni europene.

De pildă, Germania nu face decît să-și apere interesul național, fie și în aceste cadre ale UE. Adică refuzînd „globalizarea“ datoriilor, chiar dacă se pronunță pentru anumite mecanisme financiare menite sa „ajute“ țările cu probleme. Am pus ghilimelele de rigoare, căci și ajutoarele acestea sînt condiționate. Dar dacă sînt cerute, sau de neevitat, e logic să se impună condiții. Cine ar face altfel?

Pericolul aici nu ar fi o stabilitate bazată pe consolidarea (peste măsură?) a poziției Germaniei, așa cum se tem unii germanofobi cu afinități anglo-americane. El vine mai degrabă din direcție opusă: anume ca adversarii

tradiționali ai Germaniei să nu cumva să urmărească o politică prin care să o neutralizeze, cum au mai făcut și în alte rînduri, văzînd că aceasta se descurcă în fața crizei, ba mai mult, că se impune printr-un rol conducător, chiar dacă mult diferit în substanța sa de cel asumat în trecut. Dar de data aceasta „îngenuncherea" nu e vizată pe plan militar, ci pe plan financiar, fie și cu prețul destabilizării întregului continent. Mai precis, se pare că se urmărește eterna constantă a interesului politic britanic (care acum se suprapune practic cu cel de peste ocean) de a domina Europa continentală în mod indirect, prin stimularea unui echilibru de forțe care să nu permită ridicarea unei națiuni care să-și asume, într-un fel sau altul, un rol conducător. Cînd Germania a încercat acest lucru în două rînduri, sub regimuri politice și ideologii diferite, a fost zdrobită în urma a două războaie mondiale.

Să nu se spună că ostilitatea trecută la adresa Germaniei s-a datorat exclusiv malignității ideologiei naziste. Căci cealaltă ideologie cel puțin la fel de feroce, cea comunistă, a fost acceptată și multă vreme chiar susținută. În ochii multor politicieni occidentali pericolul era „Germania" în sine, ca stat puternic, indiferent sub ce regim politic. Iată de ce imperialismul sovietic a fost tolerat și chiar încurajat, cu consecințe catastrofale pentru țările din estul Europei.

Cu toții ne reamintim de moartea într-un suspect accident de avion a fostului președinte polonez Kaczynski alături de alți înalți oficiali, pe cînd veneau să comemoreze masacrul comis de sovietici la Katyn. Dar se pare că soarta dă dovadă și aici de o ciclicitate remarcabilă. Tot într-un accident de avion, tot suspect, dar de data aceasta la Gibraltar, a sfîrșit în anul 1943 premierul guvernului polonez în exil, Wladyslaw Sikorski. Întîmplător sau nu, el se manifesta pentru denunțarea cu vehemență a masacrelor de la Katyn și pentru o linie net anticomunistă, fapt devenit neconvenabil guvernelor (în special celui britanic) aliate cu Stalin împotriva Germaniei. (Un documentar prezentat la o televiziune germană indică, pe baza unor informații foarte solide, o posibilă implicare a serviciilor secrete britanice în înscenarea acestui accident; detalii pot fi găsite și pe internet).

Paranteza istorică se încheie aici, revin la actualitate.

În contextul crizei financiare din zilele noastre, Germania și-a asumat din nou un rol de lider. Firește, în cadrele instituționale ale UE. Mai mult, pentru a nu fi acuzată de egoism sau etnocentrism, merge peste tot la braț cu Franța. Fapt ce pare un motiv în plus de îngrijorare pentru interesele anglo-saxone, care în trecut au întreținut în permanență rivalități între puterile continentale, luînd mereu partea celui mai slab, pentru a profita finalmente de slăbiciunile tuturor.

Germania își urmează și acum (fie că o conștientizează, fie că nu)

liniile politice tradiționale din trecut: misiunea istorică de a fi „inima Europei“, cum s-a dorit a fi și prin *Reich*-ul medieval (imperiul romano-german) sau prin cele mai recente. Doar ideologiile exterioare sînt azi altele, în rest se impun o serie de elemente și trăsături absolut naturale la nivel de colectivități, pe care istoria nu le-a putut și nu le va putea șterge: specificul unei națiuni nu dispare decît o dată cu aceasta. Căci există și alte forțe, invizibile, care modelează în mod hotărîtor harta istorică și politică a omenirii. Ele țin de planul spiritual și de miturile care caracterizează identitatea profundă a popoarelor.

Iată întărirea acestei idei precum și caracterizarea Germaniei (simbolizată prin dinastia imperială de Hohenstaufen, care a jucat un rol cheie în istoria medievală a Europei) făcută de un autor german: „Imaginea noastră excesiv de lucidă, raționalistă, pretins «științifică» despre istorie suferă în mod îngrijorător de o lipsă de considerație pentru acea tainică și subterană, permanent creatoare voință de realizare a sufletului popular anonim, pe care acesta, în starea sa genuină, încă necotropit de mașinăria calculului politic, știe să o simtă și să o asimileze. Pofta brută de putere, jaf și răzbunare determină acțiunile unei naturi instinctuale cu siguranță mai mult decît motive de ordin spiritual. Dar nimic nu ar fi mai greșit decît ca interpretarea rolului jucat de familia Hohenstaufen în cadrul ciocnirii – adesea crude și sîngeroase – a forțelor spirituale din epocă să fie tributară doar unei perspective de tip *machtpolitisch* (văzînd motivații dictate exclusiv de interesul pentru puterea politică – n.n.). Ei și-au jertfit integritatea, onoarea și fericirea casei lor pentru un plan, care tradus în limbajul politicii de azi ar putea fi circumscris în mod îndrăzneț prin țelul unei Europe unite; adică planul unei confederații de state europene. […] *Reich*-ul reprezintă cercul comun de iradiere și influență a diferitelor popoare conștiente de identitatea lor, dar ordonate sub forma unei confederații de state. Ideea de *Reich* este o oglindire a experienței trăite a patriei, făcută vizibilă pe cupola imaginară a unei arcuiri cosmice, care aici simbolizează închiderea cercului, a polului matern al întregii vieți întru ideea unei ecumenicități eterne, a unei «comunități a sfinților». *Reich*-ul este poezia despre patria eternă.“ (Friedrich Alfred Schmid Noerr, *Die Hohenstaufen*, 1955)

Europei eminamente tehnocratice de azi îi lipsește tocmai o asemenea mare idee, care să-i dea un suflet. Totuși, nu cumva ceea ce vedem acum, în contextul crizei financiare, este tot o actualizare, fie și trunchiată, a „misiunii istorice“ germane, cu rădăcini adînci în negura secolelor, în mituri și în idealuri istorice de o vechime imemorială? (E un lucru la care ar trebui să mediteze și intelectualii noștri care au luat în derîdere ideea unei „misiuni românești“ specifice, cristalizată în curentul național al secolului XX. Termenul de „misiune“ trebuie înțeles ca fiind legat în mod intim de însăși ființa și identitatea unui neam.)

Revenind la autorul german citat mai sus și la arhetipul pe care îl propune, trebuie menționat că tentativele recente ale Germaniei de a deveni „motorul“ și „inima“ unei Europe unificate (interpretată de Hitler prin tendințele sale de dominare brută într-un fel, iar de Germania actuală în alt fel) nu se suprapun pe deplin cu toate semnificațiile mitului originar, generat de idealul familiei de Hohenstaufen. Astfel, Schmid Noerr ne tălmăcește în cartea citată simbolistica unicornului, semnul heraldic al acestei dinastii: „Cea mai veche imagine mitologică de care s-a folosit familia de Hohenstaufen a fost legendarul unicorn, care în simbolistica creștină a jucat un rol aparte: inorogul sălbatic, nesupus, iese din adîncul pădurii și își pleacă smerit capul în poala Mariei, a Maicii Domnului. Un simbol al îmblînzirii instinctelor sălbatice de mînie ale unei creaturi căzute cîndva de la Dumnezeu“. Astfel, simbolul deplin și adevărata misiune istorică a Germaniei trebuie să stea sub semnul *puterii îmblînzite*, ascultătoare de Dumnezeu, așa cum îi poruncește arhetipul care îi legitimează lucrarea.

EUROPA ESTE CÎMPUL DE CONFRUNTARE DINTRE GERMANIA, CARE ÎȘI APĂRĂ INTERESUL NAȚIONAL, ȘI ANGLO-AMERICANI, CARE VOR SĂ O NEUTRALIZEZE, DE TEAMĂ SĂ NU DEVINĂ PREA PUTERNICĂ.

Marea Britanie este de asemenea consecventă cu linia sa istorică. Repliată strategic în afara monedei unice, se pronunță mereu pentru o Europă „flexibilă“, mai liberală, și împotriva unui „bloc de piatră“, a unei unități rigide. De fapt, toate aceste aprehensiuni nu sînt altceva decît consecința întăririi tot mai accentuate a influenței germane în cadrul UE. Iar ➘

acum, spre deosebire de marile momente istorice ale trecutului, Franța este alături de Germania și nu în tabăra adversă.

O stare de lucruri care nu poate decît să neliniștească lumea anglo-saxonă, care reprezintă de fapt polul cel mai important unde este localizată oligarhia financiară mondială.

Din fericire, putem spune un lucru: conflictele de interese actuale se manifestă în cadre instituționale bine definite, au doar un substrat economic și e improbabil ca ele să se constituie în germenii unui conflict militar pe continentul european. (Astfel de germeni există mai degrabă în altă parte, în zona Orientului Mijlociu.)

Totuși, anglo-americanii aruncă săgeți și aprind fitile. Mai precis, încearcă să silească într-un fel sau altul Germania să adopte, împotriva intereselor sale, politicile financiare „impuse“ de sus, dinspre UE.

Vom vedea ce va urma. Anume, dacă va prevala punctul de vedere german, de altfel foarte rațional și orientat meritocratic, sau se va adînci vîrtejul crizei în mod artificial, încît să se dea de pămînt și cu Germania, silind-o să fie de acord cu „globalizarea datoriei“ și practic cu înfeudarea și mai accentuată a tuturor țărilor UE unui grup de interese ocult.

GERMANIA ÎȘI URMEAZĂ MISIUNEA ISTORICĂ DE A FI „INIMA EUROPEI“, CUM S-A DORIT A FI ȘI PRIN *REICH*-UL MEDIEVAL (IMPERIUL ROMANO-GERMAN) SAU PRIN IMPERIILE MAI RECENTE.

Indicii în acest sens sînt destule. Germania se opune (prin prisma propriului interes) globalizării datoriei. Căci astfel, în vreme ce dobînzile la împrumuturile țărilor aflate în impas financiar ar urma să scadă, dobînzile plătite de Germania ar crește. Pe de altă parte, dinspre Comisia Europeană de la Bruxelles se întețesc presiunile pentru introducerea de obligațiuni comune la nivelul zonei euro. Atît prin președintele Comisiei, Barroso, cît și prin Jean-Claude Juncker, aflat la conducerea „Grupului Euro“.

Mai mult, se lansează din diverse părți o serie de mesaje menite să submineze poziția Germaniei, pentru a o sili să adopte politicile impuse de către alții.

Astfel, sub titluri senzaționale și alarmiste care pot fi citite în presa noastră, gen „Dezastrul suprem: nemții sînt mai îndatorați decît v-ați imaginat“[1] (menite mai degrabă să facă rating), se pot citi informații cît se poate de pertinente și care denotă o campanie antigermană concertată.

Astfel, Jean-Claude Juncker afirma că Germania ar trebui să o lase mai moale, căci în fond datoria sa publică este de 83% din PIB, în vreme ce datoria Spaniei, una din țările cu probleme, este de doar 61% din PIB. Chiar dacă cifrele sînt reale, reputați economiști germani au și dat o replică promptă. Anume că Germania este una din puținele țări europene care are fixate limite constituționale la îndatorarea excesivă și care are de asemenea prevăzute mecanisme foarte clare pentru reducerea treptată a acestei datorii procentuale.

Pe de altă parte, tabloidele britanice întrețin la nivel popular eterna rivalitate anglo-germană, prin mesaje de genul „britanicii nu au a se teme de cizmele germane, ci de încălțările autoritare ale nemților“[2] sau „Ascensiunea celui de-Al Patrulea Reich sau cum se folosește Germania de criza financiară pentru a cuceri Europa“[3]. La care nici tabloidele germane nu se lasă mai prejos: „Ce treabă mai are Anglia cu Uniunea Europeană? Europa vorbește acum limba germană“[2].

Sînt aspecte care pot părea banale, însă care denotă realităţi mai adînci, acele constante istorice de care aminteam mai devreme.

Faptul că Germania şi-a asumat (sau este pe cale să-şi asume) un rol de lider european în gestionarea crizei financiare este perceput ca atare de o largă majoritate. Există totuşi şi voci complementare, venite tot din spaţiul anglo-saxon, care afirmă tocmai contrariul: anume că implicarea Germaniei este încă prea şovăielnică, aceasta trebuind să-şi asume o responsabilitate sporită: „*Why Only Germany Can Fix the Euro*"[4].

Opinia de mai sus nu pare totuşi împărtăşită de majoritatea lumii dolarului şi a lirei sterline. Cea mai importantă lovitură împotriva Germaniei vine din partea agenţiilor de rating, care sînt instrumente ale oligarhiei financiare prin care se poate „dirija" criza în direcţia dorită.

Astfel, agenţia Standard & Poor's, chiar dacă încă nu a scăzut ratingul maxim al Germaniei, a coborît cu o treaptă perspectiva sau „*trend*-ul" acestuia, indicînd că acest rating ar putea fi efectiv coborît în următoarele luni. Cu alte cuvinte, s-a arătat pisica. Ca răspuns, într-o declaraţie comună germano-franceză se transmite că „Germania şi Franţa îşi afirmă convingerea că propunerile celor două guverne întăresc coordonarea bugetară şi politico-economică a zonei Euro şi promovează stabilitate, competitivitate şi creştere economică". Adică exact un mesaj de sens opus, menit să menţină încrederea în bonitatea acestui „nucleu dur" al UE la cotele maxime de pînă acum. Mai mult, unii politicieni germani chiar acuză făţiş: „Nu sînt partizan al teoriilor complotului, dar uneori este greu să te debarasezi de impresia că anumite agenţii de evaluare şi anumiţi gestionari de fonduri americani lucrează împotriva zonei Euro" – afirmă Rainer Brüderle, fost ministru german al economiei[5].

Sigur că unii se tem acum că ţările mici ar deveni astfel „înfeudate" Germaniei. E de discutat. Nu cred că Germania urmăreşte aceasta cu orice preţ, mai degrabă guvernele acelor ţări sînt incapabile de performanţă şi disciplină economică şi ajung forţat în impasuri financiare. Nu se poate vorbi acum de un „imperialism" german la nivel politic, cel mult de o variantă *soft*, dar un substrat există, fără îndoială. Sistemul politic şi economic al Europei actuale este rodul unui consens, nu este un dictat al Germaniei. E adevărat, totul ➘

are la bază exclusiv materia, economia. Iar la acest capitol poporul german, caracterizat prin hărnicie, spirit de organizare și eficiență, a reușit să se impună, de multe ori în defavoarea altor popoare cu o altă structură spirituală (greci, italieni etc.). Introducerea monedei unice a favorizat îndeosebi exporturile germane în spațiul comunitar, spre dezavantajul țărilor a căror balanță comercială a devenit astfel deficitară. Ei bine, tocmai această politică a Germaniei de urmărire a interesului economic imediat a contribuit și ea la adîncirea crizei acelor state „periferice", afectînd implicit stabilitatea întregului continent, după cum se menționează în mod pertinent în articolul deja citat din *Foreign Affairs*[4]. Faptul că țările aflate acum în impas au ajuns să se împrumute excesiv ține desigur în primul rînd de propria gestionare deficientă. Dar unul din factorii care le-a agravat situația și care a dus atît la creșterea împrumuturilor, cît și a dobînzii la acestea (ca urmare a unui rating scăzut) este și dezechilibrul economic în favoarea Germaniei, care s-a adîncit în mod constant de-a lungul timpului. Desigur, „ajutat" și de influența politică și economică exercitată în mod deliberat de această țară.

Însușirile germane, care la prima vedere par a fi numai de natură pozitivă, se pot însă transforma ușor în ceva de esență cu totul opusă. Cultul exagerat pentru „ordine" atinge adesea dimensiuni hilare. Astfel, un cetățean german a înaintat o plîngere la poliție, semnalînd faptul că „cetățeanul Joseph Ratzinger", adică Papa Benedict al XVI-lea, a circulat cu papamobilul în timpul vizitei la Freiburg fără a fi asigurat cu centura de siguranță (Papa stătea desigur în picioare, aclamînd mulțimea). Poliția a înregistrat plîngerea, însă, din fericire pentru „cetățeanul Ratzinger", a respins-o, după o analiză făcută cu aceeași meticulozitate germană: strada pe care s-a circulat în timpul vizitei era închisă traficului public, prin urmare codul rutier nu poate fi aplicat în cazul de față[6].

Cum ar fi să ne închipuim această „tipicărie", acest legalism exacerbat la cotele cele mai înalte, ridicat și aplicat uneori pe planul politic…?

Încrederea excesivă în „performanțele" proprii pe plan material sau organizatoric poate fi însă și fatală. O greșeală de acest gen s-a comis în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, cînd germanii și-au tratat de sus și cu aroganță aliații mai săraci, deși lupta împotriva comunismului trebuia dusă nu doar pe plan militar, ci și pe un plan moral și spiritual. Incapacitatea de a vedea acest lucru le-a fost fatală, ducînd la dezastru și la condamnarea regimului nazist de către Tribunalul de la Nürnberg pentru ororile de care s-a făcut răspunzător. Privind raporturile Germaniei cu țările „partenere", lucrurile stau și azi oarecum asemănător. Nu e vorba numai de performanța economică, unde Germania nu a făcut altceva decît să se afirme în cadrele și în orînduirea existentă, de multe ori în defavoarea altor țări. La start, „pe hîrtie", șansele tuturor au fost desigur egale. Mai mult, țările mai sărace au putut profita economic de integrarea în UE. Germania se numără printre țările care contribuie cel mai mult la bugetul european, în vreme ce alte țări mai degrabă au profitat de pe urma acestuia. Un aspect fără îndoială pozitiv, dar insuficient. Acestei orînduiri continentale îi lipsește însă și o altă dimensiune, dincolo de cea strict „legalistă", care ar putea reglementa altfel raporturile dintre state, generînd un parteneriat real și nu unul complet dezechilibrat (a se vedea și semnificația spirituală a simbolisticii unicornului deslușită mai sus, pe care Germania de ieri și de azi se pare că a uitat-o demult).

Pînă a se ajunge acolo (dacă se va ajunge cîndva), se poate spune însă următorul lucru: cine știe să-și facă ordine în mica lui ogradă și s-o gospodărească cum trebuie, își poate permite și să adopte o

atitudine demnă în fața „marilor puteri". Parteneriatul – fie și în condițiile de acum- nu trebuie să fie sinonim slugărniciei.

Din păcate, politicienii români sînt pe nicăieri. Nu reușesc să articuleze un punct de vedere specific, sau să se implice în formarea de poli alternativi, meniți să apere interesele românești prin racordarea lor la alte interese ale unor țări europene aflate în situații similare.

Dar, pe de altă parte, trebuie recunoscut și faptul că în ziua de azi e greu să ai influență și o voce care să se facă ascultată și respectată, dacă economic ești la pămînt. Azi vorbim, din păcate, doar de materie, de dictatura economicului, și nimic despre spirit. Dar ceea ce se ignoră azi ar putea răbufni mîine. Ceea ce ne paște este fie o dominație germană (mai ales pe plan economic), fie o „aducere la ordine" a Germaniei – de voie, de nevoie – cu adîncirea crizei și cu instaurarea unei UE pe principiile de tip socialist atît de dragi lui alde Barroso și celorlalți funcționari de la Bruxelles, a căror agendă este diferită de cea a popoarelor europene. De partea cealaltă însă, agenda oricărui șef de stat al unei țări suverane (indiferent cît de limitată ar fi această noțiune în ziua de azi) e obligată să țină cont în special de interesele celor care l-au ales.

CÂTĂ VREME ARHITECȚII UE IGNORĂ SISTEMATIC RĂDĂCINILE EI CREŞTINE ŞI INTRODUCEREA UNOR PRINCIPII DE ACEASTĂ NATURĂ ÎN POLITICĂ, NU VOR OBȚINE DECÂT UN EŞEC RĂSUNĂTOR.

O uniune de tip socialist – ca alternativă la hegemonia Germaniei – e puțin probabil să reziste. Va deveni pînă la urmă tot o organizație suprastatală sub umbrela căreia se vor ciocni diversele interese naționale. Unui astfel de proiect european îi lipsește în cele din urmă un liant, o identitate.

Se pare că alternativă la ideea unui astfel de proiect nu există, dar adevăratul respect pentru identitățile naționale și temperarea egoismelor statale poate veni numai din partea unui – inexistent acum – liant spiritual.

Cîtă vreme arhitecții actualei Europe ignoră sistematic rădăcinile ei creștine și introducerea unor principii de această natură în politică, nu vor obține decît un eșec răsunător.

Și, dacă tot am indicat Germania drept „cheia" situației politice și economice de pe continent, trebuie spus că au existat și gînditori germani, azi aproape uitați, care imediat după cel de-Al Doilea Război Mondial și-au pus exact această problemă, încercînd să traseze viziunea generoasă a unei Europe bazate pe spirit, pe propria identitate și pe miracolul credinței. Mă refer aici la Schmid Noerr (autor deja citat și mai sus) în volumul din anul 1949, *Ewige Mutter Europa* – „Eterna mamă Europa". Și nu, aici nu e vorba despre o zeamă diluată de tip creștin-democrat, ci de o sensibilitate reală și de o situare exact pe planul spiritual, invizibil și ignorat de către mulți (ca atare, să nu ne mirăm că un astfel de autor este azi la rîndul său complet trecut cu vederea). Surprinzător sau nu, în cartea sa România este trecută sub tăcere, nefiind menționată explicit nici măcar la categoria de *Randvölker* – popoarele periferice (să interpretăm acest termen doar geografic), centrul fiind, desigur, german.

O lipsă care s-ar cuveni corectată, căci pe acest plan, al unei Europe a spiritului, România este orice altceva numai cenușăreasa continentului nu. Dar, pentru a o corecta, va trebui ca în primul rînd noi, românii, să știm să ne facem auzit glasul în fața Europei. ■

1. http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/dezastrul-suprem-nemtii-sunt-mai-indatorati-decat-v-ati-imaginat-156624.html
2. http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/nemtii-se-simt-stapanii-lumii-europa-vorbeste-germana-america-aproape-de-faliment-156760.html
3. http://www.adevarul.ro/international/germanofobie-reich-europa_0_604140021.html
4. http://www.foreignaffairs.com/articles/136685/matthias-matthijs-and-mark-blyth/why-only-germany-can-fix-the-euro?page=show#
5. http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/nemtii-ii-acuza-pe-americani-ca-vor-distrugerea-zonei-euro-157685.html
6. http://www.badische-zeitung.de/freiburg/fahrt-durch-freiburg-kein-knoellchen-fuer-den-papst--52613925.html

HIBELE NOII LEGI A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

În ultimul număr al revistei de față a apărut un articol laudativ la adresa noii legi a educației naționale și a ministrului de resort. Ca om care, de-a lungul timpului, mi-am permis să-mi dau de cîteva ori cu părerea aici despre sistemul de învățămînt (că educație nu se mai face demult) din România, din interiorul acestui sistem, am să-mi exprim din nou opinia asupra acestui recent act normativ.

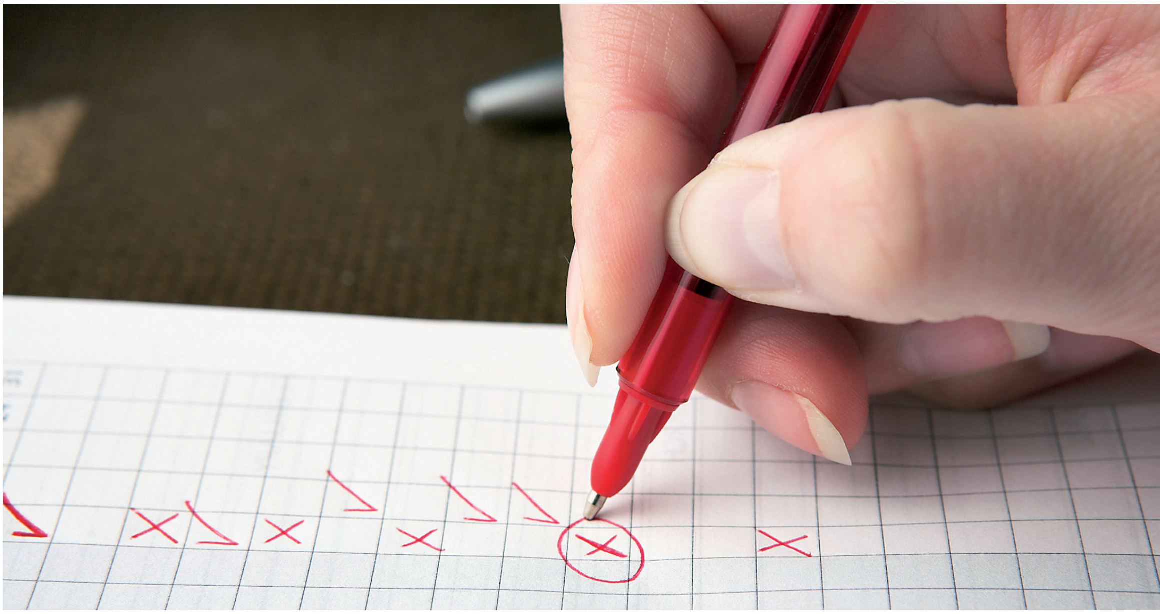
MIHAIL ALBIŞTEANU
mihai.albisteanu@rostonline.org

Argumentele mele sper să contribuie la o necesară dezbatere pe subiect, cu atît mai mult cu cît, în ultimul timp, tot mai mulți profesori se declară adversari ai legii, iar unii dintre aceștia au criticat vehement ROST pentru poziția mai sus menționată (care însă, din cîte înțeleg, este exprimată din postura unui cunoscător al învățămîntului universitar și poate că aprecierile făcute vizează acest segment al legii).

Voi încerca o prezentare cît mai succintă a punctului meu de vedere, luînd în calcul articolele care mi se par mai importante, fără a acorda o atenție deosebită faptului că legea a fost lăudată de Comisia Europeană, prin gura comisarului european pentru Agricultură, Dacian Cioloş. Chiar dacă Bruxelles afirmă că „România a adoptat o reformă sistemică, ambițioasă, la toate nivelurile educaționale“, eu consider că multe dintre „indicațiile prețioase“ venite de acolo sînt fie neadaptate realităților românești, fie de-a dreptul rău intenționate. Așa că prefer discutarea lor atentă. Menționez că am în vedere nu diferențele actualei legi față de precedenta, ci gradul său de adecvare la trebuințele țării. De asemenea, indiferent de cît de simpatic sau antipatic poate să fie actualul ministru în ochii fiecăruia, cred că discuția trebuie să se refere strict la lege și nu la diverse opinii, gesturi sau atitudini ale acestuia. În cele ce urmează, voi vorbi doar despre învățămîntul preuniversitar, pe care îl cunosc mai bine.

Încep prin a spune că nu sînt de acord cu previziunea, făcută de lege, că, pînă în 2020, învățămîntul românesc preuniversitar obligatoriu trebuie să includă liceul. Ceea ce se întîmplă după actuala clasă a IX-a în unele grupuri școlare este trist. Unii adolescenți cu comportament de infractori sînt tot mai greu de ținut în frîu de către profesori. Pentru acești indivizi, pentru care școala nu este altceva decît o corvoadă, iar cadrele didactice niște muște enervante, nu văd rostul învățămîntului obligatoriu de 12-13 ani. Codul muncii îți permite să lucrezi de la 16 ani. Pentru ce să cheltuiască statul bani cu ei? Acești elevi pot fi îndrumați foarte bine spre muncă, fie ea și necalificată, dacă refuză să învețe o meserie în cadrul învățămîntului tehnologic.

OBLIGATIVITATEA LICEULUI ESTE PĂGUBOASĂ ŞI INUTILĂ, ÎN CONDIȚIILE ÎN CARE PENTRU MULȚI ELEVI CURSURILE SÎNT O CORVOADĂ CĂREIA NU-I FAC FAȚĂ, IAR ȚARA GEME DE SEMI-ANALFABEȚI CU DIPLOME.

Apoi, nu văd în nici un fel rostul clasei pregătitoare. Pînă acum învățămîntul preșcolar era suficient, acum de ce nu mai este? Parcă era vorba de a face economii, nu de a crește cheltuielile. Pe domnul ministru îl deranjează că România are printre cele mai în vîrstă populații care intră în învățămîntul obligatoriu. Adică nu intră destul de repede în noul sistem de spălare a creierului în mod organizat. Nu văd nici rostul mutării clasei a IX-a la gimnaziu.

Revenind la economii și cheltuieli, programul „A doua șansă“ (pentru elevii care au depășit cu patru ani vîrsta corespunzătoare clasei) este în mare parte ineficient și deci nerentabil, fiind folosit de multe ori de directori pentru a atinge numărul minim de 300 de elevi, astfel încît școala să nu-și piardă personalitatea juridică. Același număr de 300 este reponsabil și pentru faptul că, mai ales în mediul rural, apar ca fiind înscriși elevi despre care toată lumea știe că nu vor călca niciodată pe la școală (ulterior aceștia apar în documente la rubrica „abandon școlar“).

Din păcate, în ciuda declarațiilor contrare, cadrele didactice sînt copleșite de „hîrtii“, semănînd mai degrabă a conțopiști decît a dascăli. Numai diriginte să nu fii! Aproape lunar onor Ministerul inventează alte și alte documente care trebuie întocmite – iar dacă nu, o fac inspectoratele. Una dintre cele mai stupide directive vizează raportarea săptămînală a absențelor, lucru care ar folosi la reducerea absenteismului și a abandonului școlar. De fapt, nu folosește la altceva decît la stresarea suplimentară a unor oameni și așa afectați de condițiile de lucru și de salarizarea modestă.

Pentru că nu s-au tăiat destui copaci, s-a mai inventat și așa-numitul portofoliu al elevului, care se va dovedi la fel de fără rost. Toate acestea pun presiune, consumă timp și energie, iar eficacitatea va fi extrem de scăzută. Actul didactic pare să devină tot mai puțin important, baza fiind completarea nenumăratelor documente. Sînt curios unde vor fi depozitate toate astea în decurs de cîțiva ani de acum înainte...

Evalurea reprezintă o întreagă nebunie. S-au introdus o serie de evaluări cărora nu le văd rostul, altul decît acela de a chinui elevii și părinții: la finalul clasei pregătitoare, la finalul claselor a II-a, a IV-a, a VI-a și a IX-a. Toate acestea se trec în portofoliu, care va conta la admiterea în liceu (deoarece nota la examinările hotărîte de licee contează doar 30%.). În plus, la începutul și la sfîrșitul fiecărui an elevii sînt supuși la teste inițiale, respectiv finale, pentru evaluarea progresului școlar pe durata anului. Poate că ar avea vreo relevanță, dacă nu ar fi susținute imediat după primele două săptămîni de școală (care au rol exclusiv de recapitulare). Practic, testul inițial se referă la materia anului precedent (asta în cazul în care nu este vorba de o materie nouă și atunci se referă la o așa-zisă „cultură generală“ a ➘

elevului, în fapt o informare legată de subiect), în timp ce testul final se referă la materia anului parcurs. Mi se pare o comparare a merelor cu perele, dar probabil că nu reușesc eu să înțeleg profundele viziuni ministeriale.

AŞA CUM FINANȚAREA PE STUDENT A DISTRUS ÎNVĂȚĂMÂNTUL UNIVERSITAR, FINANȚAREA PE ELEV, PREVĂZUTĂ DE NOUA LEGE A EDUCAȚIEI, VA FACE PRAF ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR.

O altă problemă a legii este aceea că profesorii devin angajați ai școlii. Practic, directorul, comunitatea locală, consiliul de administrație capătă o mare putere privind soarta cadrelor didactice: angajare, calificative, sancțiuni, concediere. Poate că sună bine, mai ales dacă ne raportăm la situația statelor occidentale. Din păcate, mediul românesc nu este pregătit pentru asta și, în acest caz, forma nu va crea fondul, ci va distruge și ceea ce există: în special în mediul rural, aceste reglementări vor face din directori persoane extrem de influente, care vor domina consiliile de administrație, vor tăia și vor spînzura, principalele victime fiind cadrele didactice, iar șpaga se va ridica pînă la cer. Posturile vor fi ocupate exclusiv pe bază de pile. În plus, importanța mare acordată curriculum-ului la dispoziția școlii micșorează posibilitatea unei politici de stat suficient susținute în raport cu obiectivele generale ale unui învățămînt național.

Am să revin pe scurt la un subiect pe care l-am abordat în articole trecute consacrate domeniului: finanțarea pe elev. Reafirm, fără a insista, că așa cum finanțarea pe student a distrus învățămîntul universitar, finanțarea pe elev va face praf învățămîntul preuniversitar. Orice idee de performanță este sabotată, căci, pentru a atrage și a-și păstra elevii, profesorii vor da deoparte orice exigență. Școlile bune vor fi cele în care profesorii vor pune cele mai mari note și elevilor li se va permite cît mai multă „libertate".

În final, observ că nici de această dată siguranța profesorului, protejarea sa împotriva abuzurilor venite atît din partea organismelor de conducere, cît și a elevilor, nu face nici cît o ceapă degerată în ochii Ministerului.

Sînt extrem de curios dacă la această lege au lucrat și cadre didactice din învățămîntul preuniversitar sau doar cercetători care au vizitat Franța și Japonia și profesori universitari, ca d-l Mircea Miclea, șeful comisiei prezidențiale de resort. ■

REFORMA CARE DEFORMEAZĂ DEFINITIV EDUCAȚIA

Pe lîngă adoptarea unei controversate Legi a Educației, ministrul Daniel Funeriu s-a făcut remarcat în „lupta pentru reformă“ pe care o duce actuala guvernare prin organizarea strictă a bacalaureatului de anul trecut și prin ideile de modernizare „multimedia“ a școlii românești. O abordare care ascunde interese politice meschine și idei pedagogice proaste.

VLAD DIACONU

Rezultatele Bacalaureatului din anul 2011 au reprezentat o constatare seacă a unei realități cunoscute și tolerate de toți. Absolvenții de liceu sînt din ce în ce mai puțin educați și examenul devenise din ce în ce mai mult o simplă formalitate. Situația nu mai putea continua, într-adevăr. Receptarea organizării corecte a Bacalaureatului drept mare realizare ministerială este însă deplasată, precum și înscrierea problemelor școlii în termenii elevilor cinstiți față de cei trișori. Pînă la urmă, să demonstrezi că poți face poliție la Bac nu este nici scopul procesului educațional și nici nu poate fi o măsură fundamentală de redresare a problemelor din sistem. Poate fi un test sau o radiografie dură, dar, în aceste cazuri, el este integrat într-o *strategie* generală coerentă. Ca *test*, ar fi servit la probarea eficienței unor schimbări deja operate în școală – însă nu a fost cazul. Ca *radiografie*, ar fi trebuit să servească drept punct de plecare pentru un plan detaliat de reparație a deficiențelor din sistemul educațional. După cum a arătat reacția ulterioară a Ministerului, incapabil să producă schimbări calitative în sistem, nici aici nu a fost cazul. „Reformele“ se reduc la tot felul de soluții organizaționale de suprafață, în care se caută împărțirea elevilor în categorii sau, și mai simplu, polițienizarea completă a școlii prin intenția introducerii cartelelor de acces și a monitorizării „complete“ a elevilor.

Esența problemei este însă una de tip calitativ, nu de tip organizațional. Unii și-au adus aminte de strictețea Bacalaureatului interbelic, un examen într-adevăr foarte greu de absolvit. Însă comparația este falsă. Examenele erau dure, dar și pregătirea elevilor era ca atare. Strictețea nu era un act izolat, ci era o finalitate firească, o parte a unui întreg, o constantă. Strictețea nu se datora poliției din școală, ci actului pedagogic. Fără să fie nici atunci plătit regește, profesorul interbelic nu era nici acea victimă sigură a derbedeilor de cartier sau a șmecherilor de lux dotați cu aparatură *touchscreen*. Era o autoritate. Pe scurt, în vechime se făcea școală, se formau și educau caractere. Autoritatea profesorală, autoritatea actului pedagogic, calitatea curriculei, misiunea de formare și cultivare a școlii sînt dimensiunile esențiale care ar fi trebuit redresate în școala românească, ce are nevoie nu de o *reformă*, ci de o *restaurație*. Cu siguranță acestea nu pot fi redresate cu cartele magnetice, camere video și cu *e-learning*, singurele intenții mai concrete anunțate pînă acum de Ministerul de resort. Și nici nu se vor a fi redresate. Marea diferență față de perioada interbelică se regăsește și în modul în care ➘

puterea se poziționează față de profesori: departe de a căuta să își asigure o clasă de prestigiu care să aibă autoritatea necesară, cum era cazul atunci, profesorii sînt menținuți într-o categorie socială „bugetară“ slabă, o funcționărime măruntă aflată la mîna guvernanților.

Cît privește ideile „omului de știință“ Funeriu privitoare la procesul de digitalizare a școlii, ele reprezintă, în cel mai bun caz, un fel de tichie de mărgăritar pe capul chelului. Ministrul a accentuat faptul că în actul educațional trebuie introduse cît mai mult utilizarea internetului și a instrumentelor multimedia pentru a face, chipurile, actul de predare mai atractiv. În acest sens a încheiat chiar și un parteneriat cu Discovery Channel. Ca să fie mai clar, noile tehnologii sînt contrapuse „bibliei“ învechite și prăfuite a manualului: „Totuși, trebuie să ieșim din logica dictaturii manualului școlar, în care manualul școlar este Biblia învățării. (...) Toată lumea este obsedată de manualul școlar. Sîntem în epoca digitală. Resursele învățării se diversifică. Și noi trebuie să ne diversificăm o dată cu ele. Avem un proiect pe care îl lansăm la sfîrșitul săptămînii și care face referire exact la diversificarea resurselor învățării, inclusiv la diversificarea școlii prin televiziune“, a declarat ministrul Educației.

Există o singură problemă: *aceste instrumente, conform multor cercetări în domeniu, sînt contraproductive actului de învățare și chiar actului de gîndire analitică profundă*. Televizorul și internetul sînt o catastrofă oricum pentru tinerii de astăzi, care abia dacă mai știu ce înseamnă să citești o carte. Internetul este un instrument util doar dacă ai deja un *background* cultural. Altfel, nu știi să cauți pe Google după „păpădie“ sau „Herodot“, pentru că nici măcar nu știi cu ce se mănîncă. Să introduci astfel de metode de predare și în școală înseamnă aproape să condamni cartea la dispariție, pentru că nu va rezista concurenței cu lecția predată multimedia. Ca evoluționist darwinist ce se află, probabil că ministrul Funeriu nu va regreta prea mult dispariția acestei specii neadaptate a elevului iubitor de *carte*. Sau poate că, după 20 de ani de reformă continuă și transpartinică a curriculei și a manualelor școlare, Funeriu o fi ajuns la concluzia că problema e manualul în sine și că e mai simplu să scape de el definitiv. În plus, Educația a fost lovită grav de „austeritate“, bugetul fiind sub 3% în 2011 și redus și mai mult în 2012. În aceste condiții, ipoteza că „reforma“ este doar o tactică *ad-hoc* pentru justificarea disponibilizărilor și a reducerii cheltuielilor statului cu școala devine din ce în ce mai credibilă. O școală în care ne dispensăm de manual și de profesorul clasic, securizată electronic și dotată cu lecții multimedia, ar produce în mod garantat tîmpiți în serie.

Funeriu vrea să prostească elevii cu televizorul și internetul.

EMINESCU PRINTRE NOI

15 ianuarie marchează, de doi ani, și Ziua Culturii Naționale, alături de sărbătorirea lui Eminescu. Academicianul Dimitrie Vatamaniuc, acum nonagenar, este cel care a finalizat opera începută de Perpessicius: publicarea integralei eminesciene. Ediția definitivă Mihai Eminescu a apărut în 11 volume. Cu acest prilej, domnia sa a susținut conferința *Eminescu printre noi*, la Teatrul Național din București, despre mărturiile contemporanilor poetului și problematica operei sale, care-l face să rămînă actual. Redăm în continuare ideile principale ale discursului d-lui Dimitrie Vatamaniuc.

Despre poet au rămas puține mărturii din epocă, cu excepția celor lăsate de Titu Maiorescu. Acad. Vatamaniuc a vorbit pe larg despre temperamentul și orgoliul lui Maiorescu, care l-au făcut să aibă o anumită atitudine față de scriitori. Maiorescu a pornit de la ideea că „o statuie se vede mai bine dacă are în jur alte statui", de aceea i-a cultivat și încurajat în presă pe Slavici, Caragiale, Eminescu și alții. Fără aceste personalități în jurul lui, Maiorescu ar fi rămas un profesor universitar și un jurist obișnuit, care oricum în secolul al XX-lea a fost depășit de George Călinescu. Meritul lui principal este că a lăsat ceva material în legătură cu Eminescu; după îmbolnăvirea poetului, Maiorescu a preluat de la familia Slavici manuscrisele lui, în fapt o serie de foi volante, aflate în dezordine, cu notițe sau texte nefinalizate. Din punct de vedere juridic Maiorescu nu avea nici un drept să ia manuscrisele, pentru că Eminescu avea ca succesor un frate, Matei. Dar pentru cultura română s-a dovedit o faptă inspirată pentru că Maiorescu, deși nu le-a studiat, a știut să le păstreze până în 1902, cînd le-a predat Academiei Române. (Manuscrisele au fost păstrate în condiții improprii, în niște coșuri de răchită.) Juristul din el l-a făcut să redacteze o scrisoare către Academie, în care preciza că foile i-au fost „donate de poet în diferite epoci". Matei Eminescu revendicase manuscrisele de mai multe ori și nu există documente care să ateste că poetul le-ar fi donat cuiva.

***

Titu Maiorescu este și primul editor al poeziilor eminesciene. El a alcătuit un volum în 1883, pe care l-a tipărit în 1884. În el nu a inclus poeziile din tinerețea poetului, ci doar pe cele din *Convorbiri literare*. Pînă în 1913 volumul a fost retipărit de 11 ori și a stat la baza traducerilor din epocă, cum ar fi cea în germană, a lui Mite Kremnitz. Edițiile alcătuite de Matei Eminescu, Xenopol și alții au încercat să scoată din circulație ediția lui Maiorescu, dar n-au reușit.

***

Prea puțini contemporani de-ai lui Eminescu au lăsat mărturii despre el și doar pe baza lor se poate alcătui o biografie, a continuat prof. Vatamaniuc.

Caragiale a scris doar două articole în *Timpul*, după moartea poetului, iar corespondența cu Veronica Micle a devenit cunoscută în integralitatea sa abia după anul 2000.

***

Eminescu se află printre noi prin opera sa. Foile volante de la Academie, legate ulterior în 10 tomuri a 300-500 pagini, alcătuiesc manuscrisele eminesciene. În afară de ele există și 40 de caiete mici, de buzunar, pe care Eminescu își scria notițele de curs, procesele-verbale ca revizor școlar sau își nota diferite idei. Eminescu era de părere că ideea trebuie scrisă imediat pentru a nu o uita, ceea ce și explică de ce avea multe foi risipite în încăpere sau prin buzunare. De multe ori scria pe întuneric sau noaptea și era zgomotos cînd crea; vorbea singur și se plimba prin încăpere, ceea ce l-a și adus mai tîrziu în conflict cu soția lui Slavici, cît a stat în gazdă la ei.

Pentru a-și ușura munca și a obține o imagine de sinteză cercetătorii au ordonat foile eminesciene pe teme: poezie, proză, teatru sau lucrări științifice, unele valabile și azi. Eminescu nu și-a dorit să fie om de știință. El a avut o curiozitate de enciclopedist, care voia să înțeleagă cît mai mult.

Ca student la Viena, Eminescu a audiat și cursuri de științe exacte. Prof. Vatamaniuc a dat un exemplu din manuscrise, în care s-a găsit traducerea unui eseu al lui Robert Mayer, medic și fizician care s-a prezentat la colocvii și la reviste de specialitate cu un studiu original, dar a fost luat în râs de confrați. El a reușit doar să-și publice lucrarea *Observațiuni asupra puterilor naturii neviețuitoare* în *Revista de medicină și farmacie*; aici a citit-o Eminescu și a tradus-o din germană. Eseul a fost publicat pentru prima oară în 1981, în volumul *Fragmentarium,* elaborat de Magdalena Vatamaniuc (matematiciană și fiica vorbitorului), ce cuprindea scrieri științifice din manuscrisele eminesciene. Mayer a confirmat mai tîrziu; este cel care a determinat echivalentul mecanic al căldurii și a formulat legea conservării și transformării energiei.

***

Eminescu nu și-a terminat nici o piesă de teatru. Pentru ca materialul dramaturgic din manuscrise să poată fi tipărit au fost folosite criteriul cronologic și criteriul personajului. Așa au apărut piesele *Decebal*, *Bogdan Dragoș* (pentru că pe atunci încă se discuta cine a descălecat în Moldova), *Alexandru cel Bun*, *Alexandru Lăpușneanul* (erou damnat foarte asemănător cu cel al lui Costache Negruzzi) și *Andrei Mureșanu*. Eminescu a avut un cult pentru Ștefan cel Mare, dar nu s-a considerat destul de pregătit sau n-a găsit mijloacele potrivite pentru a scrie despre el. În altă dramă, *Povestea*, apare un personaj bătrîn, ce iese din mormînt pentru a-și spune istoria – el ar putea fi Ștefan.

***

Prof. Vatamaniuc și-a exprimat regretul că nu există o școală care să-i continue munca. Dînsul a lucrat 20 ani la manuscrisele eminesciene și a ajuns la ele printr-o întîmplare de ordin administrativ.

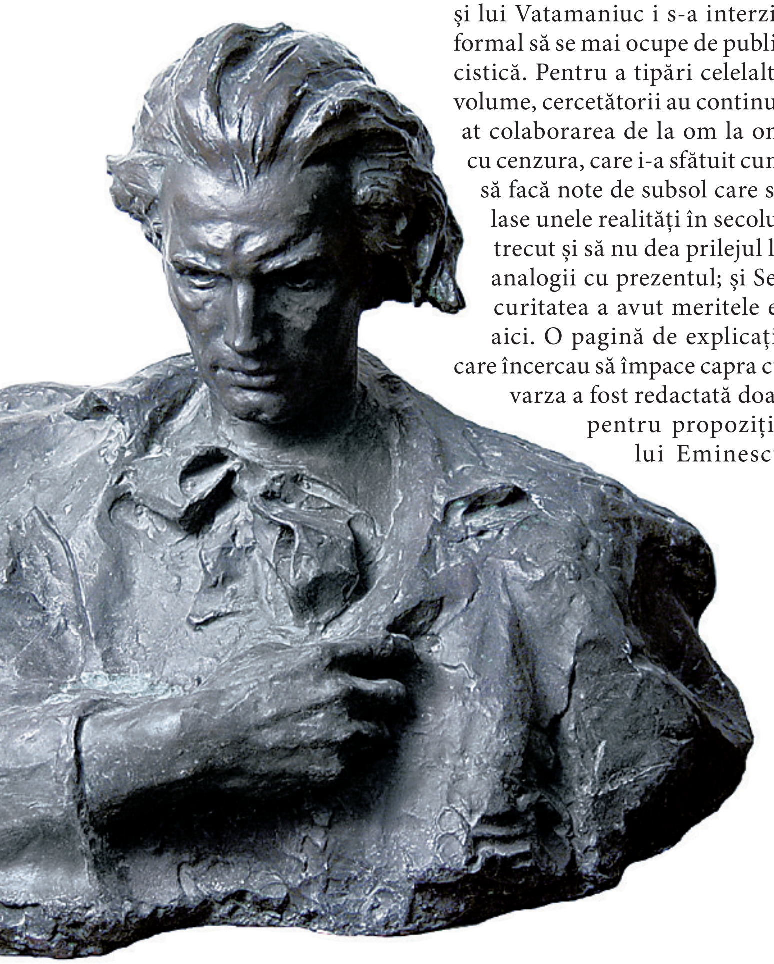
Perpessicius este cel care a început editarea manuscriselor eminesciene în 1939, pe care a întrerupt-o în 1963, când și-a pierdut vederea. El a publicat două secțiuni, poezia și proza. Rămăseseră de tipărit dramaturgia, publicistica (partea cea mai vulnerabilă pentru un editor), opera științifică și corespondența. Într-o scrisoare către editorul anului 2000 Perpessicius își punea întrebarea dacă este posibil ca în anul 2000 să avem o ediție integrală a operei lui Eminescu.

La mijlocul anilor ’70 învățămîntul este unificat cu cercetarea științifică. Universitatea s-a opus ca cei de la Consiliul Științific să intre în învățămînt întrucît îi considera inferior pregătiți, iar cei care nu erau membri de partid nu mai erau acceptați în învățămînt pentru „a nu strica mintea tineretului”; lor li s-au găsit locuri de muncă în biblioteci și muzee. În 1975, Vatamaniuc este trimis la Muzeul Literaturii Române (MLR), condus de Alexandru Oprea. Acesta a avut ideea constituirii unui colectiv de cercetători, epurați de prin alte instituții, care să reia munca la editarea operei lui Eminescu; el a avut un grad de libertate în a-și alege pe cine dorea. Muzeul fusese înființat de Perpessicius și edita revista *Manuscriptum*, fondată tot de el. Din colectiv au făcut parte Dimitrie Vatamaniuc, Petru Creția, Xenia Costaforu și Eugenia Oprescu. Ei erau încadrați pe post de muzeografi; după trei ore de muncă la muzeu plecau, cu rîndul, la Academie pentru a cerceta manuscrisele eminesciene, ceea ce îi făcea pe colegi să-i bîrfească și

să-i acuze că se bucură de privilegii. În 1977, cînd au terminat secțiunea de proză, s-a întrunit adunarea generală și Al. Oprea a întrebat dacă sînt amatori să le continue munca; abia atunci au încetat acuzele colegilor de breaslă.

Termenul pentru ediția integrală era 1989, anul comemorării unui centenar de la moartea lui Eminescu, și nu se știa cîte volume vor ieși. Volumul de dramaturgie a trebuit sărit pentru că nu a fost acceptat criteriul științific. Volumul IX, primul din secțiunea de publicistică, în care apărea problema evreiască și problema Basarabiei, a stîrnit o critică puternică din partea rabinului Moses Rosen. Autoritățile au interzis să mai tipărească din publicistică și colectivul a ajuns la traduceri și subiecte de istorie. Dar volumul X apucase să fie tipărit; el conținea două părți, *Chestiunea evreiască* și *Basarabia*; și a fost expus o singură dată la Ateneu. Nu a fost distribuit. Un număr de exemplare a fost „cumpărat" de colegi din RSS Moldovenească, care au tratat creștinește cu tipografia, i-au dat și prof. Vatamaniuc un volum și au dus cartea la Chișinău și la Paris. Virgil Ierunca a făcut o emisiune la Europa Liberă despre editarea publicisticii lui Eminescu în România lui Ceaușescu. A urmat o anchetă și lui Vatamaniuc i s-a interzis formal să se mai ocupe de publicistică. Pentru a tipări celelalte volume, cercetătorii au continuat colaborarea de la om la om cu cenzura, care i-a sfătuit cum să facă note de subsol care să lase unele realități în secolul trecut și să nu dea prilejul la analogii cu prezentul; și Securitatea a avut meritele ei aici. O pagină de explicații care încercau să împace capra cu varza a fost redactată doar pentru propoziția lui Eminescu „într-o dictatură cultura moare". Volumul XI a apărut în 1984, iar volumele XII și XIII în 1985. În 1989 a fost gata și volumul XV, de circa 1.000 pagini, ce cuprindea corespondența și tot ce rămăsese nepublicat din urmă, inclusiv unele scăpări ale lui Perpessicius. În zilele Revoluției din 1989, temîndu-se că munca sa va fi pierdută, fără a putea fi recuperată, Vatamaniuc a luat manuscrisul acasă, unde l-a ținut pînă în 1993, cînd l-a tipărit. Atunci s-a încheiat ediția Eminescu. Ea a fost reluată apoi în 11 volume, mai subțiri, fiind curățate de balastul impus de cenzură.

Dorința prof. Vatamaniuc este ca, pe baza manuscriselor facsimilate de acad. Eugen Simion, să fie elaborată o ediție Eminescu *ne varietur*.

***

Pentru actul de deces al lui Eminescu nu s-a găsit un om care să știe carte și să semneze; s-a pus degetul. Creierul lui, scos la autopsie cu intenția nobilă de a fi studiat, a fost uitat pe un pervaz și s-a degradat. Corespondența lui din perioada de așa-zisă nebunie, cînd de fapt a suferit un episod depresiv, este a unui om normal; în același interval a tradus *Gramatica sanscrită*. Dacă notițele lui Eminescu le-au produs frică autorităților și probleme de conștiință cenzurii, ce s-ar fi întîmplat dacă Eminescu ar fi apucat să dea forma finală textelor? Cît de puternic ar fi fost cuvîntul unui om care a scris despre românii din toate provinciile istorice și din întreaga arie de spiritualitate românească și care a folosit pentru prima oară formula România Mare? ■

A consemnat **Alina Ioana Dida**

BINECUVÎNTATA LUME VECHE

CLAUDIU TÂRZIU
claudiu.tarziu@rostonline.org

Un prieten a pus pe Facebook o fotografie de grup în care apar trei oameni pe care i-am prețuit și îndrăgit, trei eroi ai istoriei noastre recente, trei repere ale unei lumi care apune: ÎPS Bartolomeu Anania, părintele Gheorghe Calciu și profesorul Raul Volcinschi. Fotografia (realizată de Lucian D. Popescu) datează din toamna lui 2006, cînd Părintele Calciu a dat un ultim tur țării, de rămas-bun, înainte de plecarea în marea sa călătorie de dincolo de moarte. Imaginea cu cele trei figuri exemplare ale rezistenței anticomuniste m-a făcut încă o dată conștient de o realitate pe care îndeobște o ignorăm: *istoria moare lîngă noi*, iar noi trecem mai departe nepăsători.

Iată, acum cinci ani cei trei prieteni jertfelnici se întîlneau pentru ultima oară în această formulă, la Mănăstirea Nicula (Cluj), iar astăzi nici unul nu mai este printre noi. Au plecat prea repede, să-și continue viețile în Cer. Și, Doamne, cît gol lasă în urma lor astfel de oameni!

Pe 29 noiembrie, lor li s-a adăugat un alt venerabil luptător anticomunist, Leonte Radu din Sibiu.

Născut la 10 octombrie 1914, la Fetea, lîngă Agnita, într-o familie de țărani, fiind cel mai mic dintre cei nouă copii. A absolvit liceul în Sibiu și apoi a urmat Facultatea de Teologie la București. A fost coleg de cameră în căminul Facultății și prieten bun cu Zian Boca, cel care avea să devină uriașul duhovnic Arsenie de la Mănăstirea Sîmbăta de Sus, supranumit Sfîntul Ardealului și venerat ca atare pînă azi de către ardeleni, dar nu numai.

Unul dintre cei mai dragi profesori i-a fost Teodor M. Popescu, cu care, mai tîrziu, a împărțit aceeași celulă la închisoarea comunistă din Aiud.

Leonte Radu s-a înscris și la Facultatea de Filosofie, unde l-a avut profesor pe Nae Ionescu, care, natural, a avut o influență covîrșitoare asupra sa. I-a cunoscut și pe cei din jurul Profesorului, foarte mulți legionari. Și a intrat și el în Mișcarea Legionară, propus de Comandantul legionar Victor Dragomirescu (ars de viu de către comisarul de poliție Al. Davidescu, în septembrie 1939), căruia i-a devenit foarte apropiat.

A fost cîțiva ani șeful organizației legionare a studenților de la Teologie, iar în timpul Statului Național-Legionar a fost șeful Poliției Mediaș, fapt pentru care, după lovitura de stat din 21–22

ARCA LUI NAE IONESCU

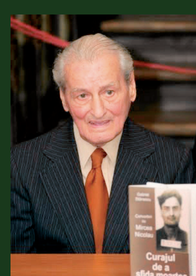
MIRCEA NICOLAU

CONSTANTIN MIHAI

Trecerea la Domnul, în decembrie 2011, a profesorului Mircea Nicolau, la scurt timp după ce împlinise o vîrstă patriarhală (97 de ani), a venit oarecum neașteptat, în pofida unei spitalizări de ultima oră, din care ieșise, avînd certitudinea că prezența sa printre noi este o binecuvîntare a lui Dumnezeu, care împlinește un rost bine știut numai de El. Dumnezeu să-l odihnească în rîndurile celor drepți!

Nu pot să uit un asemenea om pe care l-am apreciat de cînd l-am cunoscut, de el legîndu-se debutul meu publicistic, cu un text despre *modelul paideic platonician*, în paginile revistei „Permanențe" – inițiată de dînsul și avînd un rol major în restituirea memoriei românești recente.

Mircea Nicolau, unul dintre ultimii elevi ai Profesorului Nae Ionescu, făcea parte din elita intelectuală interbelică, formată la Școala acestui Magistru. A fost membru al grupării Criterion, asociația culturală a tinerei generații interbelice, în proximitatea lui Eugen Ionescu, Constantin Noica, Horia Stamatu, Petru Comarnescu – cel care îl prețuia enorm pentru calitățile sale intelectuale și pentru talentul pe care miza –, Emil Botta, Paul Costin Deleanu, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Paul Sterian. Asemenea generației sale, Mircea Nicolau a îmbrățișat crezul legionar, pe care l-a servit cu un devotament fără margini pînă în ultima clipă a vieții sale, cu ferma convingere că opera începută de Corneliu Zelea Codreanu, de restaurare spirituală a omului, va birui mai devreme sau mai tîrziu, în planul iconomiei divine. Trecînd prin toate probele de foc ale

ianuarie 1941, a generalului Ion Antonescu, Leonte Radu a fost arestat, dimpreună cu alţi numeroşi legionari, fără vreo culpă, şi întemniţat. A suferit în puşcăria Aiudului şi în lagărele de muncă forţată din Delta Dunării, iar după eliberare a avut domiciliu obligatoriu în Bărăgan.

L-am cunoscut pe cînd era deja bătrîn, acum vreo zece ani. În două rînduri, aflîndu-mă cu treburi în Sibiu, m-a găzduit vreme de cîteva zile, prilej pentru a sta de vorbă ore în şir. O altă istorie, necunoscută de majoritatea românilor, era decojită, strat după strat, cu răbdare şi delicateţe, în discursul său. Avea o voce baritonală şi fermă, care căpăta asprimea crivăţului cînd ajungea la momente de maximă durere, dar care îmbrăca, pe neaşteptate, şi mătăsurile cele mai fine ale tandreţii, cînd povestea despre oameni dragi. Fiind destul de bolnav încă de pe atunci, Leonte Radu făcea haz de neputinţele sale. Avea resurse inepuizabile de entuziasm şi optimism, deşi luciditatea şi pragmatismul nu-l lăsau să se îmbete cu apă rece. „Ce veţi face voi, tinerii de azi? Ce mai speraţi, după cele pătimite de generaţia mea?“ – m-a întrebat. Şi tot el a răspuns: „Vă veţi face datoria, aşa cum credeţi şi simţiţi că trebuie. Şi Dumnezeu nu vă va părăsi. Nici pe noi nu ne-a părăsit, ne-a ajutat numai să înţelegem valoarea jertfei. Tocmai noi, care cîntam jertfa, aveam nevoie de asta“.

În ultimii patru-cinci ani, Leonte Radu a fost tot mai bolnav şi n-a mai primit vizite. La telefon nu putea vorbi, căci nu auzea. Pînă în ultima clipă a vieţii, a fost îngrijit, cu devotament şi dragoste, de o nepoată a sa, farmacista Cornelia Suciu.

Leonte Radu, în 1947 şi în 2000

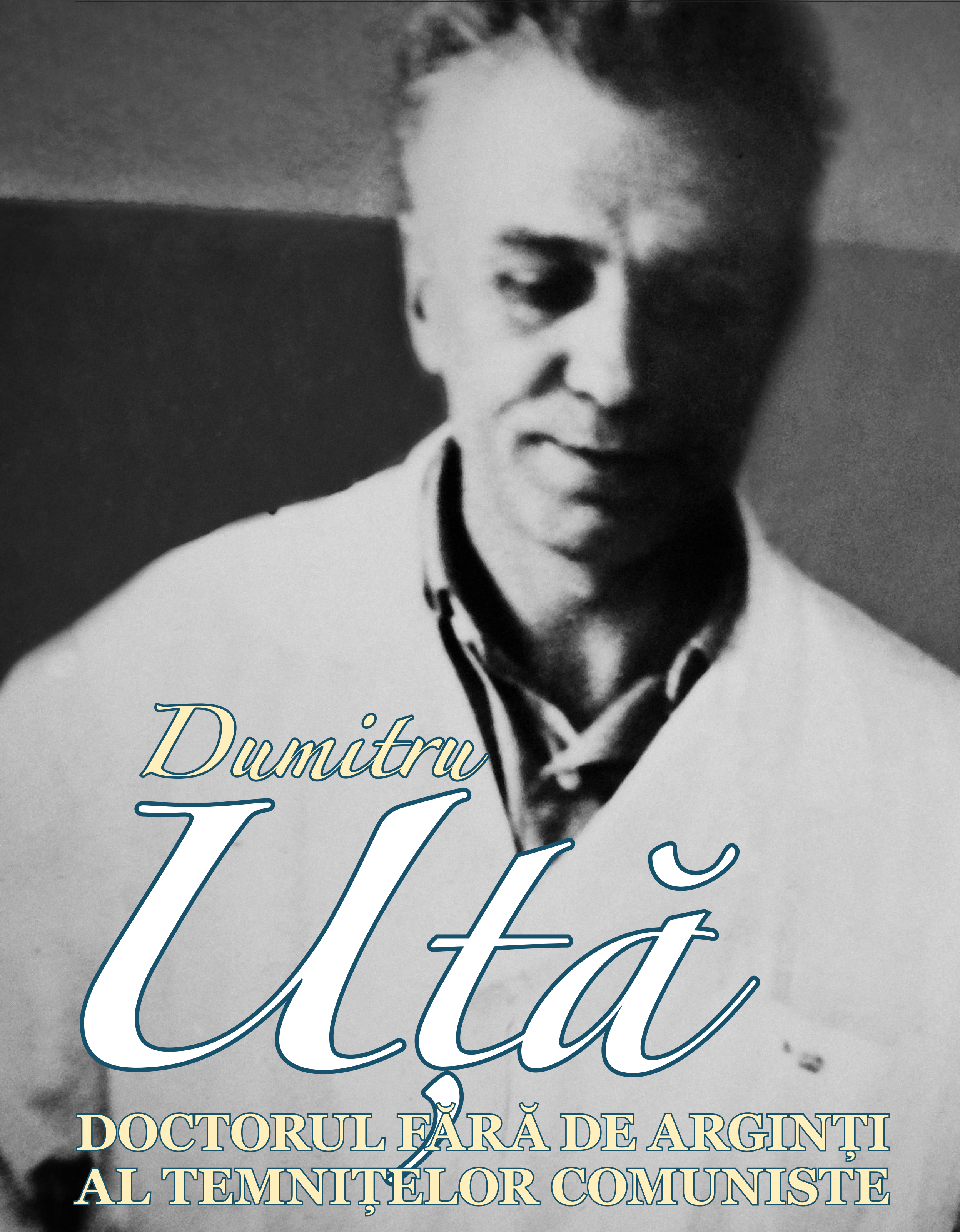
A fost înmormîntat în Cimitirul din Dumbrava Sibiului, alături de soţia sa Atena (născută Funda, sora unui alt cunoscut legionar, Tache Funda).

Şi lui Leonte Radu, ca atîtor alţi români care au pătimit în închisorile comuniste (poate pentru a le compensa anii de puşcărie), i-a dat Dumnezeu viaţă lungă. A trăit 97 de ani, din care 23 a fost închis. Nu de mult, s-au mutat la cele veşnice alţi colegi de generaţie ai săi: părintele Adrian Făgeţeanu, la 99 de ani (din care 11 a fost închis); părintele Arsenie Papacioc, la 97 de ani (închis 12 ani), scriitorul şi pictorul Radu Mărculescu, la 96 de ani (închis 14 ani).

Poate că toţi aceştia şi încă mulţi alţii, la fel de valoroşi, au avut lungime de zile cu un *rost*, acela de a ne ajuta pe noi, cei tineri, să cunoaştem pe viu puţin din binecuvîntata lume veche. Şi poate să încercăm să restaurăm România după acest model moral. ■

jertfelniciei – cele trei prigoane teribile (carlistă, antonesciană şi comunistă) – Mircea Nicolau se înscrie în martirajul românesc pe care se fundează România contemporană, fiind unul dintre mărturisitorii dreptei credinţe şi apărătorii tradiţiei şi identităţii naţionale. A înţeles poate ca nimeni altul semnificaţia continuării acestei opere de restituire a memoriei şi de mărturie a martirajului românesc prin înfiinţarea, după 1990, a Fundaţiei Culturale „George Manu“, un alt simbol al elitei mărturisitoare, prin ciclul de conferinţe ţinute în întreaga ţară şi prin revista „Permanenţe“, o tribună a cinstei şi onoarei româneşti, a culturii neviciate de morbul comunismului.

Format la Şcoala lui Nae Ionescu, dar şi a lui Codreanu, Mircea Nicolau reprezenta tipul luptătorului angajat în marea aventură a vieţii, un om de atitudine care răspundea cu capul pentru asumarea convingerilor sale, *un cavaler prestant al spiritului*, un slujitor al istoriei şi un închinător al lui Dumnezeu. Caracterul spiritual şi metafizic al naţionalismului lui Mircea Nicolau era grefat pe acest caracter al luptătorului, însoţit de proba jertfei. Bine structurat intelectual, cu o propensiune spre oralitatea specifică naeionesciană, cu o gîndire logică pătrunzătoare, impecabilă, care ajungea la esenţa lucrurilor, cu un lirism reflexiv, susţinut de o luciditate acută a viziunii asupra faptelor, evenimentelor – o bună capacitate vizionară –, Mircea Nicolau ar fi excelat la o catedră universitară de filosofie, dacă *teroarea istoriei* nu ar fi acţionat, trimiţînd generaţia sa în marile universităţi carcerale româneşti. Totuşi calitatea sa umană exemplară, a intelectualului autentic şi a legionarului născut *par excellence*, a răzbătut din întreaga sa viaţă dedicată unei opere mult mai mari decît creaţia sa culturală: restaurarea fiinţei prin revenirea la Hristos şi la principiile fondatoare ale creştinismului. În fond, aceasta este lecţia majoră a elitei interbelice, profesată de Mircea Nicolau, lecţie la care sîntem chemaţi să luăm aminte. O lecţie a mărturisirii curajului, cinstei şi onoarei, a nobleţei şi credinţei asumate. ■

Dumitru Uță

DOCTORUL FĂRĂ DE ARGINȚI AL TEMNIȚELOR COMUNISTE

Dumitru Uță a fost unul dintre sfinții închisorilor românești, un adevărat doctor fără de arginți, care a stat închis 23 de ani. Era un om cu o profundă credință în Dumnezeu și o mare dăruire față de semeni. Fusese lăsat de Dumnezeu și cu un bun chip: înalt, cu ochii albaștri, cu o mica chelie și mustața tunsă scurt...

După ce l-a vindecat pe subdirectorul închisorii Aiud, Mareș, de tifos, *doctorul* Uță a devenit omul cel mai respectat din închisoare, chiar de către conducere. Avea voie să iasă oricînd dorea din penitenciar pentru a face rost de medicamente și se întorcea de fiecare dată încărcat. Toată lumea temniței îi cerea ajutorul, gardienii și funcționarii îl chemau frecvent la ei acasă pentru felurite probleme de sănătate ale rudelor și cunoscuților.

Astfel a cunoscut-o pe Veronica, nepoata unui angajat al penitenciarului, pe care a meditat-o la engleză. Veronica a fost atît de impresionată de acest om, încît l-a așteptat douăzeci de ani. S-au căsătorit în 1967. Se pare că, împlinindu-se în cele ale duhului, *doctorul* Uță nu se mai gîndea la căsătorie. A făcut-o însă numai pentru a-i răsplăti Veronicăi așteptarea și dragostea. Acesteia i-a devenit, cum va spune ea singură mai tîrziu, un adevărat „părinte sufletesc".

În închisoare *doctorul* Uță uimea cu marea lui putere de muncă, uitînd să mănînce, încît de multe ori cei apropiați îl hrăneau...

În timpul epidemiilor era atît de dăruit încît lăsase toate și asistenții săi, care voiau să-l ajute, aveau de făcut cîte o mie de vaccinuri pe zi. Ținea cu evlavie post și dădea celorlalți bucățica de carne ce se întîmpla să vină mai totdeauna miercurea și vinerea.

La un moment dat s-a pus problema să fie eliberat pentru bună purtare și merite medicale. A răspuns: „Unde pot fi eu mai mult de folos, aici sau afară?". Și a rămas în închisoare.

A stat în celulă un an de zile cu părintele Marcu Dumitrescu („Fachirul" de la Putna – n. red.) și cu mine. Am citit împreună Sf. Scriptură în întregime. *Doctorul* era cel care citea cu voce tare pentru toți.

Doctorul Uță își fabrica-se tot felul de instrumente chirurgicale, pense, bisturie, cu care făcea intervenții chirurgicale cu mult succes. Au fost cazuri cînd medicinişti din București au venit la Aiud să învețe de la el practica medicală.

La ieșirea din închisoare, *doctorul* a primit un post de asistent la Spitalul 9, la Secția Neurologie. Nu i s-a dat voie să-și dea ultimele examene și a fost ținut astfel pe o poziție sub pregătirea și experiența sa. S-a impus însă prin marea lui dăruire și prin competență, așa încît era numit de toți „doctorul cel mare".

S-a căsătorit cu Veronica și au avut fiu, Mircea. Dorința *doctorului* Uță era ca fiul lui să-I slujească lui Dumnezeu, să devină preot, lucru care s-a și întîmplat.

A lăsat soției și fiului această mare învățătură ca moștenire: de a face pentru aproapele totul, ca pentru Hristos. (După monahul **Atanasie Ștefănescu**) ■

Dosar realizat de Alina Ioana Dida

DUMITRU UȚĂ. REPERE BIOGRAFICE

- **1915** Dumitru Uță se naşte la Caracal, într-o familie de ţărani cu frică de Dumnezeu, care au adus pe lume 14 copii.
- **1930-1934** urmează liceul la Cluj şi se înscrie în Mişcarea Legionară.
- **1934-1940** urmează Facultatea de Medicină din Cluj, unde se bucură de aprecierea prof. Iuliu Haţieganu, care îi oferă şi găzduire.
- **30 august 1940** Ardealul de Nord este cedat Ungariei în urma arbitrajului de la Viena. Universitatea din Cluj se refugiază la Sibiu.
- **1941** După „rebeliunea legionară" din ianuarie, ca student în ultimul an, Dumitru Uță este condamnat de regimul Antonescu la 25 ani muncă silnică şi trimis la colonia din Aiud, unde va lucra la unul din cabinetele medicale ale penitenciarului. Prin muncă asiduă şi seriozitate, Dumitru Uță „obține" aici titlul de *doctor*. El ajunge să fie apreciat şi solicitat nu doar de către deținuți, ci şi de salariații penitenciarului şi locuitori; conducerea îi acordă pemisiunea de a ieşi din penitenciar, pentru aprovizionarea cu medicamente, vizite la domiciliul bolnavilor şi la cei din Sanatoriul TBC din Aiud. O perioadă lucrează şi ca suplinitor la Liceul Titu Maiorescu din oraş.
- **Mai 1948** Schimbarea regimului de detenție din România: începe procesul de exterminare a „duşmanilor poporului" în temnițele comuniste. Deținuților le sînt reduse rațiile alimentare, nu li se mai permite accesul la asistență religioasă, nu mai au

continuare în pagina 34

Mărturia Veronicăi Uță

„AM AŞTEPTAT TIMP DE 17 ANI ELIBERAREA VIITORULUI MEU SOȚ"

Veronica Motolea l-a cunoscut pe Dumitru Uță în casa unchiului ei, la care venise în vacanță. Războiul se terminase și oamenii aveau speranța că viața își va relua cursul normal. Deși încă deținut în colonia de muncă, Dumitru spera și el că își va termina studiile și va avea o viață a lui. Cine putea ști că în închisori va fi introdus regimul de exterminare a celor pentru care viața nu poate fi trăită fără Dumnezeu? Dragostea celor doi avea de așteptat douăzeci de ani, pînă ce Dumitru a fost eliberat și, restabilit după suferințele fizice și sufletești din închisoare, s-a putut căsători cu cea care îi împărtășea credința.
Publicăm mărturia d-nei Veronica Uță, făcută celor apropiați acum zece ani.

Aveam doar 17 ani. Eram elevă la Liceul Titu Maiorescu. De Sf. Ion, în 1947, am venit la unchiul Raica, care era contabil la Penitenciarul Aiud. Unchiul avea doi copii, pe Luci și Meli, care s-au îmbolnăvit. Unchiul l-a chemat pe Dumitru Uță, de care auzise, ca să-i trateze copiii. Atunci l-am cunoscut pe Dumitru. Unchiul vorbise în casă despre el. Aveam emoții și aveam teamă de necunoscut. Din primele cuvinte schimbate cu el, am remarcat că este un om bun și credincios. Dumitru avea să vină în fiecare zi în casa unchiului meu, pentru a-i trata copiii bolnavi. Odată, pe cînd îmi pregăteam lecțiile, s-a uitat la cărțile mele de franceză și germană și s-a oferit să mă ajute. Meditațiile au continuat și după ce copiii s-au făcut bine.

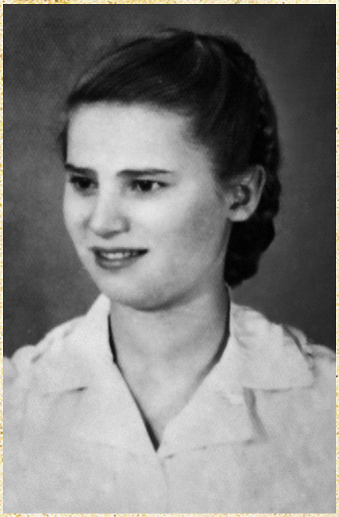
În vacanța de Paști am plecat din nou la Gârbova, unde a venit și unchiul, însoțit de Dumitru, să o consulte pe Paraschiva, mama unchiului meu, care s-a

îmbolnăvit. Cînd a plecat, mi-a făcut și mie o vizită, la casa părinților mei. După aceea a mai făcut și alte vizite. L-am întîlnit și la școală, unde el preda „igiena". Îmi era profesor, suplinind o vreme pe profesorul titular care era bolnav. Așa am avut prilejul de a ne cunoaște mai bine.

În data de 5 ianuarie 1948, Dumitru Uță mi-a făcut o vizită neașteptată la Gârbova. Venise la mătușa mea Paraschiva pentru tratament, după care a trecut și pe la mine. Era împreună cu unchiul Raica. Am început cursurile în 8 ianuarie al aceluiași an, iar Dumitru a reluat meditațiile cu mine. După circa două săptămîni, Dumitru vine la unchiul Raica și-i spune că pe viitor nu mai poate veni să-l viziteze, pentru că directorul penitenciarului, Guțan, i-a făcut observație. În inima mea se născuse ceva special pentru el. Cred că și în a lui. La plecare mă roagă să-i scriu. Nu am fost de acord. Mintea și inima mi s-au răvășit; cîte nu i-aș fi scris, dar mă gîndeam să nu ajungă scrisoarea în altă parte și să avem neplăceri. Înainte de plecare Dumitru mi-a mărturisit: „M-am legat foarte mult de tine. Dacă Bunul Dumnezeu ne ajută să fim împreună, eu te-aș ruga să fii fată cuminte!", iar eu i-am răspuns: „Îți promit că te voi aștepta pînă la eliberarea ta". Această așteptare pe care i-am promis-o i-a dat o mare bucurie și o pace sufletească extraordinară.

De-a lungul celor 23 de ani de detenție Dumitru a contactat un TBC și o ciroză hepatică. După eliberarea sa în anul 1964, bolnav fiind, Dumitru a fost internat pentru o perioadă de doi ani la spitalul din Cluj și din Borșa, pentru a-și reface sănătatea. Tot timpul l-am vizitat la Cluj și la Borșa. Ajunsesem să ne facem planuri de viitor. Stabilisem locul de întîlnire la București. După ieșirea din spital, Dumitru a plecat la București, la prof. Constantin Uță, fratele lui.

După eliberare, Dumitru a fost frustrat de mai multe drepturi: a) Nu i s-a aprobat să susțină ultimele examene pentru a-și lua diploma de medic. Cererile au fost respinse de Ministerul Învățămîntului; b) Nu i s-a aprobat să urmeze cursurile Institutului Teologic din București, cererile fiindu-i respinse de mai multe ori; c) A fost chemat de foarte multe ori la Miliție și i s-a interzis să comunice cu foștii deținuți poli-

tici; d) S-a angajat la Spitalul nr. 9 din București, secția Neurologie II, pe postul de asistent medical, neaccceptîndu-se avansarea lui.

Ca director de școală la Gârbova, am participat la concursurile organizate între școlile din Raion, obținînd de mai multe ori locul I. Ca urmare am fost transferată la București, la Ministerul Învățămîntului.

Am fost chemată la Miliție pentru a mă convinge să nu mă căsătoresc cu un deținut politic. M-au ținut mai multe ore închisă într-o încăpere, să mă mai gîndesc. Seara tîrziu mi-au dat drumul, cu amenințări. Cu toate astea m-am căsătorit cu Dumitru, fiind convinsă de alegerea corectă făcută.

Munca în Ministerul Învățămîntului nu a fost ocolită de necazuri. Am suferit și am fost frustrată de multe drepturi. La revizuirea cadrelor din 1973, pentru că eram căsătorită cu un fost deținut politic, am fost destituită din toate funcțiile și am fost transferată la Secția proiectare.

Pacea sufletească și bucuria de a fi împreună ne-au fost tulburate de un eveniment care ne-a schimbat radical viața: cutremurul din anul 1977 îl prinsese pe Dumitru de gardă. A urmat mobilizarea medicilor pentru următoarele 24 ore. Am fost și eu și Mircea, copilul nostru, la spital, să-l cercetăm pe Dumitru. Acolo l-am găsit în plină activitate, obosit și nemîncat. M-a impresionat foarte mult situația de criză de la Spitalul Central. Coridoarele erau pline de oameni care stăteau pe jos. Nu mai văzusem niciodată o asemenea tragedie. În urma efortului, lui Dumitru i s-au reactivat ciroza și TBC-ul. De data asta ciroza devenise autoimună. Doctorii îi mai dădeau speranță de viață doar 3-4 luni. Medicamentele le-am procurat repede cu ajutorul colegilor din Ministerul Învățămîntului și Ministerul Sănătății. Tratamentele făcute la Spitalul Municipal i-au prelungit viața cu încă 4 ani. Dumitru se pensionase din motive de sănătate, iar la 5 februarie 1980 și-a încredințat sufletul în mîinile Dreptului Judecător, lăsînd în inima mea o mare durere. Era o despărțire de un suflet curat, drept și bun, de om smerit, răbdător, foarte credincios, cu dragoste de Dumnezeu și de cei bolnavi. ■

DUMITRU UȚĂ. REPERE BIOGRAFICE

urmare din pagina 32

voie să dețină cărți sau obiecte personale, să primească vizite sau pachete. În 1948 sînt arestate peste 3.000 de persoane din toată țara, acuzate că se opun regimului comunist.

- **1961** Începe „reeducarea“ de la Aiud. Dumitru Uță, ca și ceilalți deținuți care refuză „reeducarea“, este torturat și izolat de mai multe ori la zarcă. Printre alte represalii, cei care refuzau „reeducarea“ nu aveau dreptul la asistență medicală. În urma unor torturi care îi produc inflamarea și colecții purulente la nivelul testiculelor, pentru a-și salva viața „doctorul“ Uță se operează singur, fără anestezie, folosind un cui ruginit. Se vindecă după trei săptămîni de suferințe atroce. Este doar una dintre operațiile eroice reușite, de data aceasta asupra sie însuși, pentru care Dumitru Uță a fost numit de ceilalți deținuți „un doctor fără de arginți al închisorilor“.
- **1964** Amnistierea deținuților politici. Eliberat din închisoare, Dumitru Uță, subnutrit și suferind de boli hepatice și pulmonare, este ajutat de foștii săi colegi de facultate, care îl tratează timp de doi ani în clinici și sanatorii.
- **1966** Se angajează ca asistent medical la Spitalul nr. 9 (Spitalul Central) din București, la Clinica Neurologie II. Nu a primit aprobarea de a-și da examenul de diplomă, dar munca sa, de autentic neurolog, domeniu de care a fost pasionat, i-a făcut și pe pacienții de aici să-l numească *doctor* în continuare.
- **5 Febr. 1980** Moare după reactivarea unor afecțiuni dobîndite în închisoare.

Părintele Mircea Uță

„TATA NE-A PURTAT DE GRIJĂ ŞI DUPĂ MOARTE“

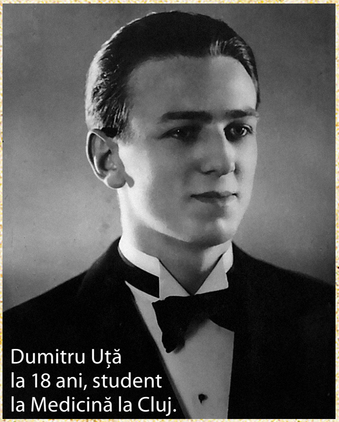
Părintele Mircea Uță, fiul *doctorului* Dumitru Uță, a rămas fără tată cînd abia devenea adolescent. Acum este paroh în București, la Biserica „Adormirea Maicii Domnului“ din Berceni, cunoscută în cartier pentru activitatea socială a preoților de aici și prezența moaștelor vindecătoare ale Sfîntului Ambrozie. Pr. Mircea ne-a povestit cum a ajuns să se înscrie la Seminar, după ce mama sa l-a visat pe tatăl lui, care i-a dat un sfat.

După ce-a murit tata, mama a purtat doliu 20 de ani. Se ruga foarte mult pentru noi și pentru sufletul lui. L-a iubit mult. În primul an m-a impresionat că mama îl visa des, vorbea cu tata și ținea să-mi povestească dimineața ce-i spunea. Își nota visele într-un carnețel. Aveam senzația că tata ne poartă de grijă zi de zi prin vise. A fost un an de revelație pentru mine, prin intervenția lui directă. Cît a trăit, tata nu mi-a spus niciodată direct să mă fac preot, deși am înțeles de-abia după moartea lui, că își dorea asta foarte mult. Nu-mi spunea decît să învăț, să-mi fac o cultură generală solidă și să pun accentul pe limbile străine, la care mă ajuta mereu. El și-a dorit să urmeze pe lîngă Medicină și Teologia, dar cererea i-a fost respinsă pentru că fusese deținut politic. Mama m-a sfătuit să urmez Seminarul, în amintirea lui, dar din cauza detenției tatălui aveam probleme la înscriere. Atunci, tata i s-a arătat în vis și i-a spus: „Mergi la Piața Galați, la un preot cu barba lungă, acela te va ajuta!“. Mama avea serviciu, nu avea prea mult timp la dispoziție. A căutat cîteva săptămîni în bisericile de lîngă Piața Galați un preot cu barba lungă, dar nu era nici unul. Tot umblînd, a ajuns și la biserica Silvestru, acolo l-a întînit pe Pr. Prof. Constantin Galeriu. Nu-l cunoștea. I-a spus că a trimis-o soțul ei și că îl căuta de mai multe săptămîni. Părintele s-a mirat foarte tare cînd a aflat toată povestea, dar a ascultat-o cu atenție și a înțeles că e vorba de ceva providențial. A îndrumat-o ce să facă și cum să procedeze pentru ca să nu am probleme cu înscrierea la Seminar. Am intrat la Seminar chiar în acel an. Apoi ne-am apropiat foarte mult de părintele și l-am iubit și luat ca model, deși astăzi nu mai este printre noi, căci s-a mutat la Domnul. ■

Mărturia d-nei Felicia Deac

„UNCHIUL DUMITRU, SFÎNTUL ÎNCHIS AL FAMILIEI NOASTRE"

Familia *doctorului* Uță a avut un cult deosebit pentru ajutorarea celor aflați în dificultate; multor nepoți le-au oferit șansa de a studia la București. D-na Felicia Deac, fiică de deținut politic mort la Aiud, a absolvit Facultatea de Textile la Iași, media permițîndu-i să obțină un post în București, în proiectare. A avut privilegiul de a locui la familia Uță cîteva luni, pînă a reușit să-și cumpere un apartament, cunoscînd astfel și fiind părtașă la o viață trăită cu dragoste de Dumnezeu și de semeni. Învățătura începută în casa părintească și consolidată în casa familiei Uță le-a transmis-o apoi copiilor, iar acum nepoților. D-na Deac a avut amabilitatea de a ne împărtăși cîteva amintiri despre dr. Uță.

Dumitru Uță la 18 ani, student la Medicină la Cluj.

Vara anului 1964 mi-am petrecut-o la Govora, la o soră a mamei mele, medic în stațiune.

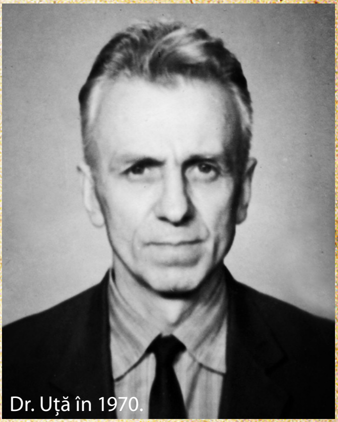
Învățam, împreună cu vărul meu, pentru examenul de admitere la facultate. Deodată ne-a fulgerat o veste... Unchiul Dumitru a fost eliberat din închisoare.

Unchiul Dumitru – un nume pronunțat cu venerație în familia noastră, un unchi care pentru noi avea aură de sfînt. Un unchi pentru care ne rugam mereu să-i dea Dumnezeu putere să reziste, să ne revedem, iar noi, copiii, să-l cunoaștem. Era la Cluj, internat în clinica de boli interne. Foștii lui colegi de facultate, ajunși acum profesori și șefi de clinici, l-au îngrijit cu o devoțiune extraordinară pentru acele vemuri, l-au transferat din clinică în clinică, încercînd să-i tămăduiască sau să-i amelioreze suferințele căpătate în cei 23 de ani de temniță grea.

În drumul de întoarcere la Oradea, într-un început de septembrie cald, în care natura era încă în plinătatea puterilor și frumuseților ei, am întrerupt călătoria la Cluj.

L-am căutat pe unchiul la clinică. Și stînd așa, pe o alee mărginită de tufe de trandafiri multicolori, deodată, în fața mea a apărut unchiul.

Înalt, foarte slab, palid, cu o figură ascetică, senină și zîmbitoare totuși, cu părul alb ca neaua, îmbrăcat cu pijamaua și halatul de spital, m-a îmbrățișat și mi-a sărutat obrajii, fruntea și mîinile.

Dr. Uță în 1970.

Eram atît de emoționată, în fața mea era un sfînt, un „sfînt" al închisorilor, pentru care m-am rugat mereu, pe care l-am visat de atîtea ori.

Era omul în brațele căruia, în temnița de la Aiud, a murit tatăl meu.

Dumitru Uță, alături de foștii colegi de la Medicină, la 35 de ani de la terminarea Facultății din Cluj.

A început să mă întrebe despre toți; eram prima din familie care îl vizita. Îl interesa fiecare membru al familiei; în închisoare fusese complet izolat după venirea comuniștilor la putere.

Vroia să știe dacă sînt sănătoși, dacă trăiesc, ce meserii au cei ce fuseseră tineri sau copii în momentul arestării lui, dacă s-au căsătorit, dacă au copii sau nepoți, ce fac, cum gîndesc.

Din felul cum punea întrebările, din observațiile pe care le făcea, mi-am dat seama că era mult rupt de realitate. El, omul de o verticalitate absolută, rămas credincios crezului său, chiar și atunci cînd repercusiunile erau cumplite, n-a înțeles de la început dualitatea în care trăiam cei mai mulți dintre noi; una simțeam și alta făceam, copleșiți de frica represaliilor Securității, temîndu-ne noi, copiii, că vom fi dați afară din școli, iar adulții – că vor rămîne fără loc de muncă. Eram oare lași sau realizam că monstrul comunist era mult mai puternic decît noi și nici conjunctura internațională nu ne era favorabilă?! Valorile morale, credința în Dumnezeu, spiritul de dreptate, libertate, democrație, corectitudine, dragoste de țară și neam, dragostea și respectul pentru tradițiile poporului român, grija pentru păstrarea și perpetuarea lor, ne erau cultivate în secret în familie. Nu le spuneam niciodată cu voce tare la școală sau în prezența străinilor.

La Aiud, Dumitru Uță refuzase orice fel de „reeducare“ și făcuse mulți ani de zarcă, o secție a închisorii complet izolată, cu condiții mult mai grele decît în închisoarea mare, care oricum era foarte grea.

Din familie știam că fusese un student excepțional, pasionat de medicină, adept al principiului că medicul trebuie să tămăduiască atît trupul, cît și sufletul bolnavului.

Arestat în 1941 în urma „rebeliunii“, a fost condamnat de regimul Antonescu la 25 ani de închisoare și internat la Aiud.

Pînă la venirea comuniștilor la putere, a putut să desfășoare activitate medicală și în închisoare, și în afara ei.

DUMITRU UȚĂ, OMUL DE O VERTICALITATE ABSOLUTĂ, RĂMAS CREDINCIOS CREZULUI SĂU CHIAR ȘI ATUNCI CÎND URMĂRILE ERAU CUMPLITE, N-A ÎNȚELES DE LA ÎNCEPUT DUALITATEA ÎN CARE TRĂIAM CEI MAI MULȚI DINTRE NOI.

Avînd solide cunoştinţe în domeniu, era solicitat atît de notabilităţile oraşului, cît şi de oamenii obişnuiţi.

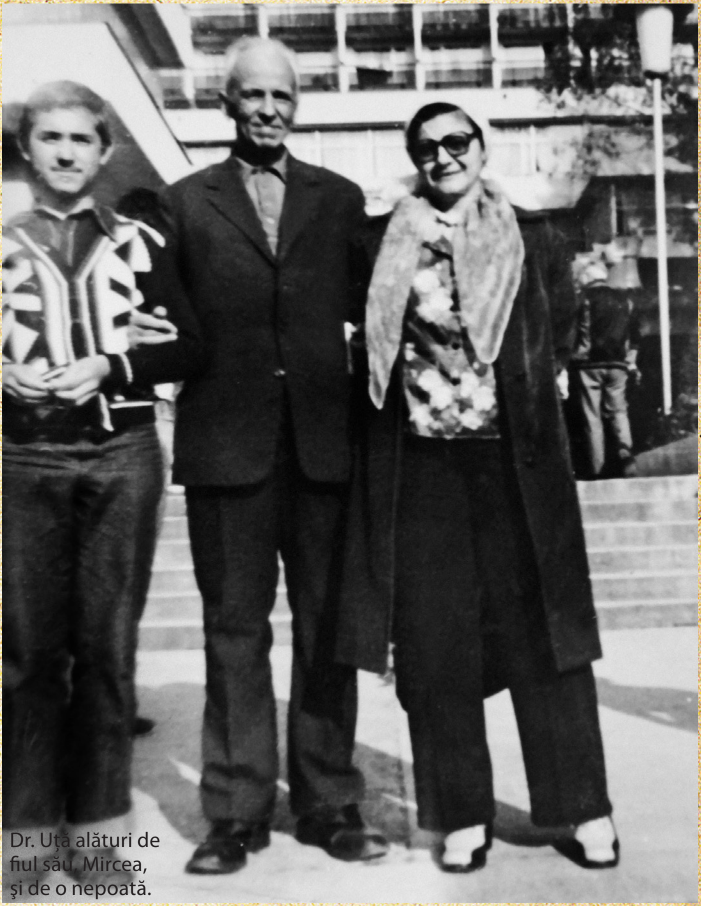
În această perioadă, o elevă de liceu, Viorica Motolea, îl cunoaşte şi se îndrăgosteşte de el. Peste ani, vieţile lor se vor împleti strîns.

După schimbarea regimului politic, tata-mare a făcut demersuri să-l scoată din închisoare.

Pentru aceasta, ar fi trebuit ca unchiul să declare în scris că se dezice de ideile lui şi că aderă la Partidul Comunist.

Acesta a refuzat, a preferat continuarea detenţiei decît să se dezică de crezul lui politic sau să fie făţarnic.

Şi astfel a trăit complet izolat, rupt de lume, lipsit total de asistenţă medicală, că de cea religioasă nici nu putea să fie vorba, fără cărţi şi fără ustensile de scris, în frig, nehrănit, cu posibilităţi precare de igienă, fără a se bucura de lumina soarelui şi de aer curat, insultat, batjocorit, ameninţat pe toată perioada detenţiei din cursul regimului comunist, aproape 20 de ani.

Dr. Uţă alături de fiul său, Mircea, şi de o nepoată.

L-au ţinut în viaţă credinţa în Dumnezeu, caracterul său integru şi siguranţa că lupta pentru o cauză dreaptă.

După perioada de îngrijire în clinicile din Cluj şi într-un sanatoriu din împrejurimi a ajuns la Bucureşti, unde avea mulţi veri şi nepoţi. Fără loc de muncă, fără locuinţă, doar cu banii puşi la dispoziţie de mama împreună cu sora lui, doctoriţa, a fost nevoit să apeleze la găzduirea acestora. Primit cu mult drag, de unii chiar cu veneraţie, a fost găzduit de fiecare doar cîteva zile. Oamenii erau copleşiţi de frica represaliilor Securităţii. Unchiul se pusese la curent cu realitatea din ţară şi nu tăcea. Critica cu tărie socialismul şi comunismul, stările de fapt din ţară şi din tot sistemul socialist, precum şi trădarea şi indiferenţa Occidentului. În acea vreme era suficientă o reclamaţie la Securitate cum că împărtăşeşti idei potrivnice ideologiei partidului comunist şi îţi puteai pierde locul de muncă sau puteai fi arestat, mai ales cei cu „dosar prost". Aşa că, după doar două sau trei zile se găsea un motiv politicos de întrerupere a şederii şi unchiul pleca la o altă rudă fără să se mire, fără să se supere. Dar unchiul continua să vorbească fără cenzură şi speria oamenii. Doar în timp, lămurit de tanti Viorica, a realizat adevărul ce se ascundea în spatele motivaţiilor politicoase cu care îi era refuzată continuarea şederii. Familia l-a privit ca pe un erou cît a stat la închisoare şi l-a cultivat, dar acum, la ieşire, mulţi dintre ei, cu „dosar prost" ei înşişi, se temeau. Aşa se face că au fost cîteva nopţi în care a dormit în tramvaiele care circulau şi noaptea în oraş.

Din rînduiala lui Dumnezeu, Viorica, eleva care se îndrăgostise de el cu mulţi ani în urmă şi i-a purtat mereu icoana în sufletul său, află că nu a murit în temniţă, că este liber şi în dificultate în Bucureşti. Deşi directoare de şcoală, profesoară emerită în ştiinţe biologice, renunţă la toate, vine în Bucureşti şi reuşeşte să-l găsească.

Dr. Uţă alături de soţia sa, în 1970.

Împart un apartament cu chirie, pe strada Secuilor. Unchiului îi este refuzată susţinerea examenului de licenţă; reuşeşte totuşi să se angajeze ca asistent medical la Clinica Neurologie II a Spitalului Central de Boli Neuropsihice. Tanti Viorica cumpără, cu ajutorul familiei, un apartament în apropiere de spital şi ajunge şef de secţie la Întreprinderea Didactica.

Sever şi pretenţios cu el însuşi, preţuindu-şi nespus de mult meseria, unchiul a depus eforturi supraomeneşti să se pună la curent cu tot ce s-a realizat în douăzeci şi cinci de ani în neurologie. A stat mult în biblioteci, studiind tratate, citind articole din reviste de specialitate, fiind un bun cunoscător al limbilor franceză, engleză şi germană. Cunoscîndu-i povestea, medicii din spital îl stimau şi îl preţuiau mult şi aşa unchiul a putut participa şi la cursurile de specializare ale medicilor neurologi, organizate de Minister.

Multele cunoştinţe pe care le avea le folosea cu discreţie la consilierea medicală şi psihologică a bolnavilor internaţi pe secţie. Deşi nu avea maşină, făcea deseori vizite la domiciliu bolnavilor care fuseseră internaţi şi aveau nevoie să continue recuperarea acasă sau atunci cînd era solicitat. Încerca să trateze şi să aducă mîngîiere atît trupului, cît şi sufletului. Le oferea bolnavilor explicaţii medicale, dar şi de ordin religios şi spiritual. Pe cei nevoiaşi îi ajuta adesea cu mîncare, împreună cu tanti Viorica. Nu accepta niciodată să fie plătit; era un desăvîrşit doctor fără de arginţi.

Era pretenţios, iar cu noi, nepoţii, mînă de fier în mănuşă de catifea. Şi el şi tanti Viorica erau dăruiţi cu suflet mare şi au găzduit numeroşi nepoţi care au urmat şcoala în Bucureşti. Ţinea foarte mult ca noi să ne exercităm meseria la cel mai înalt

DEŞI DUMTRU UŢĂ NU A FOST LĂSAT SĂ-ŞI DEA EXAMENELE DE LICENŢĂ ÎN MEDICINĂ, A FOST UN EXCEPŢIONAL DOCTOR, VINDECÎND SUTE DE OAMENI ÎN PUŞCĂRIE ŞI ÎN LIBERTATE.

nivel profesional și să cunoaștem limbi străine, pentru a ne putea informa. Unchiul avea o cultură enciclopedică și ne plăcea să-l ascultăm.

De multe ori participam la Sfînta Liturghie la Mănăstirea Cernica și apoi mîncam la iarbă verde și unchiul ne vorbea în cuvinte simple, făcînd conexiuni extraordinare între lucruri aparent opuse. Ne întrebam cu uimire cum poate să între într-o minte de om atîta informație, atîtea cunoștințe din varii domenii, mult diferite de meseria lui. De multe ori între el și fratele lui, Constantin Uță, o mare capacitate intelectuală, profesor de filosofie, aveau loc discuții aprinse, uneori în contradictoriu.

În discuțiile cu noi avea un calm și o răbdare nesfîrșită în a-și susține punctul de vedere, fără să ne repeadă, fără să ne jignească. Avea o puternică și profundă credință în Dumnezeu. De la Sfînta Liturghie lipsea doar cînd era de gardă la spital. Mînca puțin și postea mult. Dormea puțin și lucra foarte mult. Ne întrebam mereu cum poate un om care fusese chinuit în închisoare, ani de zile, să aibă un organism atît de puternic. Numai Dumnezeu l-a ajutat și i-a dat putere.

Ne vorbea despre credință și rugăciune, analiza cu noi pildele din Evanghelii, dîndu-le de multe ori o interpretare profund originală. Ne vorbea de beneficiile fizice și spirituale ale postului, dar nu ne obliga să postim. Ne educa, dar nu ne obliga. Ne-a învățat să nu ne judecăm semenii, iar cînd nu putem să corectăm pe cineva prin vorbe bune, să lăsăm totul în grija lui Dumnezeu, iar noi să ne rugăm pentru aceasta. Uneori, în post, doar prin exemplul personal, ne dădea și nouă putere să postim cu el.

Cînd nu vorbea, aveam totdeauna impresia că se roagă în gînd și așa și era. Pe atunci nu știam despre *Rugăciunea Inimii*. Am aflat desprea ea mai tîrziu, tot de la unchiul.

După cutremurul din 1977 unchiul s-a decompensat puternic, reactivîndu-i-se vechile suferințe. Seismul l-a prins în spital. Clinica Neurologie II se afla într-o clădire foarte veche și foarte mulți bolnavi erau imobilizați la pat. Clădirea a fost puternic afectată și bolnavii au avut de suferit. Unchiul a rămas atunci în spital peste 48 ore, alături de alte cadre medicale. Oboseala excesivă și emoțiile i-au reactivat vechile suferințe.

A continuat să lucreze, sub tratament, pînă s-a pensionat. Acum devenise mai distant față de noi și aveam senzația că s-a retras în rugăciune. La un moment dat a căzut la pat, iar tanti Viorica l-a îngrijit cu foarte mult devotament. S-a stins în dimineața zilei de 5 februarie 1980.

Trecerea lui la cele veșnice ne-a afectat pe toți cei care îi fusesem apropiați. Am pierdut un prieten drag, care știa să ne asculte, să ne sfătuiască și să ne scoată din impas. Regret mult că firul vieții lui nu a fost mai lung, că nu a ajuns să se bucure de copiii noștri, ai nepoților formați de el. Regret mult că în puținii ani pe care i-a trăit după eliberarea din pușcărie nu a avut timpul necesar să-și scrie memoriile. A fost mult mai preocupat să se pună la curent cu noutățile din medicină și de bolnavii lui. ■

Alături de soție, Veronica Uță, și de nepoata Felicia Deac, studentă.

Adrian Papahagi

„MANIFEST PENTRU TRANSFORMAREA UNIUNII EUROPENE ÎN STATELE UNITE ALE EUROPEI“

interviu realizat de
CLAUDIU TÂRZIU

În nr. 333, din 20 decembrie 2011, al revistei *22*, a apărut un supliment realizat de Fundația Creștin-Democrată (FCD), intitulat „Statele Unite ale Europei sau Uniunea Sovietică Europeană?“. Textele adăpostite sub această interogație nu-și propun să dea un răspuns, ci alimentează propaganda pentru transformarea UE dintr-o uniune de state naționale suverane într-o federație de comunități etnice fără autonomie, condusă de un guvern unic*. În viziunea autorilor, numai așa ne-am salva din criza economico-financiară mondială și din fața tăvălugului marilor puteri în expansiune: SUA, China, India, Rusia. Cu ce preț, nu mai contează.

În context, suveranitatea e văzută drept un moft costisitor, identitatea națională este veștejită, ca una care nici n-ar exista decît în capul nostru, iar naționalismul este diabolizat fără nici un fel de distincții. Cumva previzibil, pentru că nici un naționalist nu ar putea fi de acord cu un asemenea plan.

Pe post de paliativ ni se servește o poveste despre „ethosul creștin al Europei“, care ne unește și care poate fi protejat și afirmat numai de SUE. Un „ethos creștin“ altminteri cu totul absent din legislația UE și din maniera de conducere a birocraților de la Bruxelles.

Unul dintre semnatarii suplimentului

este d-l Teodor Baconschi, în acel moment încă ministru de Externe. Iar coordonatorul proiectului este d-l Adrian Papahagi, mîna dreaptă a fostului ministru la FCD și sfetnic apropiat al aceluiași la Minister.

Am încercat să ne dumirim, într-un dialog cu d-l Adrian Papahagi, care sînt argumentele abandonării statului național și cum ar putea funcționa noul imperiu european.

După cum veți vedea, răspunsurile ne lămuresc asupra unei poziții, dar nu și a temeiurilor ei. Întrucît, d-l Papahagi apelează adesea la sofisme, subterfugii, comparații hilare și scenarii catastrofice – tot atît de probabile ca și acela privind realizarea unor SUE în formă ideală.

Din păcate, n-am reușit să aflăm nici ce l-a determinat pe d-l Adrian Papahagi să-și schimbe părerea cu 180 de grade în numai cîțiva ani. Într-un articol din 2005, domnia sa susținea: „Comunitatea europeană ca alianță economică și politică între *state suverane* care vor să evite războiul și să contribuie la prosperitatea comună este o construcție admirabilă. Cincizeci de ani mai tîrziu, dotată cu birocrație, nomenclatură și o *ideologie stîngistă depășită de istorie, Uniunea Europeană începe să semene tot mai mult cu URSS*. Un dinozaur ineficient, ca Imperiul K&K, URSS, ONU sau *alte structuri supranaționale. Statul-națiune nu și-a spus, cred, ultimul cuvînt*“.

* Puteți citi suplimentul pe internet, la adresa: http://www.scribd.com/fullscreen/76118165

Domnule Adrian Papahagi, titlul suplimentului pe care l-ați coordonat, „Statele Unite ale Europei sau Uniunea Sovietică Europeană?“, presupune o dezbatere, dar textele de sub ele se constituie într-o pledoarie pentru Statele Unite ale Europei. De asemenea, ne induce ideea că fie vrem SUE, fie ne alegem cu USE. De ce? Și care sînt diferențele esențiale dintre cele două, pentru că presupun că USE e un fel de metaforă – că nu v-ați gîndit la o reiterare întocmai a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice?

Dezbaterea nu este în interiorul numărului din *22*, unde am publicat un simplu manifest. Ea abia acum începe în spațiul public, inclusiv în paginile revistei dvs., unde presimt că voi fi luat la rost.

Întrebarea din titlu e așadar pur retorică sau impur provocatoare. Sînt convins că nu trebuie să explic unui om de presă cu o îndelungă experiență de ce un titlu trebuie să fie provocator. Și scurt. Nu puteam, firește, să enumăr toate alternativele, cum ar fi piață comună fără unitate politică, revenirea la statele zise „naționale“ și destrămarea construcției europene, confederație de state etc.

Ei bine, am preferat să șochez prin această formulă simetrică, evocatoare a unei apuse ordini mondiale bipolare. Uniunea Sovietică sugerează o construcție birocratizată, nedemocratică, perdantă economic și sufocantă identitar. Prin contrast, Statele Unite trimit la o uniune democratică, bazată pe libertate, prosperă, diversă și totodată solidară. Evident că între aceste două variante cititorul inteligent ghicește schița unei Europe unite și diverse deopotrivă, respectiv caricatura unei construcții totalitare și uniformizante. Dar există și alte variante: cea a atomizării Europei și a revenirii la conflictele dintre state, care au însemnat firescul istoriei noastre pînă de curînd. La fel de bine putem imagina menținerea unei Uniuni șchioape, cu instituții lăsate la jumătate de drum: Comisie nealeasă democratic, configurație de securitate scindată între neutralitatea unora și figurația în NATO a celorlalți, Parlament european semi-decizional etc. Cu alte cuvinte, o Uniune ne-isprăvită, care ne condamnă pe toți la insignifianță globală, oricît de importanți ne-am crede, de la Canalul Mînecii la plaiurile dobrogene.

Nu mă voi ascunde după deget: suplimentul Fundației Creștin Democrate din *22* este într-adevăr un manifest, fiindcă socotim că Uniunea Europeană

2 decembrie 2011: Conferință la Institutul Luigi Sturzo din Roma pe tema Internaționalismului creștin-democrat în perioada postbelică. Adrian Papahagi, vicepreședinte FCD, alături de Jacques Barrot, fost comisar european și Președinte al Fundației Robert Schuman, și Pier Ferdinando Casini, președintele Internaționalei Creștin-Democrate.

este un proiect neterminat și că doar desăvîrșindu-l, creînd adică Statele Unite ale Europei, putem să evităm perspectiva deloc încîntătoare de a deveni un vulgar apendice al Asiei, un muzeu al civilizațiilor sau o simplă piață de desfacere pentru economiile emergente.

De ce credeți că principiul federalist este cea mai bună soluție pentru o conviețuire pașnică, armonioasă și creatoare a națiunilor europene? Nu ar fi mai potrivită o confederație, care permite fiecărui stat în parte exercitarea unei suveranități mai extinse?

Diferențele dintre o confederație și o uniune federală sînt în fapt relativ minore. Diferența majoră ar fi autoritatea guvernului federal (central) de a impune legi valabile în toate statele, căreia i s-ar opune autonomia statelor confederate, în principal în materie de taxare și legislație. Ei bine, UE este actualmente mai degrabă un sistem confederal, care se dovedește disfuncțional din cauza interdependenței *de facto* dintre economiile europene.

Pe de altă parte, principiul federalist a permis existența probată a unor entități diverse lingvistic dar unitare religios (Elveția, Belgia), extrem de extinse teritorial (SUA), sau lipsite de o istorie statală comună, dar unitare identitar (Germania). Este cazul UE, o entitate geo-politică întinsă pe o suprafață mare, diversă lingvistic, religios și etnic, dar totuși unitară identitar.

Să le luăm pe rînd. În primul rînd ideea însăși de uniune. De ce s-ar uni statele europene? Din rațiuni istorice, fiindcă s-a dovedit că altminteri nu pot rezista ispitei războinice. Din considerente geografice, fiindcă ocupă un spațiu dat. În temeiul unei identități comune, esențialmente creștine (principalul liant identitar al europenilor pînă cînd, la sfîrșitul veacului XVIII, s-a profilat statul-națiune, inclusiv pentru a submina autoritatea universală a catolicismului). În fine, astăzi nevoia de unitate decurge din multipolarismul lumii globalizate și din interdependența *de facto* a statelor UE: pentru a conta, trebuie să constituim un singur mare bloc.

Dacă sîntem de acord că *homo europaeus* ca specie și Europa ca entitate nu pot supraviețui fără a crea acest bloc identitar, economic, militar, trebuie să decidem care e cea mai eficientă construcție în acest scop. O alianță de state suverane iese din discuție. Europa a avut pînă în 1945, și chiar pînă în 1989, o multitudine de sisteme de

CURRICULUM VITAE

Adrian Papahagi (n. 20 martie 1976) este licențiat în anglistică-germanistică şi studii clasice la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj şi doctor în studii medievale al Universității Paris IV-Sorbona. A predat la Universitatea Paris IV-Sorbona şi la Institutul Catolic din Paris (1999-2003) şi este lector la Facultatea de Litere a Universității „Babeş-Bolyai".
A fost redactor-şef al revistei *Echinox* (1996-1997), editorialist şi titular de rubrică al ziarului *Averea* şi al săptămînalului *Adevărul literar şi artistic* (2005-2007).
A publicat numeroase studii de specialitate în reviste prestigioase din țară şi din străinătate.
Din 2010 este consilier al ministrului Afacerilor Externe, director adjunct al Institutului de Studii Populare (al PDL) şi vicepreşedinte al Fundației Creştin-Democrate – fondate de Teodor Baconschi.

alianțe care nu au ținut și nu au garantat eficient pacea. Nici un sistem de alianțe din care a făcut parte România modernă nu i-a garantat de pildă inviolabilitatea frontierelor nici în 1916, nici în 1940, nici în 1944. Fără frontiere sigure, suveranitatea e iluzorie.

Cum se împacă ideea unui „guvern european" cu principiul democratic? Poate fi această instituție produsul unui proces electoral *real*? Există mecanisme de control a activității sale?
Firește. Nu văd ce ne-ar împiedica să votăm la nivel european partidele europene existente, din care să rezulte un guvern profund democratic. Acesta ar fi preferabil actualei Comisii. În plus, ar fi supus rigorilor curente ale democrației: remanieri, moțiuni, demitere, ceea ce nu e cazul cu Comisia Europeană. Unii ar putea obiecta că astfel de alegeri ar profita întotdeauna țările mari, și că guvernul ar fi monopolizat de Germania și Franța.
În parte, așa ar fi; dar nu e mai puțin adevărat că decizia în România e monopolizată de București (sau, mai nou, de Cluj, ar spune pe nedrept unii), ceea ce nu convine neapărat Vasluiului. Răspunsul stă în principiul subsidiarității, pe care îl sprijin ca vajnic creștin-democrat. Cu alte cuvinte: guvernul federal european nu va trebui să decidă cîți bani merg pentru piscina din Tîncăbești sau spitalul municipal din Vaslui, ci chestiuni de politică externă, apărare sau macro-economie ale Statelor Unite ale Europei. Guvernele naționale ar putea în continuare să aibă o suveranitate notabilă în materie de poliție, fiscalitate, muncă și prestații sociale etc. Gîndiți-vă că în America statele au legislații diferite chiar și în chestiunea extremă a pedepsei cu moartea. În multe chestiuni, UE e deja mai uniformizată prin *acquis*-ul comunitar decît SUA. Este ceea

ce aş denunţa sub eticheta de Uniune Sovietică Europeană: nu e normal ca la Bruxelles să se decidă mărimea oului sau norma de producere a ţuicii în Europa. Pe de altă parte, nu văd de ce, de vreme ce oricum statele UE au decis să nu se mai atace unele pe altele şi, cu două, trei excepţii nu se pot apăra singure, nu avem o singură armată europeană şi nu luăm decizii unice în Afganistan, Irak sau Libia. E ridicol şi contraproductiv.

În „Argumentul“ semnat de dvs. şi care se vrea o introducere în temă scrieţi: „Înainte de a fi români, am fost europeni. Şi creştini. Ce altceva sîntem decît un amestec rasial daco-romano-slavo-cuman? Ce altceva e româna decît un dialect latin puternic slavizat şi plin de lexeme ungureşti sau greceşti? La fel, francezii sînt celţi, romani şi franci (adică germani) vorbind franceză, provenţală, bretonă. Nu Europa, ci statul naţional oblitereazăaceastă diversitate.“ Este o tentativă de anulare a identităţii, a specificului, în favoarea unei construcţii artificiale (identitatea europeană), iar statul naţional, pentru care generaţii de români s-au jertfit, este văzut ca o piedică în dezvoltarea „naţiunii europene“, din care chipurile am face faţă. Chiar credeţi că e posibilă o construcţie ca SUE cu ignorarea realităţii că avem identităţi naţionale diferite, cu interese diferite? Este „tabula rasa“ condiţia *sine qua non* sau soluţia pentru reuşita „proiectului european“?

Persist şi semnez! Aşa este. N-o să-mi spuneţi că strămoşii noştri, în secolul IX, erau români. Dar n-o să mă contraziceţi dacă spun că erau europeni. Şi de fapt, care strămoşi? Uitîndu-mă la dvs. văd iţindu-se prin sîngele moldav nişte cumani foarte mîndri. La mine în neam sînt geto-daci blonzi cu ochi albaştri din Ardeal, păstori şateni şi aprigi din Pind şi o urmă de greci din Pireu.

Înainte de toate, doream să subliniez, prin contrast cu îngustimea identităţilor naţionale, care sînt nişte constructe relativ recente, largheţea identităţii europene şi universalitatea celei creştine. Creştinismul transcende naţiile, cu tot tribalismul şi triumfalismul lor războinic. Este marea lecţie, încă nedigerată de mulţi creştini, pe care ne-o dă Hristos. Sau poate credem că se adresa doar iudeilor şi samaritenilor? Nu veţi găsi în mine un adept al filetismului, nici un apărător al diviziunii ortodoxiei în Biserici zise „naţionale“.

Departe de mine să anulez identitatea, specificul, cum spuneţi şi să ignor jertfa de sînge a înaintaşilor, pe care nu o doresc copiilor noştri. Problema e că nu există o singură identitate, ci foi succesive de ceapă. Eu sînt armân clujean român: care vine prima? Am un patriotism local ardelenesc care nu mă împiedică să mă simt bine la Bucureşti, şi un patriotism românesc în perfectă armonie cu europenismul meu. Tocmai pentru că am o identitate solidă şi senină mă simt în largul meu la Roma, Londra şi Paris, unde am petrecut vreo zece ani din viaţă. Doar cei cu identitate nesigură se retrag în spatele unui paravan pictat cu toate spaimele ignoranţei.

Ce să mai spun despre milioanele de români care trăiesc deja în Italia, Spania sau Franţa, sau care petrec ani buni din viaţă în alte ţări europene şi revin în România? Sînt ei mai puţin români, sau oare identitatea lor a devenit „o construcţie artificială“, cum spuneţi?

Aşadar: orice identitate e complexă şi compusă din straturi subsidiare. Eu sînt european, român, clujean. Aşa cum a fi român nu-mi oprimă identitatea de clujean, nu văd cum a fi european ar face „tabula rasa“ din cea de român. Vă rog aşadar să nu induceţi ➘

bunului public al revistei dvs. spaime gratuite și să nu-mi puneți în spinare crime etnocidare fanteziste.

Identitățile naționale, care țin în primul rînd de limbă, de cultură și de religie, au ajuns să fie strîns legate și de ideea statelor naționale. Mai pot statele care vor face parte din SUE să-și îndeplinească astfel unul din rolurile lor fundamentale, acela de element constitutiv esențial al identității unei națiuni? Nu cumva națiunile ar putea ajunge iarăși la starea pe care au avut-o sub imperiile secolelor trecute, cu „drepturi“ mai multe sau mai puține, dar fără dreptul fundamental la autodeterminare?
Identitățile naționale nu țin de limbă. Irlanda vorbește aceeași limbă cu Anglia, dar cultivă puternic diferența națională. Invers, Belgia e o națiune cu două limbi. Ele nu depind nici de religie: Germania e o țară cu două religii, în timp ce lumea catolică se declină în multe țări. De fapt, identitățile naționale sînt construcții politice, adesea în divorț chiar cu istoria și geografia (vezi cazul Iugoslaviei), și în orice caz mult mai recente decît identitatea creștinilor, la rîndul ei scindată de Schismă și de Reformă și fragmentată tocmai de identitățile naționale.
Vă rog apoi să reflectați la următoarea realitate: și statul-națiune obliterează identități regionale, mai vechi și mai autentice decît el. România s-a uniformizat enorm, din Maramureș pînă în Dobrogea și din Bucovina pînă în Banat. Prin televiziune, prin școala de stat obligatorie și uniformă,

Pe vremea cînd A. Papahagi era în acelaşi duh cu ÎPS Bartolomeu.

prin politicile de amenajare a teritoriului, Țara Moților și Țara Bârsei s-au cam dizolvat în țara numită România. Firește, a contribuit și statul comunist, cu efectul lui nivelator.
Revin: a rămîne maramureșean neaoș în România otevizată e la fel de greu ca a fi român neaoș în Europa, mai ales dacă ai ales să muncești la Torino... Nu prea înțeleg deci teama dvs., sau o înțeleg dar nu văd cum am putea muzeifica identitatea în continuă mișcare a oamenilor pentru a corespunde unei imagini din trecut, pe care am considera-o etalonul românismului.

Tot în „Argument“ sugerați că am avea mai mult de cîștigat decît de pierdut dacă s-ar constitui SUE. Ce am pierde și ce am cîștiga, în opinia dvs.?
Am cîștiga siguranța apartenenței definitive la cea mai democratică, prosperă și civilizată comunitate de destin din lume. Am avea garanția deplinei noastre convergențe, cu toate avantajele care decurg de aici: școli, spitale, străzi bune, o administrație cinstită și relativ eficientă.
Ce am pierde ține de noi. Dacă am fi divizați, hoți și șmecheri – cum din fericire nu sîntem, de aceea folosesc condiționalul – nu am conta prea mult la nivelul deciziei politice. Dacă însă am fi așa cum sîntem – competitivi, ambițioși, talentați – am avea voci importante în guvernul federal, parlamentari europeni respectați și ascultați, lideri politici influenți în marile partide europene. Și nu vorbesc la modul ironic: ține de noi să trimitem în Parlamentul European treizeci de Monici Macovei sau treizeci de Adrieni Severini. Ține de noi să promovăm un ministru european al agriculturii ca Dacian Cioloș, care va fi mai

respectat decît un ministru al finanțelor precum Dominique Strauss Kahn. Lăsînd gluma la o parte, vă invit să sondați influența lui Marian-Jean Marinescu în Partidul Popular European: este mare și reală.

La pierderi putem trece suveranitatea națională, cu atributele ei: guvern, armată, monedă... În absența ei, cum credeți că ne vom mai putea apăra și servi interesele proprii? Sau nu considerați că mai putem avea un interes distinct de al celorlalte state europene?
Există cîteva dimensiuni comune ale interesului general european, dar mult mai multe detalii ale intereselor naționale (educație, cultură, industrie, economie), care nu pot fi armonizate și care țin de specificul local. Interesele naționale se apără/promovează doar cu instrumente locale. Chiar credeți că va dispărea acest adevăr și vom trăi subit o perfectă înfrățire între popoare?
Parțial am răspuns deja: interesele sînt subsidiare. Lăsați-mă să glosez asupra acestui concept important și puțin înțeles în România. Iubitorii de cîini nu au aceleași interese cu cei care nu au o pasiune specială pentru patrupedele dotate cu colți. Interesul celor din Pipera nu este același cu al celor din Ferentari. Cei din București nu au același interes cu cei din Ploiești, iar cei din Transilvania cu cei din Dobrogea. Firește că ei au multe interese în comun, dar și unele diferite sau chiar conflictuale. Același lucru e valabil la nivel macroregional și european. Locuitorii statelor nordice nu au aceleași priorități cu cei ai statelor mediteraneene, iar cei din România cu cei din Irlanda. Au însă mult mai multe interese în comun, începînd cu protecția vieții, respectul demnității umane, siguranță, locuri de muncă, prosperitate etc. De aceea, e o prostie să inculcăm spaime stupide agitînd spectrul UE sau SUE. Trebuie să veghem la respectarea subsidiarității, asta e tot. E la fel de periculoasă pentru cetățean o Românie în care se decide la București ce se finanțează în Apahida, ca o Europă în care se decide la Bruxelles cum se taie porcul la Afumați.
Nu e deci vorba de nici o renunțare la obiceiuri, limbă și toate celelalte, ci de o construcție care, dacă se face în bun spirit subsidiar, creștin-democrat, nu are cum să degenereze într-o Uniune Sovietică Europeană.

Națiunile au vulnerabilități și amenințări total diferite, care sînt date în special de condițiile geopolitice și de soliditatea statului/societății. Cum pot fi acoperite de o politică de securitate comună?
Și SUA au vulnerabilități diferite în Alaska și Arizona. Nu văd pertinența întrebării și nici cum ar schimba SUE starea actuală. În ce privește siguranța militară, după cum bine știți, NATO implică securitatea indivizibilă a întregului spațiu aliat. Abia o politică de securitate comună apără eficient toate zonele sistemului (și asta e valabil la orice scară). În ce privește celelalte tipuri de securitate (alimentară, de mediu, energetică etc.), o entitate amplă și diversificată le răspunde mai bine decît state relativ mici, tocmai prin echilibrarea lipsurilor și surplusurilor alimentare, prin norme comune, sau prin diversificarea surselor de energie. Așadar, UE și NATO ne dau deja răspunsul la întrebare: sîntem mult mai siguri împreună decît de capul nostru, iar o eventuală înființare a Statelor Unite ale Europei nu va schimba nimic.

Deciziile luate într-o federație favorizează întotdeauna entitățile din centrul decizional și defavorizează periferia. Un singur exemplu: ce decizii vor fi luate în relația cu Rusia, în condițiile în care Polonia, România și statele Baltice au cu totul altă viziune decît Germania și Franța?
Așa este de multe ori, dar nu avem cum să evităm un centru decizional și nici o influență diferită a centrelor de putere. Nu trebuie însă să credem că influența unora îi va scoate din joc pe ceilalți. Aveți oare

impresia că Regatul Unit are aceeași viziune cu Germania în relația cu Rusia? Vor exista întotdeauna echilibre de putere, așa cum există și azi în Europa sau în România. Vă invit să observați forța de negociere a unei formațiuni politice de 6% cum este UDMR-ul. România va avea mereu un cuvînt de spus în Europa prin politicienii, funcționarii și milioanele sale de cetățeni. Încă o falsă problemă, așadar.

Tot în suplimentul din *22*, considerați naționalismul străin de creștinism. Dar atunci cum se face că tocmai statele mai atașate de credința majorității cetățenilor lor, precum Polonia, Ungaria, Grecia și România, sînt mai puțin dispuse să accepte dispariția statului național, pe cînd state secularizate, ca Franța și Germania, sînt în vîrful unei astfel de construcții?
Vă înșelați: Germania nu este mai secularizată decît Ungaria. Aș avea dubii și cu privire la aderența profundă, nu doar rituală, a majorității românilor la poruncile Decalogului. Nu știu dacă am ieși mult mai bine decît Franța. N-aș măsura credința prin cantitatea de tămîie arsă anual, ci prin interiorizarea ethosului creștin. O spun clar și răspicat, deși nu am căderea să predic: Hristos a venit ca să mîntuiască omul, nu neamurile. Nu a venit doar pentru neamul lui, ci pentru întreaga umanitate. Ortodoxia trebuie să depășească acest penibil naționalism, la fel de revoltător la Athos – vedeți ce suferă cei de la Prodromu – și la Chișinău.
SUE n-are nimic de-a face cu credința: nu Europa închide biserici, ci lipsa credincioșilor și nevrednicia clerului. Am depășit faza anticreștină, promovată în principal de statele naționale la care păreți să țineți. Ca exemplu de paradox identitar, vă invit să reflectați la începuturile statului național unitar român și la măsurile anticlericale ale lui Cuza. Ele au cam coincis, dacă nu mă înșel.

Vedeți în naționalism un pericol. De cînd a-ți iubi familia și a-i purta de grijă e o primejdie? Confundăm naționalismul cu excesul care poate atinge orice pe lumea asta?
Da, naționalismul e un exces, și deci un pericol, așa cum sînt toate *-ismele*, aceste construcții ideologice ale modernității. Nu văd însă legătura între iubirea de familie și naționalism. Poți avea o familie mixtă – e cazul surorii mele, căsătorită cu un belgian, care crește la Bruxelles un băiețel adorabil, perfect fluent în română. V-aș propune să evităm amalgamul; nu-mi place manipularea resorturilor intime ale oamenilor.

Și dvs., și dl Teodor Baconschi, faceți apel la componenta creștină a *ethosului european*, care ar putea fi protejat și cultivat numai într-un suprastat federal. Ce vă îndreptățește această opinie? În ce fel se manifestă astăzi creștinismul în structurile de coordonare ale UE și în legislația ei? Și cum ar putea fi mai bine prezervat și afirmat acest ethos în SUE?
Aici ați atins un punct nevralgic. Identitatea creștină este principala componentă a ethosului european. În timp ce

limba divide, credința unește (chit că și-aici și-a băgat dracul coada). Nu pot crede că refuzați comuniunea cu un creștin-ortodox grec sau cu un catolic italian, dar vă simțiți solidar cu un violator pentru simplul fapt că e român. Vedeți bine că nu avem o singură identitate (român *vs* ceilalți), ci mai multe, cum ar fi de pildă violator *vs* neviolator. În acest din urmă fericit grup ne regăsim cu majoritatea europenilor, nu credeți?
Ține de noi, creștinii, să ne afirmăm valorile. Dar nu o facem nici la noi în țară,

altfel nu am mai vota masiv pentru infractori dovediți sau prezumați, ci am alege numai oameni vrednici. Așa că nu existența sau inexistența SUE va schimba influența creștinilor în legislație, decizii și moravuri publice; ține de noi să ne manifestăm, iar aici sîntem mult mai puternici alături de polonezi, italieni și irlandezi decît singuri.
Vă semnalez, între altele, că Teodor Baconschi a influențat decisiv poziția României în cazul Lautsi *vs* Italia privind eliminarea simbolurilor religioase din sălile de clasă. Datorită d-lui Baconschi, România s-a alăturat Italiei, Poloniei, Irlandei și Greciei și a cîștigat împreună ele: crucifixul a rămas la locul lui.
Iată deci utilitatea de a vota pentru politicieni creștini.

Sînteți pentru aderarea Turciei la UE?
Nu prea are legătură cu subiectul SUE, dar nu mă voi eschiva. Este o întrebare la care funcția de consilier al ministrului Afacerilor Externe mă obligă să dau răspunsul oficial al diplomației române: da. Cred însă că mi-am păstrat destulă libertate pentru a spune ce cred. Geografic vorbind, e greu să îți imaginezi o Uniune Europeană învecinată cu Iranul. Dar, gîndind strategic, ar fi o greșeală fatală să împingi un stat membru NATO spre o radicalizare islamistă și spre antieuropeism printr-o respingere fermă și principială. Turcia este o țară dinamică, în plină modernizare, care se îmbogățește văzînd cu ochii și a cărei influență politică și militară este în continuă creștere. O vrem prieten și aliat, iar România este unul din principalii susținători ai aderării sale la UE.
Greșesc eu, sau intuiesc că vă bucurați că, în acest caz, Franța „secularizată“ „are cu totul altă viziune“ decît România?

În perspectiva aderării Turciei la UE, mai putem vorbi despre ethosul creștin al (S)UE?
Sigur. El va deveni mult mai puternic chiar!

Nu e posibil să ne fi fost indusă – printr-o propagandă abilă și o politică pe măsură – impresia că nu ne putem conduce singuri, că ne-ar fi mai bine sub o „tutelă“ (cum odinioară credeau și ardelenii care pledau pentru autonomia Transilvaniei în cadrul imperiului austro-ungar și contra unificării cu regatul român)?
Repet crezul meu subsidiar: Clujul se conduce mai bine de la Cluj decît de la București, România se conduce mai bine de la București decît de la Bruxelles, iar Statele Unite ale Europei se vor conduce mai bine de la Bruxelles decît de la Washington sau Moscova. Nu doar ardelenii cred asta! ■

NOȚIUNILE POLITICE DE *DREAPTA* ŞI *STÎNGA*

O ÎNCERCARE DE REDEFINIRE CRITICĂ DIN PERSPECTIVĂ CREŞTINĂ

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

STÎNGA FACE, DREAPTA TRAGE!

Se afirmă adeseori, încercîndu-se clasarea aprioricǎ a problemei, că noțiunile politice de „dreapta" și „stînga" și-ar fi pierdut iremediabil pertinența și valoarea funcțională, mai ales în contextul „totalitar" al secolului XX. Ceea ce rămîne îndeobște adevărat e că fie uzul tendențios, fie complexitatea unor realități au produs o anume obscurizare – și o subsecventă relativizare – a înțelesului clasic al celor două noțiuni[1].

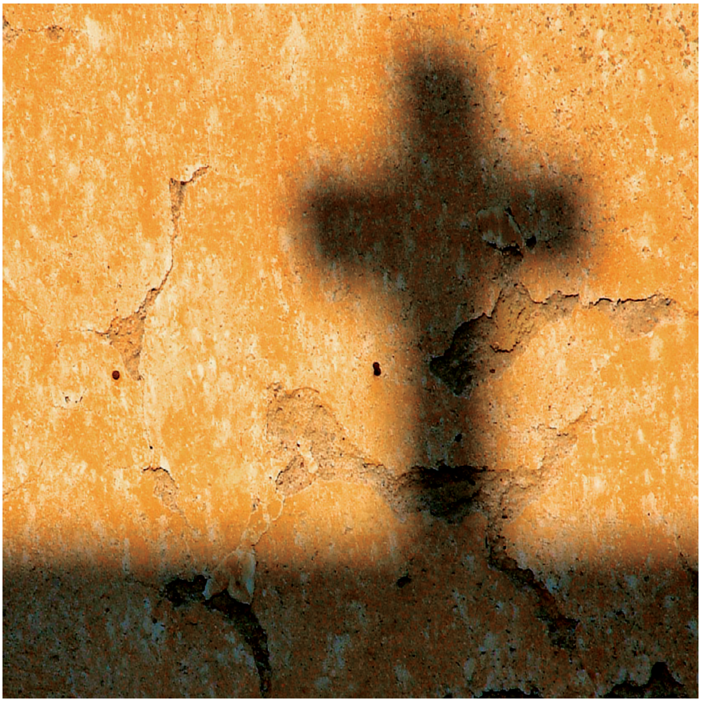
Apariția sub Stalin a struțocămilei numite îndeobște „național-comunism" (orientare preluată și la noi, mai cu seamă sub Ceaușescu, dar cu prelungiri viguroase și în perioada postcomunistă) a alimentat și a sporit confuzia; în parte întreținută deliberat, aceasta a devenit atît de mare încît puciul comuniștilor conservatori sau fanfaronada jirinovskiană din Rusia postsovietică au putut fi catalogate drept manifestări „de extremă dreaptă", ca și la noi populismul național al unor grupări de învederată origine comunisto-securistă, culminînd în discursul radical al lui C. V. Tudor. Altfel spus: stînga face, dreapta trage!

Mai mult sau mai puțin agonic, acest naționalism gregar al avortonilor comunismului reprezintă astăzi cel mai perfid handicap pentru renașterea unei drepte adevărate în țările fostului lagăr comunist.

La sporirea confuziei au contribuit, probabil nu întîmplător, și anumite forme de dreaptă caricaturală ivite mai tîrziu în sînul democrațiilor occidentale (cazul Chirac, în Franța; cazul Berlusconi, în Italia; cazul Aznar, în Spania etc.). Adeseori, prin eludarea originilor de stînga („roșii") ale liberalismului și prin supralicitarea criteriului economic (moștenire astăzi generalizată a mentalității marxiste), anumite grupări liberale, pragmatice și individualiste în sens capitalist, ajung să fie calificate (și chiar să se declare ele însele) „de dreapta", în opoziție cu tendințele protecționist-populiste ale social-democrației (ca să nu mai vorbim de cele radical colectiviste ale comunismului de toate nuanțele). În realitate, avem de-a face, în astfel de cazuri, mai degrabă cu un fel de „dreaptă a stîngii" decît cu o dreaptă propriu-zisă (astăzi aproape inexistentă în viața politică de prim-plan a lumii euro-americane).

De altfel, dreapta autentică, de tip tradițional, este în mod egal dezavuată de toate aceste cercuri politicianiste, fie că ele se definesc de extremă stîngă, de stînga, de centru-stînga sau de centru-dreapta. Prin *mass-media*, dar și prin puternica ideologizare a sistemului educațional, s-a impus pretutindeni *o imagine diabolizată a dreptei*, redusă abuziv la *extrema dreaptă* (de unde cunoscutele etichete stigmatizante, aplicate adesea destul de abrupt: „nazism", „fascism", la noi – „legionarism" etc.).

În genere, pe cînd stînga este judecată cît se poate de nuanțat (găsindu-se scuze chiar pentru crimele și ororile fără precedent ale comunismului!), dreapta este judecată aproape exclusiv prin excesele ei și considerată, în consecință, un fel de „sumă a tuturor răutăților". Nu se explică niciodată de ce, în pofida extremismelor ei istorice, stînga are drept necontestat în cetate, pe cînd dreapta – ale cărei extremisme, deși la fel de reprobabile, au avut consecințe mult mai limitate în spațiu și timp – nu beneficiază de același drept principial. Sau de ce, dacă poate exista, fidelă principiilor ei, o stîngă neextremistă (astăzi dominantă pe mapamond), n-ar putea exista și o dreaptă

DACĂ PRIVIM LUCRURILE PRIN PRISMA DIALECTICII *PROVOCARE-RĂSPUNS*, DREAPTA N-A FĂCUT, DE REGULĂ, DECÎT SĂ RE-ACȚIONEZE LA ACȚIUNILE PROVOCATOARE ALE STÎNGII (ȘI ÎN ACEST SENS NU-I GREȘIT ȘI NICI INFAMANT S-O DEFINIM CA FIIND FERM „REACȚIONARĂ“).

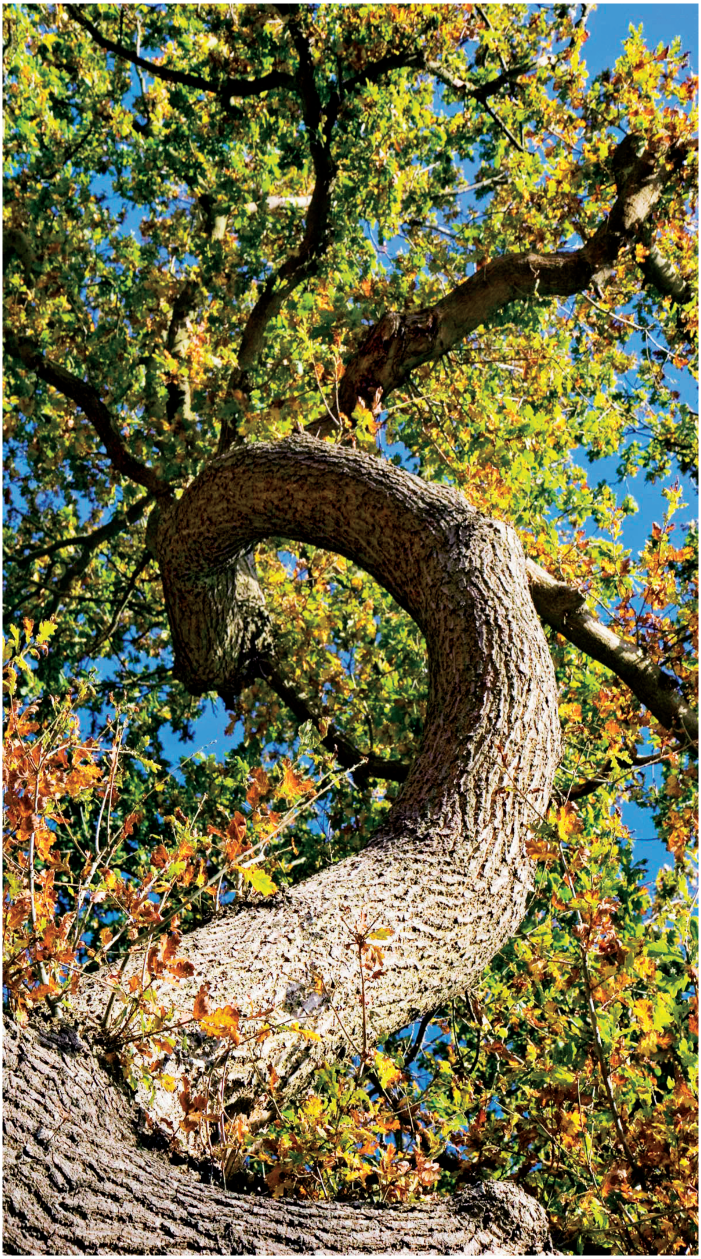
neextremistă și la fel de fidelă principiilor proprii. Cu atît mai mult cu cît, la o cercetare istorică atentă și onestă, se poate lesne observa că, încă de la originile ei, dreapta a dus o politică defensiv-conservatoare, în timp ce stînga a fost cea care s-a manifestat ofensiv-revoluționar, încetățenind în practica politică radicalismul și violența (împinsă pînă la terorismul organizat). Dacă privim lucrurile prin prisma dialecticii *provocare-răspuns*, dreapta n-a făcut, în cele mai multe cazuri, decît să re-acționeze la acțiunile provocatoare ale stîngii (în acest sens precis, nu-i greșit și nici infamant să definim dreapta ca fiind „reacționară“). Să luăm ca exemplu secolul XX: lăsînd la o parte cazul controversat al hitlerismului (deși există numeroase probe că războiul mondial a fost mai dorit de viitorii aliați și de cercurile sioniste decît de Hitler însuși, care într-un fel a fost *forțat* să-l declanșeze), s-ar fi născut oare în România „reacțiunea“ legionară în absența amenințării bolșevice (cu privire la care istoria a dovedit că legionarii n-au exagerat deloc), sau în Spania „reacțiunea“ franchistă în absența complotului cominternist (ce urmărea să asigure Sovietelor un cap de pod la cealaltă extremitate a Europei)?

Folosindu-ne de o noțiune supralicitată astăzi[2], „totalitarismul“ de stînga (real sau doar potențial) a generat prin retorsiune „totalitarismul“ de dreapta. Putem cădea de acord că „totalitarismul“ e reprobabil oricare i-ar fi culoarea, dar tocmai de aceea nu se înțelege de ce sînt judecate stînga cu o măsură, iar dreapta cu altă măsură; de ce, păcătoase amîndouă, una are dreptul la clemență și reabilitare, iar alta nu?!

În fine, dincolo de aceste paradoxuri, mai trebuie observat că noțiunea însăși de „totalitarism“, utilizată parșiv, a contribuit hotărîtor la confuzia extremă între dreapta și stînga, mutîndu-se accentul de pe *deosebirile esențiale* pe *asemănările fenomenale* (accidentale). Or, parafrazînd vechiul dicton *Non idem est si duo dicunt idem*, am putea spune, la fel de legitim: „Nu-i același lucru cînd doi întrebuințează aceleași mijloace“, diferența făcînd-o cauzele și finalitățile, iar nu recuzita conjuncturală.

Chiar dacă supuse, mai mult sau mai puțin deliberat, atîtor confuzii și relativizări, cred că noțiunile politice de „dreapta“ și „stînga“ rămîn necesare și perfect operante, cu condiția de a fi corect *redefinite* (cum se întîmplă, periodic, cu multe noțiuni politice, filosofice sau culturale, mai ales într-o cultură de uzură mediatică, precum cea contemporană). ➘

Rîndurile care urmează încearcă – fără pretenții de exhaustivitate analitică – să pună temei unei posibile și necesare redefiniri în paralel a celor două noțiuni, pe baza cîtorva *note esențiale*, desprinse atît din materialul doctrinar, cît și din cel factologic, și raportate la reperele morale și intelectuale ale tradiției creștine (în sînul căreia au și căpătat contur).

DOUĂ PERSPECTIVE IREDUCTIBILE

„Dreapta" și „stînga" nu sînt doar două orientări strict politice, cum se crede îndeobște, ci ele acoperă două moduri divergente de raportare a umanului la existență, două *weltanschauungen* în sensul cel mai larg al cuvîntului.

Astfel, dreapta este principial **spiritualistă**, raportînd ordinea imanentă la o ordine transcendentă; ea nu disprețuiește valorile materiale, dar nici nu le absolutizează, recunoscînd primatul valorilor spirituale și, în consecință, primatul culturii asupra civilizației. Stînga, dimpotrivă, este principial **materialistă**, în mod adeseori nedisimulat și chiar ostentativ, ignorînd sau chiar disprețuind spiritualitatea, promovînd o cultură laică și chiar atee, în subsidiarul unei civilizații utilitariste. Omul de stînga, pretins „emancipat" și „liber-cugetător", există concurențial față de Dumnezeu, idolatrizînd umanul, de unde suspiciunea, dacă nu chiar repulsia lui față de manifestările „mistico-religioase", identificate abrupt cu „obscurantismul" și „tolerate" pe alocuri numai din considerente democratice sau populiste. Omul de dreapta, fără a fi neapărat religios în toată puterea cuvîntului, are măcar o minimă deschidere metafizică, păstrează respectul față de Dumnezeu și de ordinea religioasă, înțelege măcar funcția socială și etică a religiei. De aceea, s-ar putea spune că este în firea dreptei să se altoiască pe o tradiție moral-religioasă, la fel cum este în firea stîngii să substituie religiei imperativul ideologic sau chiar economic („sacralizarea pieței", cum s-a spus) și să facă din spirit o simplă „funcție a materiei". Nu întîmplător, în variantele lor extreme (ceea ce nu înseamnă neapărat: „extremiste"!), dreapta a putut ajunge pînă la misticismul istoric (cazul legionarismului), iar stînga pînă la „ateismul științific"

(cazul bolșevismului); la un pol – exacerbarea spiritualului, la celălalt – materialismul cel mai cras[3].

În strînsă legătură cu spiritualismul stă sensibilitatea **morală** sau eticismul călăuzitor al dreptei autentice, moștenitoare, cum am arătat altădată, a unei întregi „fenomenologii a rectitudinii“ (*cf.* nota 1). Desigur, nu este vorba aici atît de performanța etică a fiecărui ins în parte, cît de recunoașterea și asumarea unei instanțe ideale, superioare tuturor cazurilor particulare și din care derivă organic orice *normă* de comportament politic sau civic/social. Asemenea „cavalerului“ de odinioară, omul de dreapta acceptă să se conformeze unui „cod al onoarei“, pe care se poate întîmpla să-l calce conjunctural, dar nu să-l conteste principial. Omul de stînga, vulgar machiavelic, cînd nu-i de-a dreptul imoral, cultivă mai degrabă o poziție **amorală**, convins că morala nu are de-a face cu politica și că interesul este mai presus de onoare (sub scuza formală a „pragmatismului“, împins nu o dată pînă la cinism). Mentalitatea stîngistă e cea care a legitimat în lumea modernă *indiferentismul moral* al actului politic (ce-a contaminat pe alocuri și unele facțiuni degenerate ale dreptei). E adevărat că politica obligă uneori la *compromis*, dar în timp ce stînga e adepta *maximului de compromis*, dreapta se străduiește în direcția *minimului de compromis*. În fine, tocmai dintr-o superioară responsabilitate morală, omul de dreapta dă întîietate „îndatoririlor“ (fiind mai dispus la sacrificiul de sine, care-i o formă de „eroism“ existențial), pe cînd omul de stînga este preocupat mai ales de „drepturi“ (*propter imbecilitatem generis*).

Dreapta e **tradiționalistă** sau **conservatoare**, în vreme ce stînga se vrea **progresistă** și **revoluționară**. Tradiționalismul dreptei nu înseamnă, desigur, conservarea unor realități „primitive“, nici vreo formă de regresivism romantic ori de protocronism delirant; altfel spus, el nu înseamnă nici nostalgie, nici stagnare, ci *o dinamică vie și constructivă pe linia unei tradiții istorice și spirituale corect evaluate*. Dreapta refuză scenariul unei societăți amnezice: sîntem – fie inși, fie neamuri – moștenitorii unui trecut de valori și de experiențe care ne legitimează și ne obligă; și sîntem *noi înșine* numai cu acest trecut cu tot. Ni se cere înțelepciunea și vrednicia de a valorifica în mod creator această tradiție pe fondul actualității, continuînd fără complexe ceea ce este esențial și viabil, dar eradicînd cu toată fermitatea ceea ce este accidental și perimat. Operațiunea, desigur, nu-i nici ușoară, nici lipsită de riscuri, dar în funcție de ea se definesc, la nivel etno-identitar, curajul și demnitatea noastră existențială, în ecumenicitatea unui europenism dezideologizat („Europa națiunilor“). Pentru a nu cădea – cum se întîmplă adesea – în cursa „tradiționalismului“ prost (a „apucăturilor“ de tot felul), avem nevoie de „deosebirea duhurilor“, adică de un discernămînt de o maximă luciditate și onestitate, bazat pe „căldura“ iubirii, dar și pe „răceala“ cunoașterii. Stînga ar voi să nu ne iubim și să nu ne cunoaștem decît în sincronia unor interese conjuncturale și în perspectiva unui viitor abstract; ea stă sub dogma ideologică a unui progresism mecanic și uniform(izator), fără memorie și fără transcendență, derivat speculativ din iluzia evoluționistă și din reformismul de tip masonic. Or, la răstimpuri, acest progres antecalculat se cere forțat pe cale revoluționară, cu orice preț și cu orice mijloace. Dacă demersul eșuează sau „progresul“ întîrzie să se producă, atunci de vină nu sînt niciodată viciile interne ale stîngii, ci forțele „reacționare“ ale societății, care trebuie remoșită, într-un nou context de interese, de o altă formă de stîngism dizolvant! (Uneori limba e mai realistă decît noi: celor gata să exalte „revoluția“ și să dezavueze „reacțiunea“ li s-ar putea reaminti, în treacăt, că *revolutio* înseamnă „întoarcere înapoi“, în timp ce *reactio* este „facere din nou“, „schimbare“, „primenire“…) Omul de dreapta refuză „să-și spele creierii“, să absolutizeze „momentul istoric“ și să adopte calea exclusivă a profitului politicianist: el se simte verigă într-un lanț ➘

„DREAPTA“ ȘI „STÎNGA“ NU SÎNT DOAR DOUĂ ORIENTĂRI STRICT POLITICE, CUM SE CREDE ÎNDEOBȘTE, CI ELE ACOPERĂ DOUĂ MODURI DIVERGENTE DE RAPORTARE A UMANULUI LA EXISTENȚĂ, DOUĂ *WELTANSCHAUUNGEN* ÎN SENSUL CEL MAI LARG AL CUVÎNTULUI.

al generațiilor, cu răspundere morală atît pentru trecut cît și pentru viitor. Omul de stînga, dimpotrivă, pare să creadă – vorba lui Eminescu – că „țara este jucăria și proprietatea exclusivă generației actuale“[4]. Stînga stă sub semnul *scopului imediat* (cel care, prin definiție încetățenită, „scuză mijloacele“) și mizează pe forțarea unui *progres artificial*, în vreme ce dreapta se vrea lucrătoare sub semnul *datoriei eterne* și mizează pe stimularea unui *progres organic* – singurul cu adevărat real și durabil, deși poate mai puțin spectaculos.

Izvorîtă întotdeauna dintr-o tradiție națională și erijîndu-se în apărătoare a ei, dreapta s-a definit, încă de la origini, dar cu deosebire în a doua jumătate a secolului al XIX-lea („secolul naționalităților“) și prima jumătate a secolului XX (epoca marilor autoritarisme etnocentriste, înghesuite uneori abuziv sub eticheta de „fascism“), ca o direcție politică **naționalistă**, opusă programatic (nu doar politic, ci și cultural) stîngii **internaționaliste** sau cosmopolite. Naționalismul dreptei autentice (D. Gusti îl numea, prudent, „patriotism național“) nu reprezintă altceva decît o formă firească de păstrare și afirmare creatoare a ființei și „geniului“ național (recunoscîndu-se, în acest înțeles, dreptul la naționalism *tuturor* neamurilor pămîntului); orice naționalism rămîne legitim atîta vreme cît nu devine exclusivist și narcisist. Naționalismul adevărat (cu o contribuție atît de însemnată și în cîteva momente-cheie ale istoriei moderne românești: paradoxalul pașoptism, marea unire, rezistența anticomunistă) n-are nimic de-a face cu ceea ce se numește în mod curent „rasism“, „șovinism“, „xenofobie“, „provincialism“, „tribalism“ sau altele asemenea. Astfel de devieri nefirești ale firescului național nu țin, politicește vorbind, nici de dreapta, nici de stînga, ci doar de alunecările extremiste ale acestora; ele se ivesc, de obicei, atunci cînd naționalismul își pierde farurile moral-spirituale sau este folosit doar ca simplă unealtă demagogic-populistă (de regulă, în absența unor temeiuri transcendente, naționalismele riscă să o ia razna, prefăcîndu-se în reprobabile forme de rasism, ca în cazul nazismului, adică biologizîndu-se în măsura în care se despiritualizează). Altminteri, îndreptățirea naționalismului e mai simplă decît pare. Dacă individului, spre a fi sănătos și destoinic, se obișnuiește să i se spună: „Cunoaște-te pe tine însuți!“, „Ai încredere în tine însuți!“ și, mai ales, „Fii tu însuți!“, de ce ar fi neindicat ca neamurilor să li se facă aceleași recomandări? Dacă „personalitatea“, „încrederea în sine“ și „conștiința de sine“ sînt valori generale și netăgăduit pozitive la nivelul umanității individuale (deși în democrațiile occidentale există, de la o vreme, o anume tendință antipersonalistă de origine pur ideologică, manifestată mecanic și-n amendarea constipată a oricărui discurs identitar, cu excepția asumată a celui evreiesc), cum ar putea fi ele ceva negativ la nivelul umanității comunitare?! Aceasta ar da o imagine schizofrenică a umanului! Naționalismul, în fond, atunci cînd se ridică de la starea de afect la starea de conștiință (devenind *idee* fără a înceta să fie *sentiment*), nu-i nimic altceva decît limpezirea și stimularea *personalității* creatoare, a *încrederii* în propriile puteri și a *conștiinței de sine* a fiecărui neam. Pe de altă parte, *națiile* sau *neamurile* (evit termenul de „națiune“, puternic pervertit de ideologiile și sociologiile de inspirație marxistă, precum și termenul de „popor“, pe care-l resimt ca mai potrivit în sincronie decît în diacronie) nu sînt doar realități istorice, ci și metafizice, făcînd parte din ordinea ontologică a lumii lui Dumnezeu (Care le-a creat – sau măcar le-a îngăduit, după „cădere“, conform unor teorii mai circumspecte – ca determinări ființiale ale umanului, inerente istoriei pînă la eshaton)[5]. Umanitatea abstractă este o marotă fictiv-idealistă a demagogiei cosmopolite; în realitate, umanul nu există nicăieri în afara unei determinări naționale. Stînga, în genere, refuză să țină seama de toate aceste aspecte, lucrînd sistematic, de două veacuri încoace, la dizolvarea conștiinței naționale, în numele unui uniformism interesat și manipulatoriu (numit pînă mai ieri „cosmopolitism“ sau

DREAPTA REFUZĂ SCENARIUL UNEI SOCIETĂȚI AMNEZICE: SÎNTEM – FIE INȘI, FIE NEAMURI – MOȘTENITORII UNUI TRECUT DE VALORI ȘI DE EXPERIENȚE CARE NE LEGITIMEAZĂ ȘI NE OBLIGĂ; ȘI SÎNTEM NOI ÎNȘINE NUMAI CU ACEST TRECUT CU TOT.

„internaționalism", iar azi „globalizare" sau „mondializare"). Puseurile naționaliste ale stîngii, la care m-am referit în treacăt mai sus, nu reprezintă decît niște caricaturi narodniciste ale patosului național, fără organicitate și fără transcendență (cum a fost, într-o privință, și „naționalismul masonic" al secolului al XIX-lea – armă conjuncturală a unor scopuri oculte, vizînd prăbușirea succesivă a imperiilor tradiționale).

ÎNTRE REALISM ȘI IDEALISM

Se poate vorbi de *realismul spiritual* al dreptei, în opoziție cu *idealismul materialist* al stîngii. Dreapta este **realistă** întrucît își propune, în general, să respecte ordinea firească a lumii lui Dumnezeu („datul" Firii), iar nu s-o re-formeze după măsuri și cu mijloace omenești. Ea năzuiește, în particular, o adaptare lucidă a doctrinelor și strategiilor politice la ansamblul realităților obiective ale unei națiuni („Realitățile dictează"). Stînga este **idealistă** prin excesul ei teoretizant, prin transformarea abuzivă a unei idei, a unui model mental, în grilă a realității. Omul de dreapta trăiește în lumea lui *este*, recunoscîndu-L pe Dumnezeu ca garant absolut al Realității și al Adevărului, în vreme ce omul de stînga trăiește în lumea lui *trebuie să fie*, confundînd realul cu empiricul și adevărul cu arbitrarul rațiunii omenești. Omul de dreapta nu va sfida realitățile de dragul ideilor, ci va căuta să modeleze realitățile date ținînd seama de notele lor specifice; el nu va căuta „modéle" gata făcute, pe care să le aplice vieții naționale în mod mecanic și imitativ (ce altceva sînt „formele fără fond"?), ci se va strădui să închege forme adecvate fondului concret de care dispune. În virtutea premiselor lor, stînga e procustiană și imitativă, pe cînd dreapta încearcă să fie flexibilă și creatoare. Stînga – posedată de universalismul abstract – poartă spre o lume globalizată și uniformizată artificial („noua ordine mondială"?), pe cînd dreapta se pune în slujba diversității naturale și a simfoniei notelor specifice. Din păcate, mai toată istoria noastră modernă este victima idealismului de stînga: de la idealismul unui Stat liberal transplantat iresponsabil într-o lume abia ieșită din Evul Mediu, trecînd prin idealismul așa-ziselor „alianțe istorice" (pe care istoria însăși le-a ridiculizat la Yalta), apoi prin idealismul unei industrializări forțate (dublate de distrugerea potențialului agrar), pînă la idealismul actual al unei „integrări europene" mimetice și umilitoare, de un conformism aproape decerebrat. Rămînînd în cercul vicios al stîngii, noi riscăm să ducem la capăt linia sinuciderii naționale ➘

(chiar dacă dictatura civilizată a „comunitarismului albastru", de tip european, e mult mai digerabilă în imediat decît dictatura sălbatică a „comunismului roșu", de tip asiatic).

În virtutea *realismului* ei, dreapta apără ordinea **ierarhică**, în vreme ce stînga, în virtutea *idealismului* ei, este zgomotos **egalitaristă**. Creația lui Dumnezeu este structurată ierarhic pe toate nivelurile, de la lumea îngerilor pînă la regnul mineral. Inegalitatea naturală a oamenilor nu-i o chestiune de speculație filosofică, ci una de observație curentă. Democrația nu poate face din neghiob geniu, dar îl sacrifică pe geniu neghiobului, înlocuind, în viața socială, criteriul calitativ cu cel cantitativ („Proști, dar mulți!"), în numele unui „umanitarism" acefal. Stînga democratică tinde spre o uniformizare socială la nivelul de jos; în realitate, neputînd anula „vîrfurile" politice sau plutocratice, se mulțumește să le anuleze pe cele morale sau intelectuale, lăsînd deschisă calea imposturii socio-profesionale și a lichelismului „orientat". Confuzia valorilor și a competențelor este o afacere „sinistră" (în dublul sens etimologic al cuvîntului), cu consecințe destructurante pe toate planurile vieții publice. Chiar cel care „ajunge sus" într-o astfel de lume poartă aproape fără excepție marca mediocrității; sfertodoctul șmecher devine lider conjunctural al unei societăți decapitate, făcînd cel mult figura „chiorului în țara orbilor". Pe de altă parte, în plan concret, egalitatea – trîmbițată cu atîta instrumentar demagogic – rămîne îndeobște pentru „cîini", nu pentru „căței". Pînă la urmă, performanța oricărei propagande egalitariste nu este instaurarea „egalității" (care este pură utopie), ci mai degrabă subminarea ierarhiilor reale, marginalizarea elitelor adevărate, massificarea manipulatorie. Dreapta încearcă, atît cît mai este cu putință, promovarea unei ierarhii calitative, conjugarea armonică a inegalităților obiective într-un organism social funcțional și viabil, în care fiecare element ocupă un loc precis și îndeplinește un rol potrivit statutului său *real*, precum și transformarea democrației retorice într-o *demofilie* practică, într-o comunitate de tip ecumenic, omogenizată prin iubire și prin dreptate, după modelul istoric al Bisericii (*Ecclesia*).

Se înțelege că dreapta nu poate fi altfel decît **elitistă**, nu din lipsă de considerație față de popor, ci tocmai din răspundere față de acesta. Unui popor îi va merge cu atît mai bine cu cît va fi condus/călăuzit de oameni luminați, morali și competenți, stimulați și respectați ca atare. O elită națională[6] este un dar pe care Dumnezeu îl face unui popor, iar poporul se înnobilează și respiră prin ea ca Biserica prin sfinți. În condițiile sociale actuale, elita este chemată să îndeplinească – *mutatis mutandis* – funcția vechii *aristocrații* (etimologic: casta „celor mai buni"). Minoritatea calitativă, în sînul unui corp

național, răscumpără și transfigurează majoritatea „purtătoare de specie“, dă sens vieții naționale, punctează istoria. „Elită“ și „popor“ își sînt reciproc necesare, asemenea capului și membrelor într-un trup viu. Fără popor, elita nu are „obiect“; fără elită, poporul nu are „subiect“. Stînga, dimpotrivă, este ostentativ **populistă**, dar discursul ei demagogic și lozincard trădează mai degrabă iresponsabilitatea civică decît considerația față de *demos*. Pentru stînga, poporul se preface în massă electorală sau în massă de manevră. Pe politicianul de stînga, observa Mircea Eliade într-un articol de tinerețe, nu-l interesează „*nevoile* masselor, ci *opiniile* acestor masse, […] nu *ce se întîmplă* cu massele, ci *ce spun* massele. Aceste cîteva reforme care s-au făcut, bune sau rele cum ar fi, nu s-au făcut pentru întărirea socială și promovarea politică a masselor, ci pentru *cucerirea opiniei* lor, adică a voturilor“ (*Demagogie prerevoluționară*)[7]. Adevăratul om politic de dreapta își propune să se identifice moral cu poporul, ca slujitor loial, iar nu ca simplu beneficiar (profitor) de pe urma acestuia. Pentru el poporul este „sinea lărgită“, iar pentru popor el este „conștiința mai bună“. Din păcate, stînga (și mai ales comunismul marxist) a încetățenit în societățile moderne divorțul orgolios dintre elite și popor: pe de o parte fronda sau chiar ura „masselor populare“ față de „domni“ („Noi muncim, nu gîndim!“), iar pe de altă parte înstrăinarea și disprețul acestora față de „turmă“. S-ar putea zice că stînga urmărește mai ales să *în-cînte* poporul, adică să-l amăgească în mod interesat, pe cînd dreapta își propune mai ales să-l *des-cînte*, adică să-l „exorcizeze“ de reziduurile lui „malefice“. Că adeseori poporul se lasă mai degrabă amăgit decît exorcizat, aceasta e o altă discuție.

Un ultim aspect pe care aș ține să-l semnalez aici, strîns legat de cele anterioare, este faptul – atins deja în treacăt – că dreapta aduce o viziune **personalistă**, în contraponderea viziunii instigator **individualiste** a stîngii (mentalitatea stîngistă, mai mult decît teoriile filosofice sau curentele literar-artistice, a încetățenit în lumea modernă postiluministă individualismul cel mai deșănțat, împins adeseori pînă la manifestări anarhice). Distincția dintre *persoană* și *individ* e bine precizată în teologie, filosofie și psihologie, dar insuficient valorificată – iar adesea deliberat ocolită – de politologi și sociologi. Într-o circumscriere foarte sumară, *persoana* este o realitate *calitativă*, liberă, creatoare și „deschisă“ (capabilă de transcenderea de sine, de „cuminecarea“ cu celălalt), pe cînd *individul* rămîne o realitate *cantitativă*, aservită, imitativă și „închisă“ (în sinea sa egoistă, în „limita care limitează“ a propriului eu). În termeni noicişti, individul stă sub semnul „devenirii întru devenire“, pe cînd persoana sub acela al „devenirii întru ființă“. *Personalismul* întruchipează o umanitate dinamică și complexă, capabilă de spor lăuntric și de integrare comunitară, adică de participare originală și responsabilă la o realitate care o depășește și îi dă sens. *Individualismul* reflectă o umanitate statică și elementară, paralizată sufletește și non-participativă, înregimentabilă numai cantitativ, din mimetism sau din simplă instinctualitate gregară. Omul politic de dreapta preferă să aibă de-a face cu persoane, cel de stînga – cu indivizi (pioni acefali și interșanjabili). Primul construiește omul, celălalt îl manipulează. Primul se vrea înțeles, celălalt doar urmat. Primul simte națiunea ca pe o forță creatoare într-o unitate de destin, celălalt o tratează ca pe o turmă de consum într-o convergență conjuncturală. Desigur, pot exista și un individualism superior (traducînd o formă de dezabuzare și abandon civic sau chiar existențial), și un personalism patologic (un fel de exacerbare a propriei persoane, de ostentație posesivă, de grandomanie paranoidă), dar nu ele fac regula. În orice caz, individualismul – pe care stînga îl cultivă fără scrupule – are consecințe profund negative, atît la nivel individual (egoism cinic, alienare, indiferentism, perversiune etc.), cît și la nivel social ➘

STÎNGA TINDE SPRE O UNIFORMIZARE SOCIALĂ LA NIVELUL DE JOS; ÎN REALITATE, NEPUTÎND ANULA „VÎRFURILE“ POLITICE SAU PLUTOCRATICE, SE MULȚUMEŞTE SĂ LE ANULEZE PE CELE MORALE SAU INTELECTUALE, DESCHIZÎND CALEA IMPOSTURII ŞI A LICHELISMULUI „ORIENTAT“.

(societăți democratice „atomizate“ sau societăți nedemocratice de tip colectivist), ducînd, în genere, la disoluția umanului și la agonia națiunilor.

OMUL POLITIC DE DREAPTA PREFERĂ SĂ AIBĂ DE-A FACE CU PERSOANE, CEL DE STÎNGA – CU INDIVIZI (PIONI ACEFALI ŞI INTERŞANJABILI). PRIMUL CONSTRUIEŞTE OMUL, CELĂLALT ÎL MANIPULEAZĂ. PRIMUL SE VREA ÎNȚELES, CELĂLALT DOAR URMAT.

MARELE PARIU AL ÎN-DREPTĂRII

Sper că de aici rezultă suficient de limpede că noțiunile de „dreapta“ și „stînga“ pot avea – și chiar au – un conținut precis și o pertinență mereu actuală, dincolo de orice confuzii sau contaminări conjuncturale. La o analiză atentă și onestă, bazată pe însumarea tuturor trăsăturilor relevante de mai sus (care limpezesc problema fără s-o acopere complet), nimeni nu va risca, de pildă, să confunde cu dreapta naționalismul populist al stîngii de extracție comunistă (marea „cioară vopsită“ a istoriei contemporane) sau neoliberalismul castrat și făcut cadou avortonilor cosmetizați ai social-democrației, nici să vadă vreo deviere spre stînga în sensibilitatea socială sau în patosul comunitar al dreptei (cum i s-a întîmplat d-lui Alexandru George, autor cu mărturisită sensibilitate liberală și masonică, care s-a și străduit în ultimii ani, cu un zel demn de o cauză mai bună, să acrediteze enormitatea că legionarii – cărora altminteri li se pot aduce atîtea alte critici întemeiate – ar fi fost… „bolșevicii noștri“!). Pe de altă parte, se va putea mai lesne constata că pe scena politică românească a momentului de față dreapta e ca și inexistentă (toate înjghebările politice de dreapta din perioada postcomunistă – nici multe, dar nici puține – eşuînd în mod lamentabil, mai devreme sau mai tîrziu, din pricini pe care nu-i locul să le dezbatem aici), iar reconstrucția ei nu va fi deloc ușoară, implicînd o întreagă „schimbare de paradigmă“, cu eventualul sacrificiu contextual al unei elite mobilizatoare, capabile să re-creeze o efectivă sensibilitate de dreapta într-o societate suprasaturată de stîngism. Dreapta de mîine, în măsura în care va izbuti să se constituie în forme credibile și viabile, nu va fi nicidecum o simplă reiterare a dreptei de ieri, chiar dacă va

[1] „Istoria plasează naşterea acestei stranii şi arbitrare diviziuni în septembrie 1789, cînd diferenţele de doctrină în Adunarea Naţională au fost pentru prima dată traduse în termeni topografici. O dată ce-şi ocupaseră locul la dreapta scaunului prezidenţial, conducătorii clerului şi marea nobilime au început să obstrucţioneze şi să conteste iniţiativele reformiste ale patrioţilor majoritari de la stînga podiumului“ – Hans Rogger, Eugen Weber (eds.), *The European Right. A historical Profile*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1965; trad. rom.: *Dreapta europeană. Profil istoric*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1995 (pentru citatul reprodus aici, vezi p. 55). Acest sens „topografic“ este avut în vedere şi de definiţiile mai noi: „Din *Encyclopedia of World Politics* a lui Walter Theimer aflăm că partidele de dreapta sînt partidele conservatoare şi naţionaliste, ai căror reprezentanţi parlamentari stau de obicei pe partea dreaptă, cum priveşti din fotoliul preşedintelui“ (*ibidem*, p. 1). În al său *Dicţionar de simboluri* (trad. rom.: Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2002, vol. 1, p. 136), H. Biedermann observă: „E neclară provenienţa denumirii partidelor politice (de dreapta: conservatoare; de stînga: progresiste) care a determinat aşezarea acestora în Parlament. Probabil că iniţial influentele partide ale nobililor, *Tory*, au revendicat partea «mai bună» (dreapta) pentru ei, lăsînd-o opoziţiei pe cea mai puţin respectată“ (în toată tradiţia europeană, locul de onoare este cel din dreapta superiorului). În orice caz, e cel puţin o naivitate să crezi că această dispunere „topografică“ ar fi fost întîmplătoare. Am arătat, în eseul meu „Simbolistica tradiţională a dreptei. Pentru o fenomenologie a rectitudinii“ (cf. *Cartea îndreptărilor. O perspectivă creştină asupra politicului*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004), că, dincolo de acest aspect exterior şi conjunctural, există rădăcini mult mai vechi ale binomului respectiv, convergente, în linii mari, cu semantica politică modernă. Între *simbolismul tradiţional* şi *simbolismul politic* de dată mai recentă s-a produs din capul locului (sau, în orice caz, de foarte devreme) o osmoză greu de contestat, valorificată constant de filosofia politică, dincolo de ideologiile strict operative sau de cecitatea propagandei cotidiene.

[2] Cea de „totalitarism“, ce pare să fi fost utilizată în sensul actual pentru prima dată în 1923, de către Giovanni Amendola, politician liberal-democrat, adversar al lui Mussolini, în sintagma „spiritul totalitar al fascismului“, dar care s-a generalizat în limbajul politologic mai ales după ce Hannah Arendt şi-a publicat, în 1951, lucrarea intitulată *Elemente und Ursprünge totalitärer Herrschaft* (*Elementele şi originile guvernărilor totalitare*).

[3] Este de reţinut, în acest sens, şi observaţia foarte pertinentă a unui Jean Jaélic (*La Droite, cette innconue*, Les Sept Couleurs, Paris, 1963, p. 13): „Cuvintele «stînga» şi «dreapta» capătă fiecare, transpuse pe planul social, un sens care le scoate din indistincţia accepţiunii curente: stînga

crește din vechile rădăcini. Ea se va altoi pe noua problematică a lumii noastre, în care, dincolo de competențele manageriale, dinamismul critic al „societății deschise“ și apropierea ecumenică a Bisericilor creștine vor avea probabil un rol însemnat, iar sensibilitatea apocaliptică va produce noi polarizări religioase, sub semnul tuturor celor trei monoteisme. În orice caz, dacă se pune problema unei opțiuni politice consecvent creștine, ea nu poate merge decît spre dreapta, stînga fiind, în toate formele ei posibile, însăși negația tradiției și a ordinii creștine.

Dincolo de precarul context românesc, renașterea unei drepte responsabile, ca alternativă primenitoare la actualul haos moral-spiritual, rămîne și marele pariu (cu adevărat) european al începutului de mileniu: dacă el va fi pierdut, Europa se va preface, în doar cîteva zeci de ani, sub presiunea concurențială a „modelului american“ (care cu o mînă mîngîie și cu alta sugrumă), într-un conglomerat uman fără identitate și fără Dumnezeu, iar ruinei moral-spirituale îi va urma probabil colapsul unei economii artificial centralizate (comunitarismul bruxellez avînd toate șansele să repete cu timpul, în forme mai complexe, falimentul comunismului moscovit)[8]. Stînga (chiar și neextremistă), prin suficiența și viciile ei structurale, este „limba pe care piere“ inevitabil orice civilizație creatoare, mai devreme sau mai tîrziu. Mocirla călduță a democrației – cum e aceasta înțeleasă azi (confundîndu-se politicul cu socialul, libertatea cu egalitatea, funcția cu valoarea) – nu constituie decît un echilibru trecător și mă tem că chiar în ea zac germenii metastazei viitoare. ■

înclină spre egalitatea materială, spre cantitatea luată drept finalitate (adică spre o pură posibilitate de schimb sau de substituție); dreapta înclină spre aristocrația spirituală, spre domnia calității (adică spre starea intimă/esențială a lucrurilor)“ (trad. mea).

[4] „Un remediu radical ar fi numai *o mînă de fier*, dreaptă și conștie [conștientă] de țelurile ei bine hotărîte, care să inspire *tuturor* partidelor convingerea că statul român moștenit de la zeci de generații, care-au luptat și suferit pentru existența lui, formează moștenirea altor zeci de generații viitoare și nu e jucăria și proprietatea esclusivă a generației actuale“ (M. Eminescu, *Opere*, ed. Perpessicius, vol. X, Editura Academiei, București, 1989, p. 104).

[5] Conform învățăturii creștine, există o tainică solidaritate eschatologică între ins și neamul căruia îi aparține. Sf. Ioan Teologul ne comunică această viziune a Ierusalimului ceresc: „Și neamurile vor umbla în lumina ei [a cetății sfinte], iar împărații pămîntului vor aduce la ea mărirea lor […] Și vor aduce în ea slava și cinstea neamurilor“ (*Apocalipsa* 21, 24 și 26). Încă din vechime, evreii sugerau unitatea mistică în eternitate a insului cu spița lui, spunînd despre cel ce murea că „s-a adăugat la neamul său“. Biserica se roagă în mod curent, pentru cei răposați, să fie pomeniți de Dumnezeu „cu tot neamul lor cel adormit“. Neamul este resimțit ca un fel de „sine lărgită“ a fiecăruia dintre noi, avînd nu doar subzistență *istorică*, ci și permanență *transistorică*.

[6] Am în vedere aici nu definiția „altimetrică“ a elitei, predominantă în politologia contemporană, ci mai degrabă definiția „meritocratică“ (în care converg profesionalismul și moralitatea). „Elitele“ așa-zise *de facto* (legitimate prin controlul puterii politice și economice, sau, altfel spus, prin accesul conjunctural la decizia imediată) sînt cel mai adesea niște *false elite*, rude bune cu *nomenklatura* regimurilor comuniste, chiar dacă au fost propulsate „la vîrf“ prin pîrghiile democrației. Pentru circumscrierea actuală a problemei de pe o moderată poziție de dreapta, *cf.* Varujan Vosganian, *Mesajul Dreptei românești. Tradiție și modernitate*, Ed. Nemira, București, 2001, subcap. „Rolul elitelor“ (p. 375 și urm.). Pentru diferitele abordări politologice ale problemei, ca și pentru raportul (discutabil) dintre elite și partidele politice, o echilibrată expunere sintetică e cea a lui Alexandru Boer, „Elitele și partidele politice“ (cf. *Puncte cardinale*, anul XII, nr. 1-2/133-134, ian.-feb. 2002, pp. 6-7).

[7] Articol apărut în *Vremea*, anul VIII, nr. 413, 10 noiembrie 1935, p. 3 (inclus în vol. 2 din culegerea *Profetism românesc*, Ed. „Roza Vînturilor“, București, 1990, pp. 133-135).

[8] Uniunea Europeană (UE) pare deja o experiență ratată, acum vorbindu-se tot mai insistent de o nouă experiență, mult mai radicală: Statele Unite ale Europei (SUE). *Cf.*, între altele, ultimul supliment pe 2011 al revistei *22* (care ar merita o dezbatere mai amplă, ce nu intră în economia textului de față).

UTOPIA PERICULOASĂ A UNEI DREPTE FALSE

CONSIDERAȚII DESPRE GUVERNAREA PDL

VLAD DIACONU

Sîntem conduși, oficial, de o guvernare de Dreapta populară, reprezentată în special de PDL și președintele Traian Băsescu. Și încă afiliată familiei politice a creștin-democraților europeni care domină instituțiile Uniunii Europene și marile puteri Germania și Franța. Trăim, prin urmare, un moment istoric de „sincronizare“ maximă cu Occidentul. Ar fi sublim, dacă nu ar fi fals cu desăvîrșire. Cei care ne guvernează nu sînt nici 1) de dreapta, nici 2) populari și nici 3) mișcare creștină. Nici popularii europeni nu sînt mai autentici, însă deocamdată ne concentrăm asupra variantei autohtone.

1. Dreapta. În mod curent, actuala guvernare se revendică a fi de dreapta pentru că ar deține cheia măsurilor economice care aduc stabilitate sau chiar creștere economică, reparînd dezastrul „statului social“ construit de socialiști. Cheia ar sta în *„reformarea și modernizarea statului“*, adică: reducerea cheltuielilor sociale, tăierea veniturilor „bugetarilor“ și retragerea statului din economie, acolo unde mai e încă prezent. Aceasta este teza.

Care este realitatea?

Toată construcția propagandistică a poverii „statului social“

este pură ficțiune, în cel mai bun caz o temă preluată din spațiul occidental, fără legătură cu România. Statul social, *welfare state,* sau statul asistențial, la noi, pur și simplu nu există. Adevăratul stat social există în Europa bogată a Vestului și a Nordului, care a beneficiat de o lungă perioadă de timp în care a construit asigurări sociale gigantice – și nu pe criteriile economiei de piață. În acest *welfare state,* ajutoarele de șomaj, pensiile, concediile plătite, asigurările de sănătate, totul a căpătat dimensiuni de lux față de starea socială a celor din răsărit. Șomerii din Marea Britanie își permiteau, nu demult, vacanțe pe plajele grecești, ca să dăm un exemplu sugestiv. Cetățenia din țările europene se acordă atît de greu și pentru că e însoțită de aceste *privilegii* sociale tangibile și costisitoare. Este vorba despre un sistem cu adevărat exagerat și cu adevărat falimentar pe termen lung. În mod evident, țara noastră nu a cunoscut vreodată o asemenea amploare a implicării sociale a statului și nici nu o va cunoaște. Oricît de drastică este „austeritatea“ în țările europene, ea se va aplica întotdeauna acestui palier de privilegii și niciodată piloanelor de bază ale fundației statale: armată, forțe de ordine și pază, școală, sistem sanitar.

La noi statul are probleme cu întreținerea sistemului sanitar sau a celui educațional, întreținerea unui aparat care să asigure paza și ordinea sau a unei armate care să nu fie limitată la paza bazelor militare americane. În numele crizei statului social ni se pretinde necesitatea unei „modernizări“ care lovește tocmai în aceste *piloane de bază ale statalității,* care au funcții de responsabilitate socială, fără a constitui privilegii sociale și fără să producă „asistați sociali“. „Modernizarea“ constă aproape exclusiv în disponibilizări de personal și în „privatizarea“ unor servicii publice. Un program care ar fi doar pe planul anarho-capitaliștilor (o extremă a dreptei) *dacă* ar fi însoțit de dispariția sau reducerea taxelor și impozitelor la minimum. Dar statul nu doar că percepe aceleași taxe ca și pînă acum, ci caută modalități de a *extinde fiscalitatea*, cuprinzînd zone pînă acum exceptate, cum ar fi mica gospodărie țărănească. Statul nu face altceva decît să deturneze banii din bugetul de stat de la întreținerea unor instituții publice, demantelate prin „reformă“, către buzunarele „privaților“, fără a exista vreo garanție că aceștia vor întoarce vreun serviciu publicului. Singura certitudine a plătitorului de taxe este că... va plăti cu vîrf și îndesat, doar pentru că e cetățean român, fără să aibă vreo garanție că va beneficia de protecție, școală de calitate sau servicii medicale decente.

Pattern-ul acesta al modernizării folosite ca paravan pentru deturnarea banului public către buzunare private nu este nou. În România veche (anterioară comunismului) s-a preferat să se investească bugetul public, constituit în cea mai mare parte din impozitele și taxele plătite de țărani (care constituiau circa 80% din populație), în „orașe“ și în „burghezie“ (în industrie), definite de ideologi neoliberali – ca Șt. Zeletin – drept viitorul țării. Drept urmare, satul românesc era slab educat și nu avea aproape deloc acces la servicii medicale, starea sanitară fiind una dintre cele mai deplorabile din Europa – pentru că statul investea prea puțin în aceste servicii de bază ale unei națiuni. Istorici reputați ai economiei atestă acest lucru: „Bugetul statului a fost în toată perioada interbelică un formidabil mecanism de redistribuire a mijloacelor dinspre mediul rural spre mediul urban, contribuind astfel la accentuarea contrastelor sociale“ [Murgescu, 2010: 272]. Iar economistul Mircea Vulcănescu constată sec: „Liberalii nu uită că *scopul esențial al stăpînirei politice este dobîndirea de avantagii economice cu ajutorul organizației de stat*“ [Vulcănescu, 2009: 245]. O definție cît se poate de actuală și pentru „Dreapta românească“ de astăzi.

CONSTRUCȚIA PROPAGANDISTICĂ A POVERII „STATULUI SOCIAL“ ESTE PURĂ FICȚIUNE NEOLIBERALĂ.

Evident, nimic nu este de dreapta în acest aranjament instituțional în care statul taxează cetățenii pentru avantajele private ale celor care dețin pîrghiile-cheie ale puterii sau pentru acei actori privați îndeajuns de influenți pentru a ajunge la resursele naturale sau financiare cu ajutorul decidenților politici. *Dreapta nu înseamnă demantelarea statului și distrugerea funcțiilor sale sociale de bază.*

2. Populari. În mod curent, actuala guvernare, cu diversele sale mișcări de buzunar (gen Noua Republică), pretinde că reprezintă vocea oamenilor „obișnuiți“, în special a celor care muncesc ca mici întreprinzători sau ca angajați la privat. Cu certitudine, „bugetarii“ ➘

nu sînt publicul țintă al acestor „populari“.

Care este realitatea?

Avem și aici de-a face cu o pură ficțiune propagandistică. Și încă una destul de stranie. Bugetarul a devenit burghezul sau chiaburul de altădată, iar micul întreprinzător sau angajatul la multinațională „omul muncii“. Omul muncii capitaliste, desigur, într-un limbaj propagandistic în care avem, ca în comunism, același *cult al muncii* însoțit de exact același dispreț față de munca intelectuală. Micul întreprinzător nu există însă decît în calitate de slogan pentru o guvernare care nu a făcut nimic pentru a-i ușura poverile, acesta fiind, de altfel, primul lovit de „reformă“ prin introducerea impozitul forfetar și creșterea TVA. Țăranul, altă figură simbolică și reprezentativă, încă, pentru popor, a fost terfelit și arătat cu degetul, chiar de președinte, ca fiind leneșul bețiv care nu-și lucrează nici măcar ogorul din spatele casei. Iar atunci cînd

PDL ȘI PREȘEDINTELE TRAIAN BĂSESCU NUTRESC UN DISPREȚ SUVERAN FAȚĂ DE PROPRIUL POPOR.

oameni obișnuiți ies în stradă să protesteze, într-un tîrziu, din cauza „reformelor“ dure ale „austerității“, aceștia sînt identificați pe loc cu scursurile mahalalelor stupide, brutale, opuși propagandistic unei „Românii care muncește“ (și nu gîndește?), cum a arătat recent fostul ministru Teodor Baconschi.

Dar ceea ce este izbitor de antipopular în PDL și în comportamentul politic al președintelui Traian Băsescu este atitudinea de *dispreț suveran față de propriul popor.* Mandatați de istorie cu sarcina măreață a „modernizării“ României, liderii noștri „populari“ se simt neînțeleși de un popor care, după cum a spus însuși președintele cînd a retras Legea Sănătății, „nu vrea schimbarea“. Atacurile discursive asupra unor întregi categorii sociale, culpabilizarea oamenilor pentru eșecurile guvernării, duritățile gratuite sînt simptome ale unei maladii prin care sociologul Max Weber distingea omul politic de vocație de cel „fluieră-vînt“: „În aceste vremuri ale unei agitații care, după cum credeți dvs., nu este sterilă – dar agitația e departe de a fi totdeauna pasiune adevărată – dacă acum au început să apară dintr-o dată, ca ciupercile după ploaie, politicieni ai convingerilor care spun că «*lumea e stupidă și josnică, nu eu; răspunderea pentru urmări nu mă privește pe mine, ci pe ceilalți, pe cei în slujba cărora lucrez și a căror stupiditate și josnicie o voi eradica*», dacă e așa, atunci o spun deschis: îmi pun problema echilibrului interior care stă în spatele acestei etici a convingerilor și am impresia că în nouă cazuri din zece am de-a face cu niște fluieră-vînt care nu își dau seama ce iau asupra lor“ [Weber, 1992: 53].

3. Creștin-democrație. Cu excepția unor palide semnale etice emise de prim-vicepreședintele PDL Teodor Baconschi, identitatea creștină este absentă din discursul puterii. Nici măcar unele prevederi legale, cum ar fi interdicția căsătoriei între persoane de același sex, nu au fost asumate programatic, dînd impresia că au fost strecurate „discret“. Există, în schimb, o apropiere vizibilă și interesată între putere și Patriarhia Română, concretizată într-un sprijin reciproc: ajutor financiar pentru Catedrală în schimbul asistenței binevoitoare al Patriarhiei față de putere. Acest gen de apropiere este însă doar o complicitate în-

tre irozi și cărturari, care nu are de-a face cu creștinismul.

Sînt însă unele accente de-a dreptul anticreștine ale actualei puteri. Președintele a cerut apăsat continuarea „reformelor austerității“ într-un mod *„nemilos“* inclusiv în domeniile programelor sociale. Mai tinerele și oportunistele portavoci ale puterii, ca Mihail Neamțu, justifică aceleași „reforme“ făcînd trimiteri la Evanghelie, care, în opinia sa, ar critica risipa de bani, identificînd „statul social“ cu bogătanii cît se poate de privați ai parabolelor Mîntuitorului. Să invoci Evanghelia pentru austeritatea răbdată de ceilalți este perfect echivalent cu a face comunism cu bogățiile altora. „Comunism cu punga altuia și ascetism cu viața altuia e ușor de făcut“ – nota, oarecînd, Vulcănescu. Și același: „Ce ne desparte de comuniști ne desparte și de fasciști și de catolici. (...) Nu vreau omul abstract, nici «umanitatea», ci OMENIA“ [Vulcănescu, 2005: 724].

Se anunță, într-adevăr, vremuri nemiloase. Și tocmai în aceste vremuri s-ar cere *oameni miloși*. Creștinismul are o dimensiune profetică multiplă. Nu este preocupat doar de degradarea etică, ci și de cea socială. De altfel, cele două merg împreună. *Nedreptatea socială, judecata părtinitoare a conducătorilor cetății, asuprirea văduvei și orfanului, jecmănirea celor mici ai poporului, camăta, lăcomia sînt fărădelegi care distrug cetatea.* Spre deosebire de catolicism, unde această latură socială s-a transferat în ideologie seculară, Ortodoxia nu cere soluții sistemice (cu atît mai puțin globale!), ci o prezență umană evanghelică. Omenia nu este doar un cuvînt uitat astăzi, în climatul general, ci și o calitate care se diminuează tot mai mult. *Grija față de sărac, compasiunea, solidaritatea nu sînt valori ale Stîngii, ele trebuie să fie valori ale Dreptei creștine.* O Dreaptă care, din punct de vedere politic, nu există în România.

Am atins aici doar etichetele generale pe care Dreapta politică ce conduce astăzi România sau este pregătită, pe margine, să intre în joc (vezi Noua Republică) și le asumă în mod oficial. Ar mai fi multe de spus despre caracterul antinațional al acestei guvernări, despre abdicarea de la suveranitate, despre lipsa de sensibilitate față de tradiție și multe altele. În schimb, vom încheia acest excurs prin raportarea la dimensiunea esențială asumată de această Dreaptă românească: *reformismul modernizator.* Nimic mai străin de spiritul Dreptei, prudent față de instituții, structuri sociale și, mai ales, oameni, decît acest avînt al reformei permanente și accelerate în care este tîrîtă România. Nimic mai străin de spiritul Dreptei decît aplicarea oarbă și fără adaptare a rețetelor economico-sociale create în birourile contabile ale finanțiștilor globali.

Trăim, în ultimă instanță, o utopie a modernizării în care nu se dorește îmbunătățirea poporului și așezămintelor sociale și naționale, ci înlocuirea cu un popor nou și o lume nouă. O utopie periculoasă a unei Drepte false.■

Bibliografie:

Murgescu, Bogdan (2010), *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010),* Ed. Polirom, Iași.

Vulcănescu, Mircea (2005), *Opere*, Vol. II, Ed. Univers Enciclopedic, București.

Vulcănescu, Mircea (2009), *Spre un nou medievalism economic. Scrieri economice,* Ed. Compania, București.

Zeletin, St. (2005), *Neoliberalismul. Studii asupra istoriei și politicii burgheziei române,* Ed. Ziua, București.

Weber, Max (1992), *Politica, o vocație și o profesie,* Ed. Anima.

DISTRIBUTISMUL
DINCOLO DE DREAPTA ŞI DE STÎNGA

Nu ştiu cît de mult îl mărturisesc astăzi pe Hristos intelectualii creştini din România. Observ însă că mulţi dintre ei nu scapă nici o ocazie să-şi afişeze, în discurs, credinţa de dreapta. Dacă eşti ortodox, o „corectitudine politică“ larg răspîndită îţi cere să te închini mai întîi Dreptei, apoi să faci mătănii în faţa icoanelor. Dacă Iisus Hristos nu-i de dreapta, intelectualul creştin nu-l recunoaşte drept Mîntuitorul nostru.

OVIDIU HURDUZEU
ovidiu.hurduzeu@rostonline.org

Toate bune şi frumoase dacă adevărata Dreaptă, cea care funcţionează în mod concret, „pe teren“, în România şi oriunde în lume, ar avea cît de cît legatură cu preceptele şi învăţătura creştină. Din păcate, actuala Dreaptă a fost deturnată şi golită de orice înţeles creştin. Sub umbrela Dreptei se adăpostesc cele mai anticreştine, ca să nu spun sataniste de-a dreptul, practici şi ideologii, de la neoliberalism, neoconservatorism, libertarianism, globalism, consumerism, pînă la politicile de spoliere a statelor naţionale de către instituţiile transnaţionale şi cleptocraţiile locale. Nici un hoţ care se respectă, nici un globalist ateu, nici un trădător de neam, nici un parşiv nu se mai revendică de la „Stînga“. Ticăloşii se bat cu pumnii în piept şi urlă din rărunchi: „Sîntem de dreapta!“.

Cînd analizăm cu atenţie distincţia Dreapta/Stînga, Dreapta adevărată/falsa Dreaptă, constatăm că, practic, este imposibil să mai cernem grîul de neghină. Într-un bar unde se practică prostituţia, se consumă droguri şi se fac tranzacţii necurate nu aduci preoţi şi duhovnici ca să-i separe pe cei buni, care se pocăiesc, de cei înrăiţi iremediabil. Chemi poliţia, închizi barul şi arestezi toţi răufăcătorii. Este atîta făţărnicie, minciună, înşelătorie şi degradare umană în curtea aşa-numitei „Drepte“ încît orice gest de a restabili „dreapta măsură“ este sortit eşecului. În Sfînta Evanghelie după Matei, capitolul 7, versetul 6, Mîntuitorul ne avertizează: „Nu daţi cele sfinte cîinilor, nici nu aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare şi, întorcîndu-se, să vă sfîşie pe voi“.

Nu vreau sub nici o formă sa reabilitez Stînga. Stînga şi Dreapta se hrănesc din aceeaşi troacă anticreştină. De pildă, ambele distrug familia. Stînga subminează fundamentul moral şi spiritual al familiei prin promovarea relativismului valorilor, iar Dreapta o exploatează economic în scopul „maximizării profiturilor“ noilor stăpîni de sclavi. Neoliberalismul/neoconservatorismul nu este mai puţin globalist şi iacobin decît stînga internaţionalistă. „A treia cale“ a Noii Stîngi occidentale (calea inaugurată de Clinton-Blair) diferă doar în nuanţă de politicile neoliberale pe linia Reagan-Thatcher.

Pe plaiurile mioritice, *dreapta stîngii* şi *stînga dreptei* formează în prezent singura Dreaptă *reală* şi ambele au aceleaşi obiective: acapararea puterii în scopul îmbogăţirii unor pături parazitare şi supunerea României unui regim de anarho-tiranie. Cetăţeanul de rînd este menţinut într-un regim de sclavie economică şi ignoranţă culturală; zi de zi îl terorizează incompetenţii şi infractorii care au vîndut România şi au infestat atît birocraţia de stat cît şi sectorul particular. Pentru ca viesparul local să nu fie deranjat de stăpînii globali, întreaga clasă politică din România a acceptat condiţiile înrobitoare dictate de FMI şi marea finanţă, supunînd populaţia unui regim draconic de austeritate neoliberală. Reducerea a 25% din salariile profesorilor şi medicilor, creşterea TVA-ului au mulţumit FMI-ul şi

„piețele de capital“, însă au redus drastic nivelul de trai al românului și au falimentat micul întreprinzător. Privatizarea tuturor resurselor energetice ale țării și vînzarea terenurilor agricole, ambele în folosul străinilor, vor definitiva procesul de colonizare a țării și pauperizarea în masă a populației. După toate standardele, măsurile de înrobire a țării sînt de dreapta, aplicații concrete ale dogmelor neoliberale.

Dacă ești un adevărat intelectual creștin, nu numai că nu poți accepta politicile de dreapta, dar ești dator să le consideri un atac direct la adresa Bisericii și a națiunii române. Precum marxiștii, ideologii dreptei pun producția și schimbul de mărfuri la baza experienței umane. Nimic nu transcende economismul lor îngust. Ce are în comun un om care-l mărturisește pe Hristos cu birocrații fără față din transnaționale și instituțiile imperiale ale Uniunii Europene? Sau cu sutele de ideologi, adepți ai lui Hayek, Mises sau Friedman, scoși pe bandă de statul servil român în ultimii douăzeci de ani și care fac o propagandă deșănțată unui sistem social și economic construit pe cele mai mari păcate ale omului: egoism, avariție și dezbinare?

De prea multe ori am auzit că „aceasta nu-i Dreapta adevărată“. Dacă acceptăm un astfel de argument, atunci… unde se ascunde Dreapta adevărată? Unde este Dreapta luptătoare? Unde sînt dreptacii gata să se jertfească pentru a-l mărturisi pe Hristos? Unde este Dreapta care cere fără ocolișuri recreștinarea spațiului public? Unde este Dreapta care cere remoralizarea piețelor, relocalizarea economiei în favoarea producătorului și consumatorului român, recapitalizarea nevoiașilor? Unde întîlnim Dreapta care

susține, în fapte și nu în vorbe, pe micul întreprinzător și pe țăranul român și se pronunță fără echivoc împotriva concentrării puterii și capitalului în cîteva mîini? Unde este Dreapta care păzește cu sfințenie patrimoniul cultural și natural al țării? Dar cea care apără autonomia economică și integritatea spirituală a familiei?

care deține controlul cvasi-absolut asupra României, și o „Dreaptă neprihănită“, redusă la cîteva ONG-uri, bloguri și reviste marginalizate, fără nici o șansă de a făptui ceva major în spațiul public românesc (chiar dacă, în sfîrșit, ar părăsi discursul și ar opta pentru acțiunea concretă, ar fi prea tîrziu, iacobinii neoliberali

PE PLAIURILE MIORITICE, *DREAPTA STÎNGII* ŞI *STÎNGA DREPTEI* FORMEAZĂ ÎN PREZENT SINGURA DREAPTĂ *REALĂ* ŞI AMBELE AU ACELEAŞI OBIECTIVE: ACAPARAREA PUTERII ÎN SCOPUL ÎMBOGĂȚIRII.

În ciuda unor declarații sforăitoare, o astfel de Dreaptă nu-i nicăieri de găsit. Există doar discursuri răzlețe despre o Dreaptă neprihănită și multe nostalgii după gloriile Dreptei românești din trecut.

În actualele condiții, românul are de ales între o Dreaptă iacobină, anticreștină și antinațională, sînt mult prea puternici, au capacitatea instituțională să asimileze și să deturneze orice mișcare sau acțiune viitoare care ar purta eticheta Dreptei).

În fața acestei alternative, în mod realist, opțiunea de dreapta nu ar trebui să-l mai satisfacă pe intelectualul creștin. Să nu uităm că menirea creștinului nu este

să se țină scai de o ideologie, de-o direcție sau o mișcare, ci să-L mărturisească pe Hristos. Dacă Dreapta nu mai constituie un mijloc prin care modul de viață creștin este promovat și apărat, dacă Dreapta nu mai este pavăza independenței României și a demnității persoanei (persoana în sens creștin), dacă Dreapta nu mai este calea cea dreaptă păstorită de Biserica lui Hristos, ea trebuie nu reformată, ci pur și simplu abandonată. „Nimeni nu pune un petic de postav nou la o haină veche, căci peticul acesta, ca umplutură, trage din haină și se face o ruptură și mai rea. Nici nu pun oamenii vin nou în burdufuri vechi; altminterea burdufurile crapă: vinul se varsă și burdufurile se strică; ci pun vin nou în burdufuri noi și amîndouă se păstrează împreună“ (Matei 9:16-17).

Să ne imaginăm că mergem pe o autostradă. Cînd un accident blochează una dintre benzile de circulație, trecem pe altă bandă ca sa ne continuăm călătoria. Important este să ajungem la destinație teferi și fără a încălca regulile de circulație acceptate de participanții la trafic. Intelectualul creștin, dacă vrea să ia parte la viața cetății și, în același timp, să trăiască creștinește, trebuie să iasă de pe dreapta. Pe dreapta, ca și pe stînga, circulația întru Adevăr este blocată. Din fericire, Dumnezeu ne-a lăsat o bandă de circulație (încă) liberă, numită distributism, accesibilă celor hotărîți, cinstiți și smeriți.

Nu voi repeta aici informațiile despre distributism pe care cititorul interesat le poate găsi cu ușurință citind antologia *Economia libertății. Renașterea României profunde* și consultînd documentele Ligii distributiste române „Ion Mihalache“, publicate pe blogul „A Treia Forță. România profundă“ și pe pagina de Facebook a „Simpatizanților ligii distributiste“. Voi menționa doar că „distributismul a devenit probabil cea mai atrăgătoare idee care s-a născut pe ruinele colapsului economic de la începutul secolului al 21-lea“, potrivit lui David Gibson, editorialistul ziarului *Washington Post*. În țările occidentale, precum Marea Britanie, sub presiune populară, partide de dreapta (Partidul Conservator, noul Partid Național-Liberal) au adoptat parțial sau în întregime modelul distributist.

Nu v-aș fi propus convertirea la distributism – fiindcă de o convertire este vorba, doar cei care vor avea încredere în acest sistem îl vor putea aplica în România – dacă 1) practicile distributiste nu ar funcționa cu succes în lume, 2) nu ar fi fost întru totul compatibile cu gîndirea socială a Bisericii noastre, 3) distributismul nu ar fi funcționat în trecutul nostru (de pildă, cooperativele interbelice ale țărăniștilor lui Ion Mihalache) și 4) nu ar înlocui cu succes practicile socialiste și neoliberale urmate în prezent de România.

Fără o economie a libertății și demnității persoanei, fără o economie creștină a frățietății și dăruirii, fără distributism, România nu va putea ieși din mocirla spirituală și economică în care se află astăzi. Celor care se îndoiesc că distributismul ar avea o șansă de reușită pe meleagurile noastre, le reamintesc ca România trecută, cea pe care o ținem în suflet ca pe-o icoană, a fost România creștină a țăranilor liberi și a micilor proprietari autonomi, o Românie distributistă. Depinde doar de noi dacă această Românie va renaște concret sau va rămîne în continuare doar un prilej de evocări nostalgice și discursuri menite să nu deranjeze pe nimeni. ■

AVERTISMENTUL REDACȚIEI

Am publicat acest text polemic al d-lui Ovidiu Hurduzeu pentru că ne interesează o dezbatere pe subiect. Nu ne îndoim că replica nu va întîrzia să apară. Pînă atunci, remarcăm că d-l Hurduzeu face cîteva interpretări abuzive şi confuzii voite, pentru a promova distributismul ca pe un fel de „a treia cale” între Dreapta şi Stînga. Însăşi această pretenţie, de a plasa distributismul în postura de *concepţie integrală de viaţă*, cînd el este numai un *model economic*, nu este justificată. Este o pretenţie care foarte uşor poate aluneca într-un determinism materialist de sorginte marxistă.

Pe urmă, nu înseamnă deloc că Dreapta nu mai este validă în mod principial pentru că în numele său, la noi sau aiurea, se aplică politici care nu au nimic de-a face cu valorile şi principiile pe care se fundamentează viziunea Dreptei. Dreapta nu este o ideologie, ci în primul rînd *un fel de a trăi* (ale cărui principale dimensiuni sînt relevate de d-l Răzvan Codrescu în chiar acest număr al revistei). Din el au izvorît şi anumite doctrine şi ideologii, care pot fi contestate şi abandonate dacă e cazul. Dar fundamentele Dreptei rămîn valabile, pentru că sînt întru Adevăr.

De altfel, d-l Hurduzeu ne indică singur faptul că în Occident există partide de dreapta care au îmbrățișat distributismul, ca model economic, fără să renunțe la direcția lor de dreapta. Nici nu s-ar putea altfel, căci distributismul nu dă decît soluţii economice.

În fine, D-l Hurduzeu reproşează lipsa unei Drepte politice autentice şi ridiculizează marginalitatea Dreptei culturale la meridian românesc, într-un context naţional dominat copios de mentalitatea de stînga în ultimele şase decenii. Şi nu e clar deloc de ce crede că distributismul – redus în România la o singură asociaţie civică şi cu un discurs cunoscut numai de iniţiaţi – e mai breaz şi cum ar putea avea mai mult succes pe meleagurile noastre. (*Claudiu Târziu*)

O VIZIUNE A DREPTEI ÎN MAXIME ŞI CUGETĂRI

„Este «tradiţional» ceea ce pleacă de la o sursă divină." **Frithjof Schuon**

„Cei ce vor să facă rău Persiei n-au decît să adopte un regim popular." **Herodot**

„A-l numi pe rege «părintele poporului» nu ține atît de vreun elogiu, cît de însăși definiția sa." **La Bruyère**

„Revoluția a lovit în Rege pentru a-l atinge pe Hristos mai uşor." **Pius VI**

„Dumnezeu a creat clerul, cavalerii şi muncitorii, însă demonul l-a făcut pe burghez şi pe cămătar." **Predică engleză din veacul al XIV-lea**

„Omul trebuie să aibă o religie. Dacă nu va fi cea a lui Iisus, va fi cea a diavolului." **William Blake**

„Ceea ce înțeleg masele prin egalitate este o egală oprimare." **Alexander Herzen**

„Epoca cavalerismului s-a sfîrşit. Cea a sofiştilor, a economiştilor şi a celor ce țin socoteli a sosit; şi gloria Europei s-a stins pentru totdeauna." **Edmund Burke**

„Sîntem pe cale de a intra într-o epocă în care individul este oprimat în numele maselor." **Eugene Zamiatine.**

„Revoluția este, înainte de orice, un mister de ordin religios, este anticreştinismul." **Mgr. de Ségur**

„Dreapta există deci ca un principiu. Ea a existat ca principiu tradiţional al societății într-atît încît nici nu avea nume, ci reprezenta legea naturală a neamurilor." **Jacques Ploncard d'Assac**

„Subversiunea mondială utilizează mai puțin ideile proprii cît se foloseşte de pervertirea şi deformarea principiilor, ideilor şi simbolurilor opuse, adică tradiţionale, a căror semnificaţie a fost pierdută sau falsificată." **Julius Evola**

„Nu ne putem îndoi de existența unei mari şi formidabile secte care a jurat demult răsturnarea tuturor tronurilor." **Joseph de Maistre**

„Greşelile politice nu sînt altceva decît greşeli teologice puse în practică." **Blanc de Saint-Bonnet**

„Care a fost primul liberal? Satana." **Samuel Johnson**

„Liberalismul este o boală ce se manifestă printr-o lipsă de repulsie față de erezie şi o complezență continuă față de eroare." **Louis Veuillot**

„Liberalismul reprezintă Revoluția deghizată." **Mgr. Gay**

„Există două istorii. O istorie oficială mincinoasă şi istoria secretă, unde se regăsesc cauzele evenimentelor. O istorie ruşinoasă." **Honoré de Balzac**

„Forțe secrete, organizate sau dezorganizate, sînt active în decursul istoriei, iar cei ce se află sub influența lor adeseori le ignoră existența." **Nikolai Berdiaev**

„Lumea actuală se unifică, nu se uneşte." **Abel Bonnard**

„Niciodată nu e de ajuns să tragi cu tunul împotriva ideilor. Ideile false trebuie combătute cu cele adevărate." **Charles Maurras**

„Instituțiile lipsite de principii sînt ca nişte corpuri lipsite de viață." **António de Oliveira Salazar**

Surse

Jacques du Perron, *Droite et Gauche. Tradition et Revolution*, 2 vols., Ed. Pardès, 1991.
Jacques Ploncard d'Assac, *Doctrines du Nationalisme*, Ed. Chire, 1978.
Jean Haupt, *Le Procès de la Democratie*, Ed. Chire, 1977.

Selecție şi traducere din limba franceză de
Radu Greuceanu

DREAPTA ȘI LABIRINTUL

PAUL GHIȚIU

Povestea politicii este povestea Labirintului. Ne înșală, ca întotdeauna, aparența care ne face să credem că piramida politicii nu are nici o legătură cu traseele, vizualizate mai ales în plan, ale acestuia. Dar dacă luăm piramida și o așezăm peste desenul încîlcit al traseelor, vom descoperi similitudini surprinzătoare.

Esența Labirintului este aceea de a circumscrie o rețea cît mai complexă de drumuri; dintre ele, cele mai multe sînt fundături și doar cîteva, adesea unul singur, duc în centru. Scopul drumurilor înșelătoare este acela de a împiedica sau cel puțin de a întîrzia accesul în zona centrală, ale cărei două dintre semnificații sînt aceea de centru în care se desfășoară lupta dintre două naturi (în variantă maximală, lupta dintre Bine și Rău) și aceea de sanctuar în care stă ascuns ceea ce este mai tainic în om.

Dacă așezăm piramida ascensiunii politice peste rețeaua labirintului vom găsi că proiecția vîrfului piramidei, adică locul de maximă realizare, poziția în care omul politic are puterea absolută și, eliberat de constrîngeri, se poate manifesta așa cum este el prin conștientul și subconștientul său, cade pe centrul labirintului. Ce poate să însemne acesta?

Politica este poate expresia cea mai vizibilă a luptei dintre Bine și Rău. Acestea sînt prezente oriunde pînă la limita care circumscrie rețeaua, dar au punctul de înfruntare maximă în centru. Cel care intră pe oricare din drumurile de acces, le va întîlni de la primul pas și le va deveni cîmp de luptă. Pentru a învinge, trebuie doar să participe ca luptător alături de Bine. *Chiar dacă pierdem toate bătăliile, destinul satanei tot rămîne pecetluit. Tot ceea ce ni se cere este să coincidem cu spiritul acestei victorii ultime* – spune Rougemont. În caz contrar va fi cotropit de rău și folosit de acesta pînă la epuizare. Ultima lui șansă, cea mai dramatică dar și cea mai transparentă, o poate găsi în punctul central, acolo unde își poate reface unitatea pierdută a ființei, dispersată în masa de dorințe.

Intrînd în politică, omul va parcurge un traseu și va ajunge la o anumită înălțime. Pe piramida lui acela va fi vîrful. Cu cît urcă mai sus, ispitele și posibilitățile de a-și hrăni dorințele cresc. Poziția ultimă este și cea mai expusă. Acolo, personajul respectiv se va prezenta așa cum este; cu ceea ce știa și cu ceea ce nu știa despre el, cu ceea ce se știa și cu ceea ce nu se știa despre el. Și cu cît piramida va fi mai înaltă cu atît și exhibarea interiorului celui tainic va fi mai dezinhibată.

Interesante sînt rezultatele analizelor care se pot face pe politică folosind, de data aceasta, modelul labirintului. De exemplu, camaraderia care îi leagă în unele cazuri pe cei care pornesc o construcție politică de la zero se diluează sau dispare cu totul atunci cînd piramida respectivei construcții crește în înălțime. Fiecare dintre cei care intră în labirint intră în luptă cu modelul lui inconfundabil. Dacă noi ne cunoaștem arareori interiorul, în schimb adversarul nostru îi știe pînă la ultimul detaliu partea întunecată, pentru că aceasta este chiar el. (Norocul nostru perpetuu este că el nu poate cunoaște nimic din partea bună, care îi este complet străină. Ca o dimensiune pe care nu o are, nu o poate concepe și atunci nu o poate afla. În felul acesta el nu poate face evaluarea potențialului nostru și deci habar nu are despre rezultatul confruntării din noi.) Acțiunile sale vor fi comandate numai de informațiile pe care le are. La rîndul nostru, înaintînd, începem să ne descoperim și să-l descoperim și îi răspundem, atunci cînd nu ne lăsăm vrăjiți, cu aceleași arme sau stratageme.

După intrarea colectivă, pe coridoarele lungi și întortochea-

te, rămînem singuri, pentru că fiecare va reacționa în funcție de construcția sa, alegînd sau fiind făcut să aleagă un anumit traseu. Un timp, din prea mult avînt, nu ne dăm seama; apoi ne pipăim singurătatea și simțim nevoia unui tovarăș și mai ales a unei călăuze. Atunci apare el, diavolul, un domn amabil care se oferă să ne fie ghid, prezentîndu-se ca un desăvîrșit cunoscător al Labirintului. Numai că și aici are o problemă sau aceeași problemă: el nu cunoaște decît o parte a acestuia, partea pe care se manifestă Răul. Ca și în cazul interiorului nostru, și în Labirint, Binele este pentru el o necunoscută, un handicap genetic, ceea ce nu există. Normal, va face toate eforturile pentru a ne atrage pe partea pe care se desfășoară, partea lui, *partea diavolului*. Asta înseamnă că noi, de fapt, pentru a ajunge unde vrem, trebuie să știm cum să ne ferim de Rău, să ne luăm un alt ghid.

Acest ghid este un simplu cuvînt, unul din cele cîteva cuvinte miraculoase care străbat *Biblia*, și anume **drept**. Pe umărul nostru drept stă îngerul Domnului, calea cea bună este calea cea dreaptă, dreapta socotință, dreapta măsură sînt cele mai alese însușiri, drept a vorbit – se spune despre cel care a grăit din perspectiva Binelui, dreptcredincioșii ajung în dreapta Tatălui. Tot ceea ce e bine este declarat și drept și tot ceea ce este drept ține de sfera Binelui.

Răul are pregătite uși și ușițe care să se deschidă în fața orgoliului și lăcomiei noatre, rupîndu-ne tot mai mult de ceilalți și de adevăratul sens al drumului pe care l-am început. În lipsa tăriei și a încrederii în victoria Binelui, el ne abate din drum și ne face să uităm, în caz că am știut vreodată, care este adevărata noastră misiune. Este scopul lui necontenit, pe care îl urmărește în orice moment al vieții noastre, dar pe care îl atinge cel mai ușor aici, în labirintul politicii. Împotriva tuturor aranjamentelor noi avem, însă, antidotul: *trebuie să ne ferim de partea Răului*. În labirint, pe drumul descoperirii noastre, cît și la întoarcere (fără întoarcere, fără folosirea cunoașterii pe care am cîștigat-o, efortul prim rămîne golit de sens, iar noi într-o buclă temporală), trebuie să ținem mereu dreapta. *Firul Ariadnei este firul Dreptei.* ■

Dante Alighieri

Divina Comedie în noua versiune românească a lui Răzvan Codrescu

PURGATORIUL

Cîntul XXIV

REZUMATUL CÎNTULUI

Pe urmele lui Vergiliu şi Staţiu, prin brîul al şaselea al Purgatoriului, Dante îşi continuă discuţia cu prietenul său din tinereţe, Forese Donati, întrebîndu-l despre Piccarda (sora acestuia) şi despre duhurile mai de seamă ce s-ar afla prin preajmă. Forese îi prezintă pe cîţiva dintre cei ce-şi ispăşesc acolo lăcomia (printre care poetul Bonagiunta din Lucca, papa Martin al IV-a, mare iubitor de ţipari de Bolsena muiaţi în vin, sau Bonifacio Fieschi, episcop al Ravennei mort în 1295). Dante alege să-l abordeze mai îndeaproape pe Bonagiunta, care-i face o profeţie obscură despre o tînără („ce n-are văl s-o lege", deci nu-i nici măritată, nici văduvă) din Lucca, pe nume Gentucca, apoi îl iscodeşte dacă e într-adevăr autorul celebrei canţone „Femei ce-i ştiţi iubirii înţelesul…" (*Donne ch'avete intelletto d'amore…* – cf. *Vita Nuova*, XIX) şi care-i secretul „dulcelui stil nou" (Dante răspunzîndu-i că *sinceritatea inspiraţiei*, cu celebrele versuri 52-54: „Eu unul tot ce-Amor mi-nspiră mie/ aştern în scris, şi cum grăieşte-n mine,/ întocmai dau fidelă mărturie" – *E io a lui: „I' mi son un che quando/ Amor mi spira, noto, e a quel modo/ ch'e' ditta dentro vo significando*). Bonagiunta recunoaşte că vechea şcoală reprezentată de el, de Giacomo/Jacopo da Lentini (zis „Notarul") şi de Guittone d'Arezzo e inferioară celei noi (reprezentate mai ales de Dante şi de Guido Cavalcanti). După ce-i face o nouă profeţie – vv. 82-90 (ce se referă la cumplita moarte a lui Corso Donati, socotit răspunzător de starea jalnică a Florenţei) – duhul lui Forese îl părăseşte pe Dante. În finalul cîntului, după ce cei trei poeţi trec pe lîngă pomul lăcomiei, un înger roşu ca focul, apărut pe neaşteptate, îi şterge lui Dante de pe frunte un nou *P* – al şaselea: păcatul lăcomiei.

1 Cuvîntul paşii şi nici ei cuvîntul
nu-ncetineau, ci-n mers vorbind mereu,
zoream ca nava cînd o-mpinge vîntul.
4 Iar morţii, parcă şi mai morţi, cu greu
mă iscodeau din funduri de orbite,
uimiţi că viu eram în trupul meu.
7 Eu, dînd urmare vorbelor rostite,
zisei: „Să suie n-ar mai zăbovi,
dar stă de dragul umbrei întîlnite…
10 Ia zi-mi, Piccarda unde-i, dacă ştii;
şi care duh e demn să-l cînt pe strună
din cîte se zgîiesc la mine-aci“.
13 „Sora mea nu ştiu de frumoasă-ori bună
a fost mai mult, dar fericită-şi are
în cel mai nalt Olimp a ei cunună“.
16 Aşa grăi întîi; şi-apoi: „Pe-oricare
e slobod să-l numeşti, cît foamea, crunta,
sluţeşte-atît a noastră-nfăţişare.
19 Acesta“, mi-arătă, „e Bonagiunta,
luccanul, iar acea pocită faţă,
din urma lui, Biserica, Preasfînta,
22 odinioară o avu în braţă:
din Tours de loc, ţiparii de Bolsena,
cu must cu tot, prin post să-i spele-nvaţă.
25 Pe mulţi pe nume mi i-a spus şi trena
cu toţii bucuroşi păreau că-i ţin,
nedînd vreun semn ce să le-arate jena.
28 Muşcînd în gol, de foame, pe-Ubaldin
l-aflai, ca şi pe Bonifaciu, care
norod a păstorit, şi nu puţin.
31 L-aflai pe ser Marchese, cel ce tare
le bea-n Forlí c-o sete mai blajină,
dar nu simţi nicicînd îndestulare.
34 Ca unul ce, privind atent, înclină
spre ce-a ales, la fel cu cel din Lucca
făcui, simţindu-i rîvna mai deplină.
37 El murmura şi eu de o Gentucca
parcă-auzeam din rana chinuită
prin care vina şi-o spăla năluca.
40 „O, suflete“, zisei, „ce ai vădită
rîvnă-a-mi vorbi, spre-a ne putea-nţelege,
fă vorba ta ceva mai desluşită!“.
43 „O tînără, ce n-are văl s-o lege“,
porni a-mi zice, „dragă o să-ţi facă
a mea cetate, ce-azi cu-ocări se-alege.
46 Cu-această profeţie mergi: şi dacă
în şoapta mea s-a strecurat eresul,
vei şti din fapte ce e demn să-ţi placă.
49 Dar drept să-mi spui de-l văd acum pe-alesul
ce rime noi ivi, prinzînd a scrie:
«Femei ce-i ştiţi iubirii înţelesul»“.
52 „Eu unul tot ce-Amor mi-nspiră mie
aştern în scris, şi cum grăieşte-n mine,
întocmai dau fidelă mărturie“.
55 „O, frate“, zise el, „acum văd bine
că eu, Notarul şi Guittone-am stat,
în dulcele stil nou, cu mult sub tine.
58 Văd c-ale voastre pene-au ascultat
de-acea poruncă dinlăuntru dată,
cum cu-ale noastre nu s-a întîmplat;
61 iar cine între-un stil şi altul cată
mai clare osebiri, nu va găsi“.
Şi-apoi, ca împăcat, tăcu deodată.
64 Precum, iernînd la Nil, cocorii mii
se-adună stoluri în văzduh şi zboară
apoi în şiruri repezi şi mlădii,
67 la fel şi-acolo gloata într-o doară
şi-ntoarse faţa, ca de dor zorită
şi de nesaţ făcută mai uşoară.
70 Şi ca şi cel ce-şi simte ostenită
făptura şi, spre-a răsufla să poată,
şi-o lasă-n mers de alţii depăşită,
73 la fel lăsat-a cuvioasa gloată
Forese şi-mi grăi, la pas cu mine:
„Cînd oare-o fi să te mai văd vreodată?“.
76 „Nu ştiu“, zisei, „cît viaţa mea va ţine,
dar nu-mi va fi întoarcerea-aşa iute
pe cît mi-e dor s-ajung pe-un mal cu tine;
79 căci locul vieţii-n lume petrecute,
ce dat mi-a fost, de bine-i despuiat
din zi în zi şi ca un stîrv se-mpute“.
82 „Te du“, grăi. „Pe cel mai vinovat
îl văd de coada unei bestii care
îl trage unde-n veci n-o fi iertat.
85 Ia bestia-n goana ei un tot mai mare
avînt, de stînci zdrobindu-l cu putere,
că numai hălci rămîn din mădulare.
88 Nu mult s-or mai roti acele sfere“,
şi către cer privi, „pînă să-ţi fie
ce-n scurt ţi-am spus cu totul la vedere.
91 Te las, căci în această-mpărăţie
e timpul preţios, şi-aş cheltui
prea mult din el la pas urmîndu-ţi ţie“.
94 Cum în galop se-ntîmplă a ieşi
un cavaler din ceata lui călare,
să aibă cinstea-ntîiu-n luptă-a fi,
97 la fel şi el o rupse-n depărtare,
lăsîndu-mă pe drum cu-aceia doi
ce fost-au lumii frunte şi-ndrumare.
100 Şi-ndată ce se-ndepărtă de noi,
urmîndu-l eu din ochi, cum mai-nainte
cu mintea mea al vorbei lui şuvoi,
103 zării, cu ramuri verzi şi roade sfinte,
un alt copac, ca la-ndemînă pus,
ivit, de cum cotisem, dinainte.
106 Sub el văzui, cu braţele în sus,
norod strigînd spre crengile fecunde,
ca nişte prunci ce luaţi în seamă nu-s,

109 căci cel rugat la rugă nu răspunde,
dar pofta le-o ațîță, fluturînd
pe sus ce ei rîvnesc, iar el n-ascunde.

112 Plecară-apoi, dezamăgiți, pe rînd;
și-ajunsem noi sub cel ce milă n-are,
atîtea rugi și lacrimi refuzînd.

115 „Să-l ocoliți e bine pe cărare:
mai sus e cel mușcat de-a Evei gură
și-obîrșia-acesta într-acela-și are“,

118 ne dete-un glas din pom învățătură;
drept care eu, Virgil și Stațiu-ndată
ne-am strîns în mers, urcînd poteca sură.

121 „Să v-amintiți de-afurisita ceată“,
zicea, „născută-n nori, ce, la beție,
dădu piept dublu cu Tezeu odată;

124 și de iudeii prea setoși să fie
de Ghedeon în oastea lui primiți,
cînd fu în jos spre Madian să vie“.

127 Umblînd așa, de-o margine lipiți,
pilde-auzeam de-a lăcomiei vină,
din greu plătită-apoi de osîndiți.

130 La larg ieșiți pe goala coastei clină,
băturăm pași vreo mie și mai bine,
privind în jur c-o liniște deplină.

133 „Ce-umblați doar trei, așa-adînciți în sine?“,
se auzi deodată-un glas, la care
ca mînzul tresării, cînd spaima-i vine.

136 Cătai din ochi să aflu cine-i oare;
metalu-ori sticla focul nu le face
în para lui mai rumen sclipitoare

139 ca fața cui grăi: „Dacă vă place
pe coastă-n sus, aceasta-i buna cale;
pe-aici o ia cel rîvnitor de pace“.

142 Orbit fiind la văzul feței sale,
mă tot țineam de-ai mei învățători,
ca unul dînd doar după-auz tîrcoale.

145 Și cum, vestind suav ai zilei zori,
o boare-n mai adie-nmiresmată,
cu izuri dulci de ierburi și de flori,

148 la fel simții pe fruntea mea iscată
o adiere sub aripa lui,
mireasmă-avînd de-ambrozie curată,

151 pe cînd grăia: „Ferice-i omul cui
a harului lumină-n frîu îi ține
iubirea poftei, ce smintită nu-i,

154 rîvnind mereu atît cît se cuvine!“.

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

SERTARUL SCRIITORULUI ROMÂN

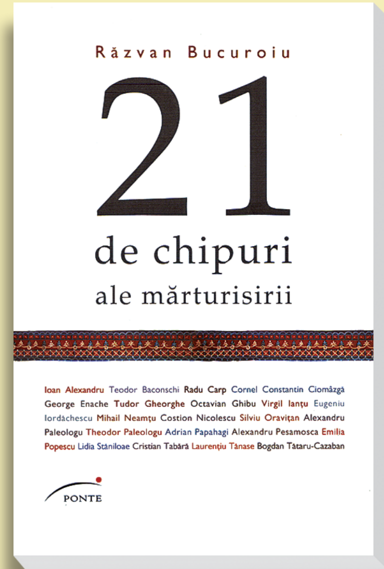
DAN STANCA
dan.stanca@rostonline.org

Pentru un scriitor care trăiește în dictatură sertarul a fost întotdeauna salvarea. Astfel omul se lăuda că scrie pentru sertar, ceea ce reprezenta chiar un titlu de noblețe. Sertarul dobîndea atributele unui tezaur, în care noi, cei care nu aveam acces la publicare, ne strîngeam avuția în așteptarea unor vremuri mai bune. Sertarul s-a tot umplut și mai avea puțin și dădea pe afară. Iată că a venit și momentul eliberării, moment de la care au trecut mai bine de două decenii. Sertarele pînă atunci încuiate sau ținute sub strașnică veghe pentru a opri accesul celor nepoftiți s-au deschis larg. Oamenii au putut să scoată tot ce tezaurizaseră. Dar în condițiile confuze de după decembrie 1989 nu manuscrisele mult așteptate au reușit să se impună și să atragă atenția, ci, dimpotrivă, vocile celor rău intenționați și propagandiști ai vechii orînduri, care au început să trîmbițeze o mare minciună: aceea că scriitorul român, prost și îngîmfat, de fapt nu a scris nimic în clandestinitate și deci nu are ce să ofere publicului. Evident, nu este adevărat, deoarece am avut opere de sertar ieșite la iveală în toți anii care au trecut, dar nu aceasta ne interesează acum. Alta este problema care izvorăște dintr-un contrast absolut jenant.

Dacă înainte de 1989 sertarul ne dădea speranțe și umplerea lui cu manuscrise nepublicabile în condițiile respective era, cum am spus, ceva nobil, după 1989 umplerea aceluiași sertar reprezintă un act derizoriu, care îi pune pe cei care fac așa ceva într-o lumină rușinoasă. Să scrii ceva care nu e cerut de nici o editură, sau de care nici o editură nu are nevoie fiindcă nu se vinde, ori opinia critică nu se va pronunța, într-un fel sau altul este mult mai dureros decît în urmă cu ani și ani cînd un manuscris refuzat, prin ricoșeu, determina speranța că în alte condiții și în absența cenzurii se va publica și va avea căutare. Cel care acum își umple sertarul este de fapt un prost. Poate să adune acolo mii de pagini, acelea se vor mucegăi ca într-o cămară neaerisită și, după moartea nefericitului, cei care vor intra în apartament și vor face curat vor arunca la gunoi resturile fermentate. Acesta este deznodămîntul unei averi de care nimeni nu are nevoie.

> **ÎNAINTE DE ’89, SCRIITORUL ERA CENZURAT IDEOLOGIC, ASTĂZI EL E CENZURAT PE CRITERII ECONOMICE.**

Desigur, ce spun nu e cîtuși de puțin nou și e chiar bine cunoscut. Grația unei cărți a pierit definitiv, fiind înlocuită de marketing. Comuniștii sau fasciștii, dacă interziceau anumite cuvinte, făceau aceasta fiindcă, în mod paradoxal, se temeau de ele. Un stat represiv se teme tocmai de ceea ce pare cel mai inofensiv. Liberalii, neoliberalii, samsarii actualei epoci nu au însă nici un pic de jenă față de ceva care poate să-i incrimineze în termenii cei mai aspri. Nu le pasă, fiindcă acum cuvîntul de ordine este indiferența. Sertarul temut de unii, sperat de alții, a devenit coș de gunoi. Cel care îndeasă înăuntru hîrtii nu mai e un erou, un disident, o făptură nobilă care înoată împotriva curentului, ci un prost și atît. Iar de un asemenea specimen nici nu trebuie să ne facem griji. Nu trebuie să găsim ac de cojocul lui. Haina pe care o poartă e atît de uzată încît, prin firele smulse ale țesăturii, se și vede sufletul său ros de disperare. Sertarul unde și-a îngrămădit averea de o viață poate la o adică să țină loc de coșciug. Cu condiția să fie dispus cineva ca, pe gratis, să arunce de acolo tocmai hîrtiile care ocupă spațiu. ■

CRUCEA LAICATULUI: 21 DE ANI, 21 DE MĂRTURII

Răzvan Bucuroiu, *21 de chipuri ale mărturisirii*, Casa Editorială Ponte, Bucureşti, 2011, 186 pagini, format 15x21.

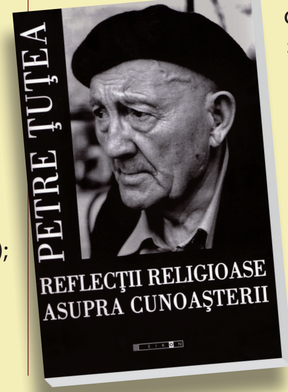
Născut în 1964, d-l Răzvan Bucuroiu, astăzi condei de autoritate al laicatului ortodox şi un maestru al interviului şi al *talk-show*-ului, a fost, pe rînd sau concomitent, din 1990 încoace (fac doar o trecere în revistă selectivă): redactor-şef al Editurii Anastasia (unde i-a apărut şi prima carte, în 1995: *Cum să-i învăţăm pe copii religia?* - „îndreptar“ realizat împreună cu regretata profesoară Anastasia Popescu, „Mama Sica“), redactor al paginii creştine apărute în anii ‘90 în cotidianul *România liberă* (şi apoi în *Ziua*), întemeietor şi director al Editurii România Creştină, coordonator al colecţiei „Alfa şi Omega“ a Editurii

---

Răzvan Codrescu, *În căutarea Legiunii pierdute*, ed. a II-a, revăzută şi adăugită, Ed. Christiana, Bucureşti, 2012, 394 pp., format 13x20.
Prima ediţie a cărţii apăruse în 2001 la Editura Vremea. În noua ediţie, cartea aproape că şi-a dublat dimensiunile: capitole noi au fost inserate în secţiunile „Repere istorice“ şi „Polemici actuale“, „Dosarul bibliografic“ a fost adus la zi, iar în „Anexe“ au fost reproduse două mărturii despre Corneliu Codreanu: cea a rabinului David Şafran şi cea a italianului Julius Evola (ambii s-au întîlnit cu Codreanu la Casa Verde – primul în ianuarie 1937, al doilea în martie 1938). Autorul precizează: *„În căutarea Legiunii pierdute* nu-i pariul unei resurecţii, ci cel al unei lămuriri. Iar o nouă dreaptă creştină românească, dacă Dumnezeu ne va mai învrednici de ea, nu se va putea articula în afara acestei lămuriri principiale“. Ideea este separarea grîului de neghină. „Cu neghina ştim ce e de făcut („se alege şi se arde în foc“); rămîne de văzut ce şi cît vom mai fi în stare să facem cu partea de grîu curat“. *(R. C.)*

Petre Ţuţea, *Reflecţii religioase asupra cunoaşterii*, cuvînt înainte şi ediţie îngrijită de Tudor B. Munteanu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011, 272 pp., format 13x20.
Este cea mai recentă ediţie din scrierile legendarului Petre Ţuţea (1902-1991), marcînd împlinirea a 20 de ani de la moartea sa (3 decembrie 1991). Cartea nu e inedită, ea mai apăruse în 1992 la Editura Nemira, dar aceasta este o ediţie mult mai profesională, realizată de fiul unuia dintre cei mai apropiaţi discipoli ai lui Ţuţea din ultimii ani de viaţă, regretatul Aurel-Dragoş Munteanu (după 1989, director al TVR şi ambasador în Statele Unite). Tema centrală, chiar dacă nu întotdeauna transparentă cititorului neiniţiat, este filosofia lui Platon (cu reflexele sau consecinţele ei mai vechi sau mai noi) privită din perspectiva gîndirii şi sensibilităţii creştine. Să sperăm că de acum înainte etern provocatorul Petre Ţuţea – excesiv şi rău editat după moarte, şi în general cu o posteritate departe de a-l onora la nivelul altitudinii lui morale şi intelectuale – va avea parte de ediţii cel puţin la nivelul acesteia. *(R. C.)*

Nemira, redactor-şef şi apoi director al Departamentului „Viaţa Spirituală“ din cadrul TVR, întemeietor şi director al magazinului ilustrat *Lumea Credinţei* (şi apoi şi al *Lumii monahilor*), şef de programe la PAX TV, editor-coordonator în cadrul TVR, membru fondator şi preşedinte al Asociaţiei Ziariştilor şi Editorilor Creştini (A.Z.E.C.), director al TVR3, director general al Casei Editoriale Ponte.

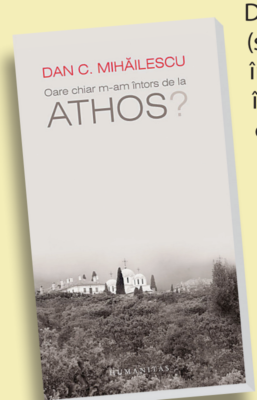
Volumul apărut spre sfîrşitul anului trecut cuprinde o selecţie de 23 de interviuri realizate, din 1990 încoace, cu 21 de personalităţi marcante ale laicatului ortodox din România, printre care: Ioan Alexandru, Teodor Baconschi (2 interviuri), Radu Carp, George Enache, Tudor Gheorghe, Mihail Neamţu, Costion Nicolescu, Alexandru Paleologu (2 interviuri), Theodor Paleologu, Adrian Papahagi, Alexandru Pesamosca, Lidia Stăniloae, Cristian Tabără, Bogdan Tătaru-Cazaban. Pentru că titlul cărţii – ***21 de chipuri ale mărturisirii*** – nu spune prea mult despre tematica şi miza ei, citez aici din lămuritoarea prefaţă („Dacă aş putea da timpul înapoi...“): „Mulţi dintre cei intervievaţi sînt acum în lumea drepţilor. Alţii – în viaţă, dar pe linie moartă. Unii ocupă funcţii publice, o parte au rămas în alveola lor socială. Cu toţii însă reprezintă foarte bine, ca discurs şi ca atitudine publică, acea realitate eclezială a României dintre milenii [...], prin credinţa lor, prin asumarea unui destin – personal sau colectiv –, prin opera lor, dar mai ales prin viziunea lor asupra realităţii duhovniceşti“.

Om cu orizont larg şi multă experienţă, d-l Bucuroiu se pricepe de minune pe cine, ce şi cum să întrebe; interviurile sînt fireşti şi vii, ancorate în esenţial, atente la toate provocările vremii (nici simple, nici puţine). Să sperăm că volumul va fi cît de repede urmat de unul în care să fie adunate, selectiv măcar, numeroasele interviuri realizate cu personalităţi din corpul clerical şi monahal.

Răzvan Codrescu

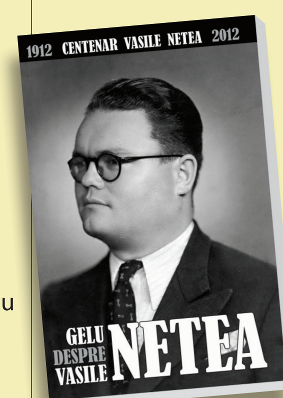
Dan C. Mihăilescu, *Oare chiar m-am întors de la Athos?*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2011, 112 pp., format 11x20.

„Nu am fost şi nu sînt un om închinat la icoane», spune despre sine criticul şi istoricul literar Dan C. Mihăilescu, „omul care aduce cartea“. Athosul – unde a călătorit recent cu un grup de artişti, la invitaţia d-lui Costion Nicolescu (autorul excelentului volum *Et in Athos ego*, în curs de reeditare la Casa Editorială Ponte) – i-a prilejuit însă o experienţă esenţială, iar cartea-mărturie pe care a scris-o fără întîrziere a marcat fericit sfîrşitul anului editorial 2011 (mai slab reprezentat pe latura cărţii creştine), avînd largi ecouri în cercurile intelectualităţii creştine. „Nu este atît o carte despre Athos, cît o carte despre Dan C., despre răsfrîngerea (sau frîngerea? sau înfrîngerea?) lui de sine în oglinda Athosului [...] cu o sinceritate totală, fără menajamente, fără cosmetizări [...]. Situarea sa pare să fi avut ceva din lupta lui Iacob cu îngerul (*Facerea* 32, 24-30)...“, scrie d-l Costion Nicolescu (cel mai în măsură, desigur, să se rostească asupra cazului). *(R. C.)*

***Gelu Netea despre Vasile Netea*, cu o postfaţă de Răzvan Codrescu, Ed. Christiana, Bucureşti, 2012, 96 pp., format 13x20.**

Micul volum marchează centenarul naşterii istoricului ardelean Vasile Netea (1912-1989), cel supranumit „Iorga al Ardealului“, cărturar ortodox şi simpatizant ţărănist în vremea tinereţii, deţinut politic timp de 8 ani în temniţele comuniste din România (1952-1955 şi 1959-1964), cel ce s-a stins (pe 6 martir 1989) cu amărăciunea a nu-şi fi văzut tipărită ultima carte din pricina cenzurii ceauşiste, care-i imputa că pomenea în studiul său istoric de prea mulţi preoţi şi de prea multe biserici! „Dar cum să renunţ la a arăta lupta preoţilor din satele ardelene, în a aprinde şi a întreţine flacăra românismului?! Cine, în afară de ei şi de învăţători, şi-a închinat viaţa propăşirii sentimentelor naţionale de ne-stins în inimile ţăranilor noştri din Ardeal?!“. Cartea adună textele scrise în memoria tatălui său de d-l Gheorghe (Gelu) Netea, astăzi septuagenar, şi publicate mai ales în revista sibiană *Puncte cardinale*. *(R. C.)*

FALANGA LUI VATAMANIUC

SORIN LAVRIC
sorin.lavric@rostonline.org

Născut pe 25 noiembrie 1924 într-o familie de țărani din Sucevița, Gavril Vatamaniuc și-a ales în viață o țintă modestă: o carieră demnă în rîndurile Jandarmeriei Române și o familie înstărită de care să se bucure în satul natal. Dar destinul a vrut altfel: dintr-un obscur jandarm menit unei previzibile ascensiuni militare s-a născut o legendă a rezistenței armate din Munții Bucovinei. La 19 ani pleacă voluntar pe frontul din Crimeea, iar după răsturnarea din 23 august 1944 începe să întrezărească proporțiile tragediei: cum linia frontului româno-rus era amplasat chiar pe hotarul ce lega Sucevița de satele Marginea, Horodnic și Vicovu de Jos, populația din zonă a fost evacuată și Vatamaniuc a avut prilejul să vadă prăpădul provocat de armata eliberatoare: jafuri, violuri și atrocități comise la lumina zilei.

Ultima picătură a venit o dată cu abdicarea regelui, cînd Vatamaniuc a intuit că viața sa intra într-o albie a neverosimilului picaresc. Considerat de autorități drept un element rebel, care nu accepta noua versiune a binefacerilor orînduirii comuniste, Vatamaniuc este dat afară din Jandarmerie și pus sub urmărire de Securitate. Intuind că în scurt timp va urma arestarea, la vîrsta de 25 de ani pleacă în munți, iarna dintre 1949 și 1950 petrecînd-o singur, într-un bordei săpat în pămînt. Arma de care nu se va despărți pînă în 1955 va fi un pistol-mitralieră de fabricație germană, Daimler-Puch, cu încărcător de 32 de gloanțe, de trăgaciul căruia îi va atîrna deseori firul vieții: cu ajutorul lui va ieși de cinci ori din încercuirea trupelor de Securitate și tot cu el va vîna puzderia de mistreți, rîși sau cerbi din carnea cărora se va hrăni ca să supraviețuiască.

Din grupul de partizani al lui Vatamaniuc va face parte timp de un an celălalt nume celebru din pădurile Bucovinei, Vasile Motrescu, alături de care va sparge încercuirea din 18 ianuarie 1955, de la Bîtca Corbului, prețul plătit fiind cei trei soldați și cîinele-lup împușcați din nevoia de a ieși din cleștele companiei de militari. Pentru a-l prinde pe Vatamaniuc, în Sucevița a fost încartiruit un batalion de trupe de Securitate, a căror logistică militară (camioane, armament, cîini polițiști și informatori) au preschimbat bucolica regiune într-un poligon de tragere nocturnă. Cînd se lăsa seara localnicii nu mai aveau voie să iasă din case, hotarele satului fiind prevăzute cu zeci de posturi fixe, iar în curțile rudelor lui Vatamaniuc, pușcași anume antrenați stăteau în hambare, șure și

căpițe de fîn, așteptîndu-l să vină pentru a-și procura hrana. Ce au putut să vadă gardurile, ulițele și apele satului Sucevița în cei șase ani de epopee partizană ține de stofa eroică din care a fost croit acest om, amănunt cu atît mai uimitor cu cît turiștii care dau azi năvală la mănăstirea din capul satului nu au idee de întîmplările ce s-au întipărit în memoria tăcută a locurilor: de la clopotele pe care Vatamaniuc le-a atras în iunie 1954 sub ochii securiștilor și pînă la manifestele pe care tot el le-a răspîndit în curtea mănăstirii în zi de hram. Iubind o tînără din sat cu care nu se putea căsători din cauza vieții în munți, Vatamaniuc a ales să se cunune cu Natalița sub cerul liber și sub ochii lui Dumnezeu. S-au întîlnit într-o poiană și Vatamaniuc i-a dat inelul său de logodnă: în fața fetei, și-a pus mîna stîngă pe buturugă și și-a tăiat cu toporul prima falangă a

degetului mic, pe care i-a întins-o fetei aproape leșinate de spaimă.

Prins în 1955 în satul Voivodeasa, în beciul unui localnic care încheiase pactul cu Securitatea, Gavril Vatamaniuc va trece prin nouă ani de închisoare, unde va oferi un exemplu incredibil de control psihic asupra trupului. Acest om putea prin voință să simuleze crize de epilepsie, mimînd perfect

Gavril Vatamaniuc, haiduc (1955)

spasmele unui bolnav adevărat. Putea fi înțepat cu acul în tălpi, coapse sau gambe fără să schițeze nici o tresărire musculară, medicul închisorii (Eskenazy) din Botoșani punîndu-i diagnosticul de „epilepsie jacksoniană cu monopareză dreaptă“, convins fiind că are de-a face cu un bolnav incurabil. Iar Vatamaniuc era sănătos tun. Avantajul acestui diagnostic este că l-a scutit de epuizare fizică, putînd sta ziua în pat, în condițiile în care regulamentul interzicea acest lucru, detaliu de care a depins în mare parte supraviețuirea unui om supus unui regim de exterminare.

Un alt detaliu copios stă în tortura la care a fost supus: legat pe o masă cu fața în sus, Vatamaniuc era tras în sus cu un cablu legat de penis, urmarea fiind că partizanul a ieșit din închisoare cu ruptură iremediabilă de uretră peniană. Eliberat în 1964, Securitatea a căutat să-l execute de cinci ori, simulînd fie accidente de muncă (la fabrica de vagoane din Craiova), fie erori medicale (a fost operat de șase ori la Fundeni în 1978 pentru fistulă vezicală, în speranța că va muri odată de septicemie), fie accidente de vînătoare (în 1966 a fost invitat la o partidă de vînătoare în pădurile Sucevițeiei, partidă pe care versatul luptător, știind ce va urma, a refuzat-o). Vatamaniuc nu e doar singurul partizan de marcă rămas în viață, dar e și singurul care a scăpat în Moldova de mîna Securității, căci luptătorii care au apucat grațierea din 1964 au murit cu toții la scurt timp după aceea. Constantin Cenușă din Vicovu de jos, eliberat după 12 ani de pușcărie, este găsit de soție spînzurat în casă. Silvestru Macoveciuc, fiul altui luptător legendar din regiune, e lovit de o mașină pe drum de țară, în timp ce călărea o motoretă. Constantin Mereuță din Voivodeasa este împușcat în cap, prin geam, în timp ce stătea la gura sobei din casa proprie, iar Vasile Marciuc, unul din membrii grupului lui Vatamaniuc, tratîndu-se de reumatism în 1965, moare subit după a cincea injecție.

În preajma Bobotezei din acest an am fost la Frasin, un sat de lîngă Gura Humorului, unde Gavril Vatamaniuc, la 88 de ani, își retrăiește amintirile. E o senzație aparte să stai în fața unui om care nu numai că a fost un luptător pur-sînge, dar care pe deasupra a rămas în viață. Și cum am avut indecența de a-i pune o întrebare nepotrivită („De cîte ori ați trecut pe lîngă moarte?“), Vatamaniuc m-a dezumflat repede: „N-am stat să număr. De foarte multe ori, dar știu că fără protecția lui Dumnezeu nu aș fi ieșit teafăr“. Vatamaniuc ține post negru în fiecare marți, încredințat că tot ce i s-a întîmplat rău în viață a atîrnat de piaza-rea a acestei zile, motiv pentru care o întîmpină în

VATAMANIUC E UN CAZ DE EXCEPȚIE, PE CARE NU POȚI DECÎT SĂ-L DESCRII, FĂRĂ SĂ ÎNCERCI A-L PRICEPE.

fiecare săptămînă cu nevoințe aspre: nu mănîncă și nu bea nimic pînă la apusul soarelui. În fiecare seară, înainte de culcare, se roagă fierbinte, aproape oră, cu glas tare, cum eu însumi am avut prilejul de a-l auzi atunci cînd am dormit în camera de alături.

A doua zi, la plecare, i-am privit falanga lipsă de la degetul mic. Natalița nu l-a așteptat să iasă din închisoare, ci s-a căsătorit cu unul din cei mai buni prieteni ai lui Vatamaniuc, căruia de altfel partizanul i-a salvat viața chiar în închisoare.

Să spui că „încurcate sînt căile Domnului“ e un eufemism în cazul lui Vatamaniuc. Pur și simplu avem de-a face cu un caz de excepție pe care nu poți decît să-l descrii, fără să încerci a-l pricepe.

Profeți ai secolului XX: Ioan Ianolide

CHEIA VIZIUNII CREŞTINISMULUI INTEGRAL

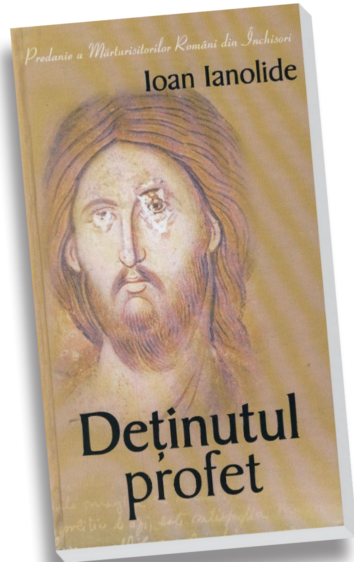
Pronia divină a rînduit cărții *Deținutul profet*, a lui Ioan Ianolide, o așteptare de aproape un sfert de veac, sub forma unor manuscrise nesistematizate, redactate în fugă, sub amenințarea permanentă a terorii exterioare a dictaturii comuniste. Ele au fost transmise părintelui Gheorghe Calciu în Statele Unite, în vederea unei posibile publicări sub numele acestuia sau sub alt nume, urmînd ca numele adevăratului autor să fie revelat abia după moartea sa. Nu s-a întîmplat nici acest lucru. Întors să moară în țara natală, părintele Calciu aduce cu el și aceste manuscrise, care au văzut în final lumina tiparului în anul 2009, fiind îngrijite și stilizate prin lucrarea binecuvîntată de Dumnezeu a maicilor de la Mănăstirea Diaconești (județul Bacău).

BOGDAN MUNTEANU

Cartea este devastatoare. Ne aflăm în fața unui adevărat profet al Apocalipsei, care cu tăișul sabiei sale spirituale despică toată urzeala lumii în care trăim. Pentru unii, aceste vremuri numite „apocaliptice" pot însemna prilej de teamă și de neliniști. Amenințarea unor posibile catastrofe – naturale sau provocate de nesăbuința omenească – planează în permanență deasupra noastră. Dar profetul Ianolide vine să ne vestească altceva: biruința lui Hristos. Vine să ne spună că acest creștinism, care în zilele noastre pendulează între laxitate și formalism, are de fapt resurse de neînfrînt. Că de sus îi poate fi insuflată o putere uriașă, care poate schimba fața lumii. Da, această putere a Duhului lipsește marii majorități a creștinilor de azi. Dar pentru aceasta au fost trimiși profeții. Fiecare cuvînt al lor iradiază o putere care vine din altă lume. Nu sînt gînduri de om, ci revelații, trecute însă prin filtrul personal, printr-un suflet ajuns la desăvîrșirea spirituală pe o cale aparte. E poate calea cea mai grea cu putință care poate fi imaginată: biruirea iadului din închisorile comuniste.

Mesajul lui Ianolide respiră paradoxul unei îndrăzneli spirituale fără limite, însoțită în același timp de o smerenie desăvîrșită. Îndrăzneala nu este însă a sa proprie. Este a Duhului care vorbește prin el. Sînt cuvinte care sparg o serie de clișee pioase și insuflă viață unor forme care par a se fi anchilozat de mult, în care tradiția apostolică vie degenerează în „tradiționalism". Aflăm astfel, cu o uimire fără margini, că, după ce ne povestește traseul desăvîrșirii sale spirituale prin lupta – atît lăuntrică, dar și cu suferința exterioară – dusă în închisorile iadului, Ioan Ianolide ne spune că... aceasta *nu e suficientă*! O afirmație menită să-l șocheze pe orice bun ortodox

cu aplecare spre calea filocalică și care-și pune drept ideal – sau cel puțin ca reper – această cale a rugăciunii și a urcușului interior spre unirea sufletului cu Dumnezeu. Urgența vremurilor pe care le trăim cere însă altceva, cere mai multe. Cere o viziune integrală asupra creștinismului, o sinteză curajoasă între trăirea lăuntrică și lucrarea activă în lume.

„Învățătura creștină trebuie să acopere întreaga viață și existență umană, căci totul a fost creat prin Hristos și totul este mîntuit prin Hristos. Nu o credință bigotă și îngustă, ci una luminată și deschisă va putea triumfa în ochii oamenilor și va fi recunoscută ca autoritate a lor tutelară. Deci e necesară o viziune unitară, solidară și integrală despre lume, viață și natură. Prin urmare, formînd un suflet creștin, nu e suficient să-i dai virtuți și Duh Sfînt, ci și orizont și sens“.

Sabia cuvîntului său atacă fără cruțare ispitele formalismului, convenționalismului, neutralismului, arătînd că se impune calea eroismului creștin: *„Dacă azi creștinismul a ajuns neutralist în loc de a fi eroic, Duhul Sfînt îl va regenera în creștinătate, pentru lumea întreagă și pentru toate timpurile. Ne-au fost necesare severele experiențe ale ateismului modern pentru a ne retrezi la lucrarea sfîntă ce reașază lumea în ordinea ei firească. Suferințele epocii moderne sînt o metodă de retrezire a conștiinței creștine“.* Cartea sa nu este confesională, adevărurile conținute în ea pot fi înțelese de ortodocși dar și de catolici. E o sinteză de o îndrăzneală tulburătoare între ceea ce au specific fiecare dintre cele două Biserici, care poate fi revelația unui punct de plecare pentru o posibilă regăsire a unității. Fiecare din aceste două Biserici pune centrul de greutate în alt loc, iar această concentrare înseamnă totodată o anumită neglijare a celeilalte laturi. Soloviov amintește într-una din scrierile sale de legenda rusă a Sfinților Casian și Nicolae. Sfîntul Casian, care în viziunea lui Soloviov întruchipează Biserica Ortodoxă, refuză să-și murdărească haina albă a purității credinței în noroiul lumii înconjurătoare, grăbindu-se înspre liturghia prin care urmează să-l cinstească pe Dumnezeu. Sfîntul Nicolae însă, care întruchipează Biserica Catolică, coboară în noroi pentru a rezolva probleme concrete ale lumii, chiar cu prețul neglijării temporare a celor spirituale. Ajuns în fața lui Dumnezeu cu întîrziere, murdar de noroi, Sfîntul Nicolae este primit de Dumnezeu cu mult mai multă căldură și cu promisiunea că numele său va fi purtat, spre deosebire de cel al Sfîntului Casian, de mult mai mulți oameni.

CARTEA ESTE DEVASTATOARE. NE AFLĂM ÎN FAȚA UNUI ADEVĂRAT PROFET AL APOCALIPSEI, CARE, CU TĂIȘUL SABIEI SALE SPIRITUALE, DESPICĂ TOATĂ URZEALA LUMII ÎN CARE TRĂIM.

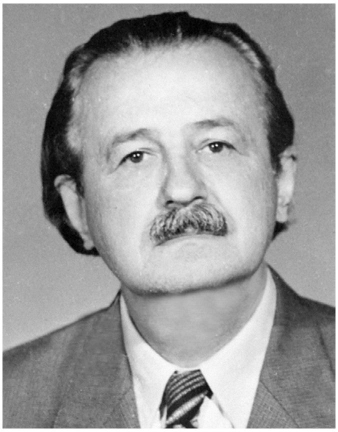
Să nu uităm, totuși, că avem de-a face cu o legendă... ortodoxă, dar care sugerează necesitatea implicării sociale a creștinismului, dincolo de latura sa pur spirituală. Iată ce ne spune și Ianolide: *„Viziunea din Filocalie e război nevăzut cu duhurile, război cu patimile și război cu lumea luată ca păcat, or el [deținutul profet – n.n.] vede războiul, păcatul și lumea ca un tot integral. Discursul filocalic nu seamănă cu discursul evanghelic, căci acolo lupta se dă în lume, pentru schimbarea lumii și spre înfrîngerea forțelor întunericului din lume.(...) O parte din virtuțile și valorile evanghelice nici nu apar în Filocalie: cutezanța, afirmarea, lupta, dreptatea, justiția, pedeapsa etc.(...) Ortodoxia s-a refugiat în mistică, spiritualitate, eshatologie și a lăsat istoria să se dezvolte liber. Spiritualitatea ortodoxă a influențat istoria, dar nu a făcut istorie“.* Ca orice discurs inspirat, interpretările sale pot merge pe mai multe paliere. Pot exista diferite niveluri de semnficație. Sinteza pe care o propune Ianolide nu este nicidecum una antiortodoxă. Ea poate fi interpretată și ca un posibil punct în care s-ar putea întîlni spiritualitatea răsăriteană și cea apuseană. Dar nu numai atît. „Deținutului ➘

profet" i s-a dat putere să vadă și să spună ce a văzut. Viziunea sa integratoare, a creștinismului eroic, luptător și cu răul din lume, nu doar cu cel lăuntric, apărător al dreptății, nu i-a venit dinspre tradiția catolică, ci tot dinspre cea ortodoxă, mai precis românească. Nu este nici rodul unor meditații personale, ci al unei *revelații*. Dacă-l ascultăm mai departe, vom înțelege care a fost momentul în care un fulger venit de sus i-a transformat viața, i-a dat sens și l-a îndrumat pe calea spinoasă a pregătirii prin trăire și suferință pentru a deveni mai tîrziu vestitorul adevărurilor dumnezeiești. Iată momentul: *„Eram tînăr elev cînd viața mi-a fost drastic orientată de o întîmplare străină mie. Atunci în capul meu erau idei democrato-liberalo-cosmopolite, așa cum le prinsesem de la tatăl meu. Într-o zi, pe o bancă, într-un parc, un tînăr cu aer de arhanghel ce vestește o minune mi-a zis: «Tu crezi în Dumnezeu?». Surprins, i-am răspuns cu sinceritate: «Cred! ». «Răspunzi așa de ușor pentru că nu știi ce e credința. Credința trebuie mărturisită cu putere și de este nevoie, trebuie să-ți dai viața fericit pentru Hristos!», mi-a zis el. Am rămas uimit. S-a făcut o mare deschidere în mintea mea și i-am spus: «Nu m-am gîndit niciodată la aceste lucruri». «Tu ești străin de sfinții și martirii acestui veac», m-a avertizat el pe un ton profetic. «Ce trebuie să știu?», l-am întrebat. «Cum, tu nu citești ziarele, nu știi ce s-a petrecut?!...»"*.

Interpretarea acestor rînduri este una fără echivoc. Ianolide se referă la scînteia trezită în sufletul său, la revelația pe care a avut-o în fața jertfei lui Ion Moța și Vasile Marin, vestită parcă de un arhanghel. E semnificativ și faptul că Ianolide și-a transmis manuscrisele în America prin intermediul soției lui Vasile Marin. Cei doi martiri au fost dintre acei creștini care au înțeles și latura eroică a credinței lor, a luptei atît cu răul din interior, cît și cu cel din afară. Ei au fost cei care s-au dus, după cum au spus ei înșiși, să lupte și să moară fericiți pentru Hristos. Aceasta pentru că „Hristos este același, în Spania ca și în România". Aici, în această atitudine a celor doi mucenici, trebuie găsit sîmburele viziunii creștinismului integral a lui Ianolide, care realizează sinteza dintre viața activă și cea contemplativă. Jertfa celor doi constituie atît piatra de temelie, cît și cheia interpretării scrierilor profetice ale lui Ianolide.

VIZIUNEA CREŞTINISMULUI EROIC, LUPTĂTOR ŞI CU RĂUL DIN LUME, NU DOAR CU CEL LĂUNTRIC, APĂRĂTOR AL DREPTĂȚII, I-A VENIT LUI IANOLIDE DIN TRADIȚIA ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ.

Purificarea sa prin nevoințele căii celei strîmte, subțierea sufletului curat i-a permis deținutului profet să pătrundă în tainele dumnezeiești ale acestei concepții, să o dezvolte printr-o teologie vie, inspirată, trăită, și să o transmită întregii lumi, vestind următoarele: *„Biserica restrînsă la rugăciuni, rituri, ceremonii și tradiții este inaptă să ducă lumea mai departe. Creștinismul formal, oricît este el justificat tradițional, pînă la urmă cedează prin incapacitatea lui spirituală și dinamică. Fiindă darurile Sfîntului Duh sînt dinamice. Darul proorociei vestește lumii zările noi, formulînd idealurile și modalitățile de realizare. Proorocia nu e numai eshatologică, ci vizează și viitorul istoric, nu e numai morală, ci și socială, nu e numai religioasă, ci e și politică. La fel, darul facerii de minuni, care este o practică uitată în creștinism. Rugăciunile ajută la minune, dar*

elementul activ, lucrător, este Duhul Sfînt. Prin urmare, toate darurile duhovnicești formează un tot unitar și înnoitor. (...) Viziunea creștină asupra lumii, elaborată de martiri și de sfinți, merită să fie luată în considerare de forurile cele mai înalte ale Bisericii și ale lumii, căci oamenii aceia au trăit și s-au jertfit pentru mîntuirea în Hristos".

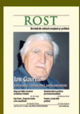
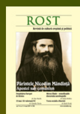
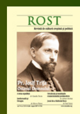
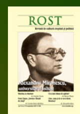
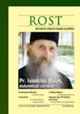
Martirii și sfinții la care se referă Ianolide sînt cu toții, atît cei care au luptat cu răul din lume și au murit cu arma în mînă, cît și cei care au suferit și au biruit iadul închisorilor comuniste.

Acelora Dumnezeu le-a dat putere să mărturisească și să se jertfească. Nouă, celor de azi, măcar dacă ne-ar da putere să le înțelegem cu adevărat mesajul! ■

Completați-vă colecția

ROST!

Trimiteți contravaloarea exemplarelor solicitate prin mandat poștal, pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27, București. Precizați, în locul de corespondență de pe mandat, ce numere doriți și adresa dvs. Un exemplar de colecție costă 4 lei. Taxele poștale sînt suportate de Redacție.

Nr. 1 martie 2003, dedicat lui **Nicu Steindhardt**
Nr. 2 aprilie 2003, dedicat lui **Mircea Eliade**
Nr. 3 mai 2003, dedicat lui **Lucian Blaga**
Nr. 4 iunie 2003, dedicat lui **Mihai Eminescu**
Nr. 5 iulie 2003, dedicat lui **Nicolae Paulescu**
Nr. 6 august 2003, dedicat lui **Sandu Tudor**
Nr. 7 septembrie 2003, dedicat lui **Nae Ionescu**
Nr. 8 octombrie 2003, dedicat lui **Valeriu Gafencu**
Nr. 9 noiembrie 2003, dedicat **părintelui Dumitru Stăniloae**
Nr. 10–11 decembrie 2003, dedicat lui **Vasile Băncilă**
Nr. 12 februarie 2004, dedicat lui **Nichifor Crainic**
Nr. 13 martie 2004, dedicat lui **Mircea Vulcănescu**
Nr. 14–15 aprilie–mai 2004, dedicat lui **Radu Gyr**
Nr. 16 iunie 2004, dedicat lui **Vintilă Horia (EPUIZAT)**
Nr. 17 iulie 2004, dedicat lui **Ștefan cel Mare (EPUIZAT)**
Nr. 18 august 2004, dedicat lui **Ernest Bernea**
Nr. 19 septembrie 2004, dedicat lui **Constantin Noica**
Nr. 20 octombrie 2004, dedicat **părintelui Arsenie Boca (EPUIZAT)**
Nr. 21–22 noiembrie–decembrie 2004, dedicat **părintelui Constantin Galeriu**
Nr. 23 ianuarie 2005, dedicat lui **Vasile Lovinescu**
Nr. 24 februarie 2005, dedicat lui **Octavian Goga**
Nr. 25–26 martie–aprilie 2005, dedicat **părintelui Constantin Voicescu**
Nr. 27 mai 2005, dedicat lui **Nicolae Iorga (EPUIZAT)**
Nr. 28 iunie 2005, dedicat **părintelui Arsenie Papacioc (EPUIZAT)**
Nr. 29 iulie 2005, dedicat **părintelui Zosim Oancea (EPUIZAT)**
Nr. 30 august 2005, dedicat lui **Vasile Voiculescu (EPUIZAT)**
Nr. 31 septembrie 2005, dedicat **Părintelui Liviu Brânză**
Nr. 32 octombrie 2005, dedicat lui **Aron Cotruș**
Nr. 33 noiembrie 2005, dedicat **părintelui Iustin Pârvu**
Nr. 34 decembrie 2005, dedicat lui **Paul Goma**
Nr. 35 ianuarie 2006, dedicat lui **Horia Bernea**
Nr. 36 februarie 2006, dedicat lui **Ioan Alexandru**
Nr. 37 martie 2006, dedicat **părintelui Teofil Părăian**
Nr. 38 aprilie 2006, dedicat **părintelui Calciu**
Nr. 39 mai 2006, dedicat lui **Pan M. Vizirescu**
Nr. 40–41 iunie–iulie 2006, dedicat lui **Ion Gavrilă**
Nr. 42–43 august–septembrie 2006, dedicat **părintelui Adrian Făgețeanu**
Nr. 44 octombrie 2006, dedicat lui **Gabriel Constantinescu**
Nr. 45 noiembrie 2006, dedicat lui **Simion Mehedinți**
Nr. 46 decembrie 2006, dedicat **părintelui Rafail Noica**
Nr. 47–48 ianuarie–februarie 2007, dedicat **părintelui Benedict Ghiuș**
Nr. 49 martie 2007, dedicat lui **Ioan Ianolide**
Nr. 50 aprilie 2007, dedicat lui **Marcel Petrișor**
Nr. 51 mai 2007, dedicat părintelui **Nicodim Măndiță**
Nr. 52 iunie 2007, dedicat **Mitropolitului Bartolomeu**
Nr. 53–54 iulie–august 2007, dedicat **părintelui Trifa**
Nr. 55 septembrie 2007, dedicat lui **Alexandru Mironescu**
Nr. 56 octombrie 2007, dedicat **părintelui Sofian Boghiu**
Nr. 57 noiembrie 2007, dedicat lui **Teodor M. Popescu**
Nr. 58 decembrie 2007, dedicat lui **Demostene Andronescu**
Nr. 59–60 ianuarie–februarie 2008, dedicat **părintelui Ioanichie Bălan**
Nr. 61 martie 2008, dedicat lui **Dan Botta**
Nr. 62 aprilie 2008, dedicat **maicii Mihaela Iordache**
Nr. 63 mai 2008, dedicat **Mitropolitului Nicolae Colan**
Nr. 64 iunie 2008, dedicat **Aspaziei Oțel Petrescu**
Nr. 65 iulie 2008, dedicat **părintelui Mina Dobzeu**
Nr. 66 august 2008, dedicat **Mariei Brâncoveanu**
Nr. 67 septembrie 2008, dedicat **părintelui Chesarie Gheorghescu**
Nr. 68 octombrie 2008, dedicat **părintelui Marcu de la Sihăstria**
Nr. 69 noiembrie 2008, dedicat lui **George Racoveanu**
Nr. 70 decembrie 2008, dedicat lui **Constantin Oprișan**
Nr. 71–72 ianuarie–februarie 2009, dedicat lui **Gheorghe Stănescu**
Nr. 73 martie 2009, dedicat lui **Grigorie Leu**
Nr. 74 aprilie 2009, dedicat **părintelui Cleopa**
Nr. 75–76 mai–iunie 2009, dedicat lui **George Popescu Glogoveanu**
Nr. 77 iulie 2009, dedicat lui **Petru C. Baciu**
Nr. 78 august 2009, dedicat **părintelui Dimitrie Bejan**
Nr. 79 septembrie 2009, dedicat **monahului Atanasie**
Nr. 80–81 octombrie–noiembrie 2009, dedicat **părintelui Roman Braga**
Nr. 82 decembrie 2009, dedicat lui **J. V. Iamandi**
Nr. 83–84 ianuarie–februarie 2010, dedicat **părintelui Vasile Vasilachi**
Nr. 85 martie 2010, dedicat lui **Silviu Dragomir**
Nr. 86 aprilie 2010, dedicat lui **Nicu Naum**
Nr. 87 mai 2010, dedicat **Olgăi Greceanu**
Nr. 88 iunie 2010, dedicat **Pricipesei Ileana**
Nr. 89 iulie 2010, dedicat lui **Nicolae Mărgineanu**
Nr. 90 august 2010, dedicat lui **Gheorghe I. Brătianu**
Nr. 91–92 septembrie–octombrie 2010, dedicat lui **Al. Ciorănescu**
Nr. 93 noiembrie 2010, dedicat lui **Dumitru Oniga**
Nr. 94 decembrie 2010, dedicat **părintelui Constantin Sârbu**
Nr. 95–96 ianuarie–februarie 2011, dedicat lui **Al. Busuioceanu**
Nr. 97 martie 2011, dedicat **pr. Florea Mureșanu**
Nr. 98 aprilie 2011, dedicat lui **Virgil Gheorghiu**
Nr. 99 mai 2011, dedicat lui **Aurel State**
Nr. 100 iunie 2011, dedicat **Sfinților închisorilor**
Nr. 101 septembrie 2011, dedicat **Sfintei Cruci**
Nr. 102 octombrie 2011, dedicat lui **Radu Mărculescu**
Nr. 103 noiembrie 2011, dedicat lui **Alexandru Ciorănescu**
Nr. 104–105 decembrie 2011–ianuarie 2012, dedicat lui **Petre Țuțea**

BISERICĂ UNICAT

Superba biserică a Mănăstirii Horaița din județul Neamț, îmbinare unică la noi de arhitectură romano-bizantină şi rusească, a fost construită în timpul starețului Ermoghen Buhuş, între anii 1848-1867, prin contribuția domnitorilor Grigorie Alexandru Ghica şi Alexandru Ioan Cuza. Sfîntul lăcaş este clădit din piatră, zidurile sale avînd o grosime de pînă la patru metri. Pictura din interiorul bisericii, în stil neobizantin, a fost realizată de Mihai Chiuaru cu ucenicii săi, între 1988 şi 1993.

Cea mai de preț podoabă a bisericii este icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Izbăvitoare de secetă" – pictată în prima jumătate a secolului al XVIII-lea şi moştenită de la vechea biserică de lemn a Horaiței (1822).

5 948485 760017 02